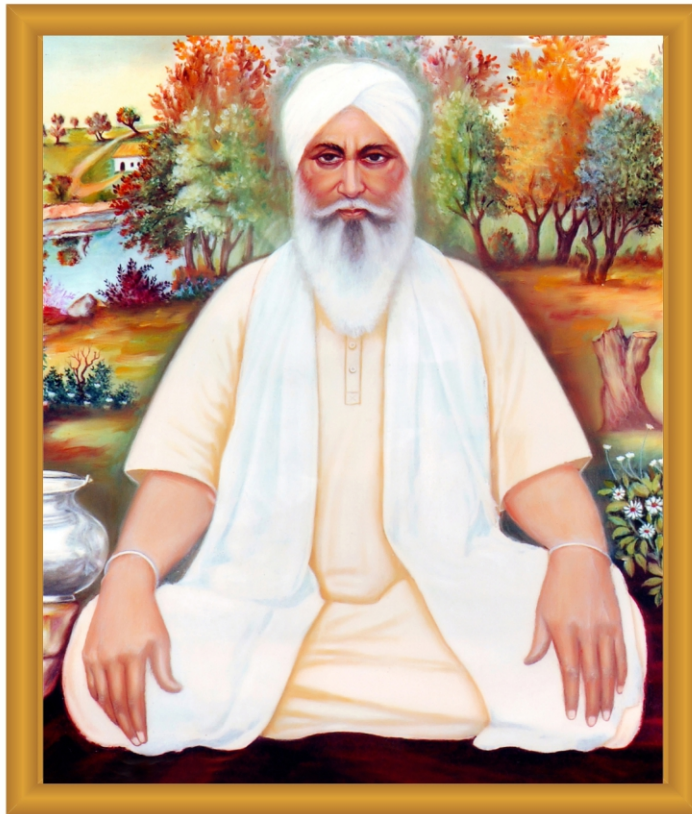

ਈਸ਼ਰ ਫੁਲਵਾਰੀ

Ishar
Phulwari

ਸ੍ਰੀ ਹਜ਼ੂਰ ਸੰਤ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ
(ਰੇਰੂ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੇ)
Sant Attar Singh Ji Maharaj
(Reru Sahib)

ਸ੍ਰੀ ਹਜ਼ੂਰ ਸੰਤ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ
(ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੇ)
Sant Ishar Singh Ji Maharaj
(Rara Sahib)

ਸ੍ਰੀ ਹਜ਼ੂਰ ਸੰਤ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ
(ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੇ)
Sant Kishan Singh Ji Maharaj
(Rara Sahib)

ਸ੍ਰੀ ਹਜ਼ੂਰ ਸੰਤ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ
(ਭੋਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੇ)
Sant Teja Singh Ji Maharaj
(Bhora Sahib)

CHAIRMAN'S MESSAGE

It gives me immense joy and pride to address the students, parents, and the larger community of Sant Ishar Singh Ji Memorial Public School (SISJMPS), an institution born from the divine vision of Sant Ishar Singh Ji. This school is not merely an educational establishment but a sacred space where the seeds of holistic growth and enlightenment are sown in young hearts and minds.

Sant Ishar Singh Ji envisioned a society where knowledge and spirituality would intertwine, enabling individuals to lead lives filled with wisdom, compassion, and service. SISJMPS stands as a beacon of this vision, creating an environment where students are nurtured to excel academically while being grounded in moral and spiritual values.

Education at SISJMPS is not limited to the confines of textbooks. It aspires to address the emotional, psychological, sociological, and physical needs of every child, ensuring they grow into well-rounded individuals. The school serves as a guiding light for students and their families, helping them navigate life's challenges with strength, clarity, and faith.

I urge the community to unite in supporting this noble mission. Together, let us create a vibrant ecosystem of learning and growth, where students are empowered to achieve their dreams and contribute positively to society. May SISJMPS continue to illuminate lives and uphold the sacred legacy of Sant Ishar Singh Ji, inspiring generations to come.

With blessings and best wishes

Baljinder Singh

Chairman,
Gurdwara Karamsar Rara Sahib Trust

MESSAGE FROM THE **MANAGER**

Dear Readers,

It is with immense pride and heartfelt joy that I extend my warm greetings to all of you through this edition of our school magazine. This publication is a true reflection of the vibrant spirit, collective effort, and shared dreams of our school community.

Our school is more than a center of education; it is a nurturing space where young minds are molded into responsible citizens and future leaders. We are deeply committed to the overall development of our students—intellectually, morally, socially, and emotionally. Each child who walks through our doors is a unique star, and together, they form the constellation of a brighter India.

We recognize the vital role of families and the community in this transformative journey. Your unwavering support and trust inspire us to continually strive for excellence. Together, we ensure that our

students not only excel in academics but also grow as compassionate individuals who care for their surroundings and their fellow beings.

In today's world, where environmental concerns have reached alarming levels, our school has made it a priority to instill a sense of responsibility toward nature. Through regular plantation drives and initiatives to conserve natural resources, we aim to educate our students about sustainable living. Our focus is on creating eco-conscious individuals who will not only safeguard the environment but also inspire others to do the same.

As we plan for the future, we remain steadfast in our mission to provide a well-rounded education that prepares students for the challenges of tomorrow. Our vision includes embracing innovation, fostering critical thinking, and ensuring that every student emerges as a beacon of knowledge and an ambassador of positive change.

Our school rules are not just guidelines but a framework for developing discipline, respect, and integrity. These values, combined with academic excellence and social awareness, are what will enable our students to shine as stars on the national and global stage.

"The roots we nurture today,
Will bear fruits of a brighter day.
In knowledge, compassion, and unity we trust,
Together, we'll rise, as we must."

As we turn another page in our shared story, let us continue to work hand in hand, preserving the essence of learning, caring for our community, and safeguarding the planet for future generations. Thank you for being an integral part of this journey and for your unwavering belief in our mission.

With warm regards and gratitude,

Maninderjit Singh Benipal

Manager, School Management Committee

PRINCIPAL'S MESSAGE

The selection of articles for Ishar Pulwari serves as a significant motivating factor for all our writers. I encourage each of you to further develop your writing skills and cultivate a deeper understanding of the various phases of life. Engaging with different topics will not only enhance your craft but also, enrich your perspective.

I would like to express my heartfelt gratitude to Sant Baba Baljinder Singh Ji and our School Manager, S. Maninderjit Singh Ji, for their unwavering support and guidance throughout this endeavor. Their leadership has been instrumental in fostering a nurturing environment for creativity and expression within our school community.

I extend my appreciation to all parents for their active participation and the commendable efforts of our Vice Principal, Mrs. Harpreet K., Head Mistress, Dr Sarbjit Kaur, Estate Officer, Capt. Ranjit Singh, and the exceptional teamwork exhibited by our dedicated teachers and non-teaching staff. Feeling blessed by the divine blessings of Sant Baba Ishar Singh Ji, Sant Baba Kishan Singh Ji, and Sant Baba Teja Singh Ji, I hope we continue to experience their kindness in our journey ahead.

Dr. Dhiraj Kumar Thapliyal

Principal

VICE PRINCIPAL'S MESSAGE

Dear Students, Faculty, and Parents,

It is with great pride and enthusiasm that I extend my warm greetings to all of you as we embark on yet another exciting journey through the pages of our school magazine Ishar Phulwari. It is not just a reflection of our school's vibrant spirit, but also a testament to the hard work, creativity, and dedication of each one of you.

Our school continues to thrive as a place of learning, growth, and innovation. Ishar Phulwari showcases the diverse talents, achievements, and aspirations of our students and staff, and it highlights the dynamic community we have built together. Whether through academics, sports, arts, or leadership, every contribution plays a crucial role in shaping the identity of our school.

As we look ahead, I encourage all of you to continue embracing opportunities for growth and to remain committed to the values of excellence, respect, and kindness. Let this magazine serve as a reminder of the potential within each of you to make a positive impact on the world around you.

I extend my heartfelt congratulations to everyone who has contributed to this edition. I am confident that it will inspire all who read it to dream bigger, achieve more, and continue to be proud of the wonderful community we are building.

Wishing you all the very best, and may this magazine be a source of pride for all.

Best regards,

Mrs. Harpreet Kaur

HEADMISTRESS'S MESSAGE

Education is the most powerful weapon we can use to change the world

As the headmistress of Pre Primary wing of Sant Ishar Singh Ji Memorial Public School Rara Sahib, I am committed to recognize the importance of early year's education at foundation stage. This will help children to grow and develop through age appropriate experiences.

Every child is unique and we appreciate and motivate this uniqueness. The curriculum is designed in such a way that the students learn not by rote but by participation and interaction. A child's early education helps to enhance its visual, auditory, sensory and tactile abilities.

We have a team of highly qualified, skilled and dedicated teachers who teach more out of enthusiasm than as a profession. Our teachers not only provide a platform for learning of subjects but also give all round development and draw out the best from each student. We instill essential values like respect, honesty, adaptability, responsibility

and confidence in every child.

The learning is expressed in a variety of ways through language, play, drama, art, music and movement. Children are motivated to move from known to unknown, concrete to abstract and local to global. Holistic teaching approach is followed by providing desired level of motivation to all the children.

Dear parents, we are very much confident that SISJMPS is the best place for the all round development of your child. We look forward to your continuous support and progressive involvement.

Best regards,

Dr. Sarbjit Kaur Raikhy

“Leading *with* Purpose, Striving *for* Excellence”

HEAD BOY SPEAKS

Dear friends,

As a proud member of SISMPs student council, I am deeply grateful to our school management, Principal, Vice Principal, staff, and all my fellow students for giving me this incredible opportunity to serve as your Head Boy. Our journey has been shaped by hard work, perseverance, and unity. Let's continue striving for excellence, supporting one another, and cherishing every moment. Challenges are opportunities to grow and learn, making us stronger. Together, we can create a brighter future filled with endless possibilities by becoming the best versions of ourselves. Let's embrace this journey with determination and gratitude!

Gagandeep Singh
Head Boy
Adm no 7343

HEAD GIRL SPEAKS

Dear Readers,

As we approach the end of another exciting term, I want to take a moment to reflect on our journey together. I am incredibly proud of our achievements this year. I extend my heartfelt gratitude to each one of you for being such an amazing part of our school community. Your energy and enthusiasm really shine through, especially in this magazine. I appreciate everyone who contributed. Whether you wrote an article, shared your artwork, or helped with the layout, your hard work makes our magazine something special. It's wonderful to see so many voices and talents come together.

Thank you for your dedication and enthusiasm. Let's keep up the great work. Looking forward to our continued success together.

In gratitude,

Guneet Kaur
Head Girl
Admn No 5813

Voices of Creativity: *A journey through Ishar Phulwari*

Dear Readers,

It brings us immense joy and pride to present this year's edition of Ishar Phulwari, the annual magazine of Sant Ishar Singh Memorial Public School. This magazine is more than a collection of pages; it is a democratic platform that invites students, teachers, staff, and parents to share their thoughts, ideas, and creativity. It is a window into the vibrant soul of our school, where every voice finds its unique expression.

This year, Ishar Phulwari stands as a testament to the boundless creativity, curiosity, and dedication of our students. It encapsulates their journey through a year of exploration, learning, and artistic endeavor. The school, as always, is not just an institution of learning; it is a phenomenon. It is a nurturing ground that cultivates not only knowledge but also the creativity and responsibility that shape global citizens.

Our readers are an integral part of this endeavor. Through reading, you open doors to new perspectives, and through writing, you transform thoughts into legacies. Together, writers and readers contribute to a world where imagination knows no bounds, and the ripple of creativity reaches every corner of society.

As we celebrate this journey, let us cherish the charm of reading and writing, the twin pillars of transformation:

In the quiet charm of reading's embrace,
Lies the power to travel time and space.
A writer's words, like seeds they sow,
In hearts and minds, their dreams do grow.

Readers awaken to a world untold,
Writers inspire with courage bold.
Together they weave a timeless thread,
Binding ideas that will never fade.

From ink-stained pages to hearts afire,
They build a world we all aspire.
For every thought, every pen, and hand,
Shapes the future, a promised land.

We invite you to immerse yourselves in the pages of Ishar Phulwari, to celebrate the achievements of our school community, and to find inspiration in the creativity that blossoms here. Let this magazine remind us all that together, as readers and writers, we hold the power to imagine, create, and transform the world.

Warm regards,
Editorial Board
Ishar Phulwari

AMRITPAL BHANOT
(English)

JASWINDER KAUR
(Punjabi)

RIMPI GAIND
(Hindi)

Investiture Ceremony

Outstanding Scholars of Class-X (2023-24)

JASIKA SHARMA
98.8%

INDERPREET KAUR
98%

MANVEER KAUR
97.2%

SIMRANJOT KAUR
96.4%

CHASMEET K PANDHER
96.4%

AKALROOP KAUR
94.6%

SUKHVEET KAUR
94.6%

HARSHDEEP KAUR
94%

NAVJOT KAUR
93.6%

SUKHMANI KAUR
92.8%

JAPJOT KAUR
92.6%

KARANVEER S PANDHER
90.8%

HARNEET KAUR
90.4%

PARNEET KAUR
90.2%

Outstanding Scholars of Class-XII (2023-24)

NON-MEDICAL STREAM

AZADPREET SINGH
93.8%

RAMNEET KAUR
89.6%

SAIYAM KUMAR
87%

MEDICAL STREAM

HARSIRAT S JOHAL
93.6%

GURLEEN KAUR
93.4%

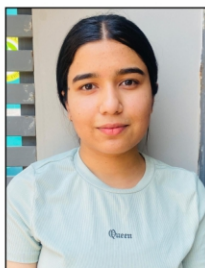

GURLEEN KAUR
89.4%

COMMERCE STREAM

KARANVIR S PANNU
93.4%

SIMRAN KAUR
92.6%

SIMRANPREET K GILL
92.6%

ANUREET KAUR
92.4%

GURNOOR KAUR
92.2%

KAMALPREET KAUR
91.4%

GURLEEN K GILL
91.2%

HUMANITIES STREAM

PARNEET KAUR
91%

VARUN VERMA
86.8%

LOVENEET SHARMA
79.8%

From the field to the Spotlight!

AKALROOP KAUR
Class XI-A
Athletics & Football
National Participant

ADIB KAUR
Class VIII-A
Athletics & Football
National Selected

YASHMEEN KAUR
Class X-D
Weightlifting
State Winner

PUKHRAJ SINGH
Class VIII-A
Weightlifting
State Winner

MANRAJ SINGH
Class XII-D
Volleyball
State Participant

TAVLEEN KAUR
Class XII-D
Football
State Participant

ARSHPREET KAUR
Class XI-B
Athletics
State Participant

GURSHAN SINGH
Class X-A
Athletics
State Participant

HARSIMRAT KAUR
Class X-A
Football
State Participant

SIMRAN KAUR
Class IX-B
Athletics
State Participant

JASKIRAT SINGH
Class IX-B
Volleyball
State Participant

LIVLEEN KAUR
Class IX-C
Athletics
State Participant

NAVLEEN KAUR
Class IX-C
Athletics
State Participant

PRABJIT SINGH
Class VIII-D
Hockey
State Participant

Celebrating Triumph: Our Sahodaya Success Story

Inter School Sahodaya Volleyball Competition (UNDER-19)

Inter School Sahodaya Volleyball Competition (UNDER-17)

Inter School Sahodaya Athletics Championship
Boys & Girls (UNDER-14 & 17)

Inter House Sports Activity

"Uniting through friendly competition and teamwork, our inter-house activities showcased the spirit of sportsmanship, creativity, and camaraderie among students. A celebration of talent, determination, and house pride!"

Inter House Football Competition

Inter House Hockey Competition

Celebrating Excellence: A Spectrum of Talent and Joy

Birthday Sant Baljinder Singh Ji Maharaj

Baisakhi Celebration

Mother's Day

Independence Day

Barsi - Sant Ishar Singh Ji Maharaj

Parkash Purb Guru Granth Sahib

Barsi - Sant Kishan Singh Ji Maharaj

Children's Day

Labour Day

Parkash Purb Sri Guru Nanak Dev Ji

Honoring the eternal light of Guru Nanak Dev Ji, whose teachings of love, equality, and selfless service continue to inspire and guide us towards a path of harmony and humanity."

Sikh Virsa Competition

Showcasing the rich heritage and unwavering spirit of Sikh history, the Sikh Virsa competition inspired students to embrace values of courage, faith, and unity."

Veer Bal Gatha

INDEX

S. No.	Articles	Writer	Class	Page No.
1	The Empty Hallways	Inderpreet Kaur	XI-C	21
2	Unsung Heroes -The role of coaches ...	Akalroop Kaur	XI-A	21
3	Pan+Aab !!	Simranjot Kaur	XII-B	21
4	True Friends	Gurnoor Kaur	VII-D	21
5	Ratan Tata: A Visionary and a gentleman!	Pawneet Kaur	XI-B	22
6	The power of Positive thinking	Puneet Kaur	XI-B	22
7	History of Shri Darbar Sahib Amritsar	Navroop Kaur	XI-E	23
8	Beauty's	Parampreet Kaur	XI-B	23
9	Beyond Earth	Jasmeen Kaur	XII-B	24
10	Sikh Warriors Brave Defenders.....	Bikramjit Singh	X-C	24
11	Kindness: The Most Underrated Superpower	Sukhmandeep Kaur	XII-D	25
12	U.S Dollar Dominance	Manmeet Kaur	XI-B	25
13	Success Is Painful	Harmanpreet Kaur	XI-B	26
14	I'll start tomorrow	Tanveer Kaur	XI-B	26
15	Learn To Say No	Hempreet Kaur	XI-B	26
16	Crossroads After 10	Savneet Kaur	XI-A	27
17	An unsaid story of Patriotism	Anmolpreet Kaur	XI-B	27
18	Genius are not Born, but Made	Gurneet Kaur	XII-B	28
19	Riddles	Savreet Singh	VIII-A	29
20	Why Do Students Fail?	Gurpartap Singh	VI-A	29
21	A Mother's Love"An Unconditional Bond	Gurdev Kaur	VII-D	29
22	One Step to Fitness: Start Small and Stay...	Bhavuk Sharma	XII-E	30
23	School Can be fun	Sahibpreet Kaur	VII-D	30
24	Sikhism	Damanpreet Singh	XI-B	30
25	Why God Made Teachers ?	Jaspreet Kaur	VIII-D	30
26	The unlive life of Alex	Navjot Kaur	XI-A	31
27	K-POP: The Global Phenomenon	Prabhjot Kaur	IX-B	31
28	My Mother - My Angel	Harmandeep Kaur	VII-A	32
29	Why Teachers are so important?	Manvir Kaur	V-D	32
30	Dictator of the Century: Adolf Hitler	Oshpreet Kaur	XI-B	32
31	Issac Newton	Jasmeet Kaur	VII-D	33
32	Sacrifices of Sri Guru Gobind Singh Ji	Kiranjyot Kaur	VIII-A	33
33	Fun Time	Agamasees Singh	VIII-A	34
34	Importance of Time	Harnoor Kaur	VII-A	34
35	The Weight of Shadow	Jashanpreet Kaur	XII-D	35
36	Classroom	Puneet Kaur	VII-D	35
37	Students Startups: Inspiring stories.....	Komalpreet Kaur	XII-D	35
38	Harbin : The Ice and Snow Festival	Akashdeep Singh	XII-A	36
39	Sophia- A social Human Robot	Ekamdeep Kaur	IX-A	36
40	How can you deal with peer pressure?	Taranvir Kaur	IX-B	37
41	India's Forgotten Olympic Medalist :	Adib Kaur	VIII-A	37

The Empty Hallways

The hallways of concrete, and yet so lively, just bricks and emotions and yet so beautiful. How dear to moments they witness and how dark of our secret they possess. The freshness of every morning's bustling and those lame motivational plans we used to have, that urge to spend the lectures there, Ohh. ... and the labyrinth we used to transverse just going to another section, dear, they still embrace it in their hearts. One day or the other, they say come and collect and cherish what's left behind, but I fear, if that one day is ever to come. Time has passed and so have the beauties, which one used to reign there. It's all ruined, dear, quite deserted of its people and their vibrancy; devoid of beautiful life.

They want to once again cherish the past, once again take us in their lap, to once again play the maze for us, they want to live again.

The halls want us back, but dear friend, I know, steps once taken are seldom retraced, such is the destiny we share.

Inderpreet Kaur
XI-C
7839

Unsung Heroes - The role of coaches in Student Athlete's Success

Behind every athlete's success there stands a figure who often remains in the shadows - The coach. While a player receives applause and medals for their victories, coaches play a silent but crucial role in shaping the skill and character.

Coaches are not only trainers but also motivators, mentors and sometimes even second parents. They dedicate countless hours to polish raw talent, instilling discipline and building confidence. For every race won or a goal scored there is a coach behind the scene.

Our school's coaches also play critical role in guiding, students to state and national level competitions. Whether its cheering from sideline or offering calm advice during tough moments, their impact last's forever. Sometimes in schools, where academics often take spotlight, the efforts of coaches go unnoticed so let's take opportunity to thank our coaches for their dedication and sacrifice. They are the true heroes who inspire us to dream big and work hard to achieve greatness

Akalroop Kaur
XI-A
5999

Pan+Aab !!

Rivers are dry,
Youth are high,
cancer caused by pesticides
Debt causing farmer suicides
Government caused instability
Drugs causing infertility
Bring back my Rangla Punjab.

Simranjot Kaur
XII-B
5757

True Friends

"A Single rose can be my garden,
or single friend, my world"
A friend is like a star that twinkles and glows
Or maybe like an ocean that gently flows
A friend is like gold you should treasure and
take care of it forever.
A friend is an angel which guides you.
They are one in billion
And my friends are very special.

Gurnoor Kaur
VII-D
7352

Ratan Tata: A Visionary and a gentleman!

Ratan Tata:-A prominent business tycoon, philanthropist and a luminary figure whose success story is inspiration for generations Tata group is India's reputed multinational conglomerate founded in year 1868 Mr. Ratan Tata was a chairman of Tata group from year 1990 to 2012 and interim chairman from oct 2016 to feb 2017 Mr. Ratan Tata is the man with visions right from The beginnings and his career and his extra-ordinary skills have inspired generations across the world. There are many lessons we can learn from Ratan Tata.

- Aim for excellence and innovation
- Embrace adaptability to change
- Adhere to ethical leadership
- Foster trust and teamwork within the organization
- Prioritize sustainability
- Demonstrate empathy and compassion.

Ratan Tata's career and way of Life are voluble lessons for anyone seeking to make a positive impact in the world. His focus on excellence Innovation and adaptability have contributed to the success of Tata Group and his commitment to ethical leadership and corporate social responsibilities have earned him respect and admiration. Additionally, his emphasis on team work sustain ability, as well as his compassion and willingness to lead by example, serve as a model for all. These lessons are relevant not only for business leaders, but for anyone who aspires to make a positive impact in the world.

Pawneet Kaur

XI-B

6047

The power of Positive thinking

Positive thinking is a powerful tool that can help increase self-confidence and improve overall well-being. It is a self-mindset that focus on looking at the sides of things and seeing the good in every situation. When we adopt a positive mindset, we develop an optimistic outlook on life, which can help us overcome challenges and achieve your goals. It is rightly said that "A healthy mind leads to a healthy life." Positive thinking Flourishes our mental well-being with happiness and growth. When a person focuses on positive thoughts his neurotransmitters releases feelings of happiness, contentment and well-being. This, in turn, can reduce stress, anxiety and depression and increase his overall resilience and emotional stability. In Addition, there are many ways one can incorporate positive thinking into his daily life. Repeating positive affirmations to yourself throughout the day like "I'm able, "I'm enough" can incorporate positive thinking. Train yourself to look for good in every situation, no matter how challenging it may be. Focus on the opportunities for growth and learning, and seek out the positive thinking. In conclusion, positive thinking is a powerful tool that can help increase self-confidence and improve overall well-being. By practicing gratitude, focusing on your strengths, challenging negative thoughts, practicing self-care, you can cultivate a positive mindset. Incorporate positive thinking into your daily life through positive affirmations, visualization, looking for the good, smiling, laughing and watching your self-confidence soar.

Puneet Kaur Dhillon

XI-B

6045

History of Shri Darbar Sahib Amritsar - The Golden Temple

Darbar Sahib, also known as Sri Darbar Sahib or golden temple, (on account of its scenic beauty and golden Coating for English speaking world), is named after Hari (God) the temple of God. The sikhs all over the world, wish to Visit to Sri Amritsar and to pay obeisance at Sri Darbar Sahib Amritsar in their Ardas.

Guru Arjan Dev Ji, the fifth Nanak conceived the idea of creating a central place of worship for sikhs he himself designed the architectural plan for Sri Darbar Sahib Amritsar. Earlier the planning to excavate the holy tank (Amritsar or Amrit Sarovar) was chalked out by Guru Amar Das ji, the third Nanak, but it was the Executed by Guru Ram Das ji under the supervision of Baba Budha Ji. The land for the site was acquired by the earlier Guru Sahibs on payment of cost from the zamindars of native villages. The plan to establish a town settlement was also made Therefore, the construction work on the Sarovar and the town started simultaneously in 1570. The work on both projects completed in 1577 A.D.

Guru Arjan dev ji got its foundation laid by a Muslim Saint Hazrat Mian Mir ji of Lahore on 1st of Magh, 1645 Bikrmi Samvat (December, 1588). The construction work was directly supervised by Guru Arjan Dev Ji himself and he was assisted by the prominent Sikh personalities like Baba Budha Ji, Bhai Gurdas Ji, Bhai Sahlo ji and many other devoted sikhs.

The building work completed in 1601 A.D on Bhadoon Sudi 1st, 1661 Bikrmi samvat (August) September, 1604). Guru Arjan Dev Ji installed newly composted Guru Granth Sahib, in Sri Darbar Sahib Amritsar and appointed Baba Budha Ji as its first Granthi i.e. the reader of Guru Granth Sahib. After this event, it attained the Status of 'Ath Sath Tirath'. Now the sikhnation had their own Tirath, a pilgrimage center.

Its architecture is Considered one of the best architectural specimens of the world. It is often quoted that this architecture has created on independent Sikh School of architecture in the history of art In India.

Navroop Kaur
XI-E
5872

Beauty's

You looked for beauty everywhere, So you adored the plants and their Flowers, And
How the curtain of darkness Hid the way to the stars.

You searched for the secrets which made the moon shine so bright, and spread its
beauty all over, when calmness has taken over the night

You were always curious about the beauty possessed by everything you've known,
but while admiring the beauty of others, you forgot to see your own.

Parampreet Kaur
XI-B
6295

Beyond Earth

(A Journey to find life in Universe)

The question, whether we are alone in Universe? has intrigued humanity for centuries. As scientific technology advances, we are closer than ever to answer this mystery.

Search for Life Beyond Earth

The search for extraterrestrial life focuses on two areas: microbial life and intelligent life.

Microbial Life - It may exist on mars or moons like Europa which has subsurface ocean that could support life.

Intelligent life - It is being sought through programmes like SETI which listens for signals from advanced civilizations. However, no definitive signals have been detected yet.

The Drake Equation

The Drake Equation estimates the number of active, communicative extraterrestrial civilizations by considering factors like the number of habitable planets. While it suggests life could be common, many variables remain unknown, so the results are speculative.

The Fermi Paradox

The Fermi Paradox questions why, given the high probability of alien civilizations, we haven't found any evidence of them. Possible explanations include the vast distances between stars, the uniqueness of intelligent life, or short lifespan of technological civilizations.

New Technologies in the search

New tools like James Webb space telescope AI are helping scientists study distant exoplanets for signs of life, particularly by detecting biosignatures in their Atmosphere. Thousands of exoplanets, some in habitable zone, have already been discovered.

While we haven't found definitive proof of extraterrestrial life, the search continues whether microbial life or intelligent life civilizations. The discovery of life beyond Earth would reshape our understanding of the universe and our place in it.

Jasmeen Kaur
XII-B
5700

Sikh Warriors Brave Defenders of Faith and Freedom

The Sikh 'Warriors', known for their bravery, martial skills and unwavering commitment to their faith, played an important role in shaping the history of the Sikh community from 17th to 19th centuries. These fearless fighters battled against the Mughal Empire, Afghan invaders, and the British Colonial powers.

Under the leadership of legendary leaders such as Guru Hargobind Sahib Ji, Baba Banda Singh Bahadur, Maharaja Ranjit Singh, and Baba Hanuman Singh Ji, the warriors had innovative tactics and strategies to overcome their enemies. Their Bravery and sacrifice helped to establish the Sikh Empire, which stretched from the Indus River to the Himalayas.

The Sikh Warriors were not only skilled fighters but also adhered to a strict code of conduct which reflected the importance of justice. They believed in the concept of "Miri-Piri", which means that they favored both spirituality and royalty. They were spiritual as well as exemplary for leaders, known and responsible for protecting their faith and community.

This legacy still continues to inspire the new generations of Sikhs and other communities around the world, reminding the importance of standing up for rights and defending one's faith. The Sikh Warrior's Bravery, selflessness and commitment to justice makes an excellent example for people of all backgrounds.

Bikramjit Singh
X-C
7346

Kindness: The Most Underrated Superpower

Kindness is a silent superpower that has the strength to transform lives. In a world that often focuses on success and competition, kindness is many a times overlooked, but its impact is immense. A simple act of kindness, like helping a classmate, offering a smile, or showing empathy, can brighten someone's day and create a ripple of positivity.

Kindness not only benefits others, but also helps us. Scientific Studies show that being kind improves our mental health, reduce stress, and increases happiness. It builds trust, strengthens relationships, and creates a positive environment, especially in Schools where Students spend most of their time learning and growing together.

True Kindness does not require wealth or special skills-just a heart that cares. It is the easiest yet most powerful way to make a difference. Let us all embrace kindness, inspire others, and make the world a better place. One small act a time.

Sukhmandeep Kaur

XII-D

7117

U.S Dollar Dominance

The U.S dollar has been the dominant global Currency for Over 70 years, a status it solidified after world war II through the Bretton Woods Agreement. This agreement established the dollar as world's reserved currency, pegged to gold, and other currencies were tied to dollar. Although the U.S left the gold Standard in 1971, the dollar retained its role due to the size and strength of the U.S economy, its financial institutions, and global trust in American Stability. The U.S Dollar Dominance have several benefits. Dollar is the preferred currency for International trade, especially in commodities & Constitutes over 60% of global foreign exchange reserves. Dollar is used in international finance, from investment to debt issuance, due to deep liquidity of U.S financial markets. The U.S. can leverage its control over financial systems. such as SWIFT, to exert significant geopolitical power. The US Dollar attracts global investment further strengthening the economy. But the U.S Dollar being the supreme faces a number challenges these days. Countries like China and Russia are pushing to reduce reliance on the dollar promoting alternative currencies. Digital Currencies like crypto currency and Central Bank digital currencies (CBDCs) are emerging as alternatives to dollar in cross-border transactions. America's growing National debt raises concerns about the long-term strength of the dollar.

While, the Dollar faces competition, it is unlikely to lose its dominant position soon. However, ongoing geopolitical and technological changes may lead to a more diversified global currency landscape in the future. Howsoever as of yet, the U.S dollar will likely remain a key player for foreseeable future.

Manmeet Kaur

XI-B

6298

Success Is Painful

If you truly want to succeed, you must stop listening to your feelings and push through the painful times. At first, everyone has a lot of motivation and does a lot, but then, halfway through, most people give up because they no longer feel like it. Although, in reality success is often painful, requiring sacrifices, hard work. Don't be one of those who act according to their desires; be one of those who do things even when they don't feel like it. This way, you will achieve real success. If you only pay attention to your mood and feelings, you will start hundred things but finish none. However,

if you persevere with one thing even on tough days, you will have something perfect. And that's how success is achieved, with a vision a bit of motivation but fundamentally, it consists of discipline and perseverance. However, success is painful that's worth enduring. So, whenever you're faced with a challenge or setback, always remember that success is painful, but it's a pain that's worth fighting for.

Harmanpeet Kaur

XI-B

6220

I'll start tomorrow

The biggest lie you tell yourself is "I'll start tomorrow" this often leads to not doing it at all. You keep putting the things off until you reach a point where you completely abandon it, because you lack confidence in yourself. If you truly intend to do something, then do it now without excuses because that's when you'll overcome yourself. 'Today' is the day to shatter the chains of the action of delaying and release your full potential. The excuses, the delays and 'will do' tomorrow have held you back for far too long. Don't let it hold you back. Don't let the comfort of routine prevent you from taking the leap. You have a distinct perspective and potential that the world needs to see. Don't hide it, don't deny it and don't delay it. Share it, show it and shine it bright for all to see. Don't wait for tomorrow, for the perfect moment; make today the perfect moment. Remember, every great achievement starts with a single step and that step is often the hardest one to take. So, take the first step today and watch how your life transforms in incredible ways. You'll be amazed at what you can achieve, you'll be inspired by your own potential and you'll be proud of the person you're becoming, gather the courage and take the leap. Today is the day to start living the life you've always dreamed of.

Tanveer Kaur Mangat

XI-B

6519

Learn To Say No

"If your priorities don't get scheduled into your planner, other people's priorities will get put into your planner." In today's fast-paced world, it's easy to say yes to every request and get caught up in the pressure to please others. We often find ourselves taking on too much, overcommitting and sacrificing our own needs and desires. However, to say no is an essential skill that can help us set healthy boundaries, reduce stress and increase our overall well-being. However, saying no can be challenging, especially for people-pleasers, but saying no is not about being honest, assertive and respectful of our own needs. Learning to say no is a powerful skill that can transform our lives. By setting healthy boundaries, prioritizing our own needs and communicating assertively, we can reduce stress, increase our well-being and foster healthier relationships. In addition, learning to say no to the non-essentials will give you more time to devote to the things that have the power to truly improve the way you live and help you leave the legacy you know in your heart you are designed to leave.

Hempreet Kaur

XI-B

6023

Crossroads after 10

A path unwinds, a choice to make After 10th grade, which way to take? Science, Commerce or Humanities too, Each stream a journey, with possibilities anew.

Science leads to Medicine, Engineering and more, Commerce to Finance, Management, and Entrepreneurship's score Humanities to arts, Languages, and social Science 's might, Research and reflect, to choose your path tonight as you stand at the crossroads, unsure which way to go, remember that each stream has its own unique glow science offers logic, reason and experimentation's thrill, commerce provides insight into the world of business and skill but beware, young commerce students of the dreaded "tax" word, and science students, don't worry, you won't be stuck in a lab, unheard!

Humanities students, don't fret, you won't be doomed to a life of poetry, unless, of course, you want to be a poet, in which case, go for it with go glee! humanities, on the other hand, offers a world of art and design, a chance to explore the human experience and the world's rhyme.

So take your time, and don't be afraid to explore, each stream's possibilities and what they have in store seek guidance from teachers, mentors and career counselors too, and talk to people in the field, to gain insights anew Remember, it's okay to take your time, and make a choice that's right, for your future, your passions and your hearts delight and when in doubt, just recall, That each stream is a path, that can lead to success and a happy call! so don't stress, don't fret, don't worry too much, Just choose your stream and trust that it will be a great crush!

Savneet Kaur
XI-A
6033

An unsaid story of Patriotism

One day Hari Singh Nalwa, one of the Best Sikh Warrior of Sher-E-Punjab 'Maharaja Ranjeet Singh' was on his way to win a fort but he was not aware of the exact path to the fort. He saw an old man with his grandchild on his way. He inquired from the old man about the path to fort. The old man looked towards his grand child and then sweetly told Hari Singh Nalwa that he would tell him the path if he would kill his grandchild. The soldiers of Hari Singh took the child away and killed him. Then Hari Singh asked the path. The old man smiled and said "I can't betray my King and I will not tell you the path even if you kill me. Then Hari Singh Nalwa asked him, why did you asked my men to kill you grand child?" The old man smiled and said that he was a child and because of his fear he could have told you the path which I never wanted on heariy. Hari Singh Nalwa got shocked and forgot about the dream of that fort forever.

Anmolpreet Kaur Pandher
XI-B
6050

Genius are not Born, but Made

It is said that Genius is 99% perspiration and 1% Inspiration. Somebody who is willing to keep on trying hard become successful.

Mahakauri Kalidas, the great poet of Sanskrit literature, do you know that how did he ascend to that mastery over Sanskrit? You might have heard the story, it is said that he was so grossly dumb in his intellect that he was sitting on the same branch that he was cutting. There was a Raj Kumari who was very scholarly for her marriage, she had laid a condition, "I will only marry that man who can defeat me in scriptural debate" So big scholars came but she defeated all of them. So these pandits became annoyed and wanted to teach her a lesson and said, "Let's get her married to a gross fool.

They went around looking and they found Kalidas They told him not open his mouth and they would get him married to a princess. They brought him to the Raj kumari and told her that was a very big scholar but he was in vow of silence and he will answer by his actions. Raj Kumari lifted one finger, Kalidas thought, she is saying. "I will break one of your eyes." So he lifted two fingers that he would break both eyes of her. Pandits asked her, "what was your Question?"

She said, "My question was, is supreme Entity one or many?" They said you know that he raised 2 fingers saying god are 2-form and formless, by answering her questions in the same way before they defeated her together. Now she got married to Kalidas After marriage they were sitting on the top of the palace when a camel went by, seeing the camel Kalidas Said, "utara, utara, utara." Raj Kumari thought that he is too illiterate that he cannot even speak properly. She pushed him from top of stairway. Kalidas went falling and fell on ground. But that insult, he decided to put it to good use he vowed that now he will become a scholar and then come back. He went to kashi and studied there and came back as a leader of scholars. So, how did he reach that point? Through endeavor, through effort, so practice is important.

"The Journey Beyond Rules"

There were 5 men who got lost in a vast forest and were trying to find their way out. The first

man said "I am going to follow my intuition and go to the left" The second man said, "I am going to go right, I have a strong feeling that that's the way out." The third man said, "Well, I am going to walk back on the same path that we took to reach here, I think that would be the safest." The fourth man said, "I think we are absolutely on the right track already, and so I am going to keep walking straight. After the four men took to the left, the right, back and straight respectively, the fifth man said," well I don't know what to do, I think I am just going to climb up this tall tree and get a better view around before I make up my mind. From the top of the tree fifth man could now see the shortest way to the village.

Isn't it a fact that when you rise above a situation and see the larger picture, your decision seems to be the most sound? Well, yes indeed the fifth man thought that others should not have chosen the paths they did and that he was RIGHT and they were WRONG and from one point of view he was right, but from other perspective, we can't really say this. Each man had chosen his own path and gained a different experience. It's not just about right or wrong but about gaining your own experience and FINDING YOUR OWN PATH. The man who went left found a long path but at the end it led him to the town. The man who went right, had to fight a pack of wolves, but then he learnt how to survive in the forest The man who went backwards, met another team of hikers and made new friends The man who went straight, found a farm and was hosted the family for a couple of days before leaving for the village. And of course the man on the tree found the shortest path. The journey enriched each one of them in their own unique way. Every decision offers us new experiences, which in turn adds to our maturity and wisdom, ultimately leading to our own growth.

"Life is a test while some choose to mimic others, they often miss the lessons that come from embracing their own journey."

Gurneet Kaur

XII-B

5813

Riddles

- 1. I speak without a mouth and hear without ears. I have no body, but I come alive with the wind what am I?
* Echo
- 2. You measure my life in hours, and I serve you by expiring the quick where I'm thick and slow when I'm fat, the wind is my enemy. What am I?
* Candle
- 3. I have keys but not locks. I have space no room. You can enter, but you can't go out side whom am I ?
* Keyboard
- 4. The more of me you take, the more you leave behind what am I?
* Footsteps
- 5. Forward, I can be heavy, but background, I'm not what am I?
* Ton (background Its "not)

Savreet Singh Jhaggi
VIII-A
35

Why Do Students Fail?

A years has 365 days.
Sunday : 52 days
Balance : 313 days
Summer holidays: 50 days
Balance: 263 days
8 hours daily sleep means - 122 days
Balance: 126 days
2 hours daily food means 30 days
Balance: 96 days.
1 hour for talking means 15 days.
Balance: 81 days
Exam day total in a year 35 days
Balance: 46 days
Festival: 40 days
Balance: 6 days
For sickness 3 days
More function atleast 2 days
Balance: 1 day
That 1 day is your birthday.
How can a student pass?

Gurpartap Singh
VI-A, 11
7499

A Mother's Love “An Unconditional Bond”

A mother's love is a force of nature, a constant and unwavering presence in our lives. It's a love that knows no bounds, a love that endures through thick and thin.

From the moment we took our first breath, our mother were there to nurture, protect and guide us. They are our first Teachers and first friends, and our most ardent supporters. They teach us the value of kindness, compassion and perseverance. They instill in us a sense of self-worth and belief in our abilities.

A mother's love is a source of strength and comfort. It can soothe our fears, calm our anxieties and lift us up when we feel down. It's a love that never judges, never criticizes and always believes in us.

Through their sacrifices, their unwavering support and their unconditional love, mothers shape the people we become. They leave an indelible mark on our hearts and minds, a legacy that lasts a lifetime.

Gurdev Kaur
VII-D
7334

One Step to Fitness: Start Small and Stay Consistent

Achieving fitness goals begins with one simple step: consistency. It's easy to feel overwhelmed by the idea of transforming your body, but focusing on small, manageable steps can lead to lasting results. Start by incorporating light exercises into your daily routine, such as walking or stretching. This helps build the habit without overburdening your body or schedule. Consistency is key-whether it's a 10-minute workout, taking the stairs instead of the elevator, or preparing a healthy meal. Over time, these small actions will add up, leading to bigger gains. Additionally, setting realistic goals keeps you motivated and focused. Remember, fitness isn't about perfection; it's about making progress. The important thing is to keep moving forward, no matter how small the step. Each positive change is one step closer to a healthier, stronger you.

Bhavuk Sharma
XII-E
8499

Sikhism

There was quite a prevalent advice among mughal soldiers -"You ever see a man with a sword in his hand, Fire in his eyes, calm in his nerves. Rage in his action, beard on his face, a wrap of discipline on his face, beware man, don't mess, he's a Sikh. Such is the spirit of the 'Sikhism' we follow. Sikh word in itself has the very essence of learning & learning is what breaks a man free from all the chains of slavery. Shri Guru Nanak Dev Ji, the founder and divine almighty in himself, introduced such divine concepts as his holiness; **Seva** - the selfless service, **Ik Onkar** - the divine unity, **Sarbat da Bhala** - Prosperity of all irrespective of personal gains, **Naam Japna** - To give the touch of musical notes to the meditation in Supreme God's name.

Sikh - the one who's quite established in the world of spirituality and armours (since Guru Hargobind Sahib Ji)

I feel so proud and dignified being born as Sikh.

Damanpreet Singh
XI-B
6500

School Can be fun

School can be fever if you want to be.
so much more interesting for you and me.
Science, Maths, History so much to choose from,
It keeps us engrossed night and morn!
Why should we be bored? There is a lot to know
Very interesting things to learn about, so let's go!
Think of those who can't go to school,
They are many in number, meet very few.
so all the benefits of learning, we should reap,
As through each stage of life we leap.
School can be fun if you want it to be,
So much more interesting for you and me.

Sahibpreet Kaur Pandher
VII-D
7334

Why God Made Teachers

When God created teachers,
He gave us special friends
To help us understand his world
And truly comprehend
The beauty and the wonder
Of everything we see,
and become a better person
with each discovery.

When God created teachers,
He gave us special guides
To show us ways in which to grow
So we can all decide
How to live and how to do
What's right instead of wrong,
To lead us so that we can lead.
And learn how to be strong.

Why God created teachers,
In his wisdom and his grace,
Was to help us learn to make our world
A better, wiser place.

Jaspreet Kaur
VIII-D
7048

The unlived life of Alex

Alex, a seasoned architect in his late 50s, often found himself staring at the city skyline from his high-rise office, his mind swirling with a bitter cocktail of 'what ifs' and 'should haves.' As a young man, he had dreamed of being an artist, but he chose architecture for its Stability. Now, surrounded by buildings he designed, he felt like a stranger in his own life.

In the quiet hours after work, Alex painted in secret. It brought him peace, but also sadness for the dreams he had left behind. His wife supported him but often saw him lost in his thoughts, stuck in the past.

One evening, he attended an art show and saw a painting of a man staring at a blank canvas, full of longing. The image hit him hard. The artist, a young woman, told him, "It's never too late to paint your own story"

Her words stayed with him. Alex signed up for painting classes and began to paint with purpose. At first, he struggled with self-doubt and criticism from others but with every brushstroke, he felt more alive. His paintings reflected his regrets and hopes, helping him heal.

Over time, Alex's art gained attention, and he started showing his work. Sharing his story, he inspired others to follow their dreams, no matter their age.

Alex's life, once dull and routine, became full of colour and meaning. He proved to himself and others that it's never too late to rewrite your story.

Navjot Kaur

XI-A
6131

K-POP : The Global Phenomenon and how it conquered the world

* **K-Pop:** The Global Phenomenon, K-Pop, short for Korean Pop Music, has evolved from a localized music genre to a global phenomenon. Over the past two decades, K-Pop has gained immense popularity worldwide, breaking cultural and expressive barriers.

* **Early Beginnings:** K-Pop roots date to the 1990's. However, it was not until 2000's that K-pop started gaining international recognition.

* **Social Media and Online Platforms:** The widespread adoption of social media and online platform like Youtube, Spotify has been instrumental in K-pop's global success. These platforms have enabled fans to access K-pop content easily, facilitating the genre's rapid growth.

* **BTS and the New Era:** The debut of BTS short for Bangtan Sonyeondan, in the year 2013 of 13th June marked the beginning of new era of K-pops. BTS's lyrics, genre-bending sound and energetic live performances have resonated with fans worldwide. The

unprecedented success has paved the way for other groups like Stray Kids, TXT, Enhypen etc., to break into the global market.

* **K-Pop's Impact on Pop Culture:** Its impact on pop culture is undeniable. From fashion and beauty trends to music and dance, K-Pop has left an indelible mark. Collaborations between K-Pop artists and international musicians have become increasingly common, further blurring the lines between genres.

* **Conclusion:** K-Pop's evolution into a global phenomenon is a testament to the genre's unique sound, captivating visuals and dedicated fan base. As K-Pop continues to push boundaries and defy expectations, its impact on the music industry and pop culture will only continue to grow.

Prabhjot Kaur

IX-B
6856

My Mother - My Angel

The purest love in all the world
is that of mother and child,
The sweetest woman alive—O mother!
Thy name is sacrifice.

You are the embodiment of love,
of all that is pure and good,
The epitome of self-sacrifice,
You're the essence of womanhood.

As Mother Earth you give and provide,
As Goddess Mother you forgive with smile,
The Mother Nature feeds us aplenty,
The Motherland give us an identity.

You're a child's refuge,
A teenager's friend.
An adults pride,
Your love knows no end.

You gave me all you had and more,
You stayed awake so I could sleep;
You have no parallel in this world,
Mother - your selfless love is all I need.

Harmandeep Kaur
VII-A
7219

Why Teachers are so important?

Teachers play an important part in student's lives. They are our friends who listen to our problems, helps us when we are feeling low and encourage us when we are in doubt. They make sure that we feel safe and comfortable in the classroom, which is important for learning. Teachers teach us not only facts but also important life lessons. They help us become better people by showing us how to be respectful, kind and honest. A teacher helps us realize that mistakes are part of learning and that we should never stop trying. Instead of just reading from books, teachers share real life examples and their experiences to make topics come alive. They encourage us to ask questions and think critically about the world around.

Manvir Kaur Pandher
V-D
7726

Dictator of the Century: Adolf Hitler

On April 30, 1945, at 3:30 in the afternoon, Adolf Hitler, the German dictator responsible for one of history's darkest chapters, stood in his bunker with a gun pointed at his head. Moments later, he pulled the trigger, ending his life. His wife, Eva Braun, also chose death, ingesting cyanide. This marked the dramatic end of a man whose actions had led to the deaths of more than 6 million Jews during the Holocaust and millions more in World War II. Just a few days earlier, on April 27, 1945, Hitler received devastating news: Soviet forces had captured five key German cities and were rapidly advancing on Berlin. It was now evident that Germany would lose the Battle of Berlin, signaling the end of World War II in Europe. As the Russian troops pressed forward, they uncovered numerous concentration camps, exposing the full extent of the Holocaust. The systematic extermination of 6 million Jews and countless others—an atrocity now known as the Holocaust—shocked the world. Victims were separated into groups and transported to concentration camps, where many were killed in gas chambers. These chambers were specifically designed for mass murder, using lethal carbon monoxide gas or the hydrogen cyanide pesticide Zyklon B. Death came within seconds for most, leaving behind an unfathomable horror that still defies comprehension. Fueled by the rage of these discoveries, Soviet forces quickened their pace toward Berlin, intent on capturing Hitler. However, before they could reach him, Hitler and Eva Braun carried out their suicide pact. In his final statement, Hitler declared: "I and my wife, to avoid the shame of deposition or surrender, choose death. It is our will to be burned immediately on the spot." When the Soviet army reached Hitler's bunker, they found his and Braun's bodies burned, as per his instructions. This grim scene marked the fall of one of history's most infamous dictators and the end of an era defined by terror, war, and genocide. The Holocaust remains one of the darkest chapters in human history, a chilling reminder of the depths of cruelty and the consequences of unchecked power and hatred.

Oshpreet Kaur
XI-B
6225

Issac Newton

Issac Newton was an English Mathematician, Physicist and Astronomer who is widely recognized as one of the most influential scientists in history. He was born on Christmas Day in 1642. Newton made many scientific discoveries and inventions throughout his career. He is the most famous for discovering gravity. Outlined in the Principia, his theory about gravity helped to explain the movements of the planets and the sun. This theory is known today as Newton's Law of universal gravitation. Newton's law of motion were three fundamental Laws of physics that laid the foundation for classical mechanics. He invented a whole new type of mathematics which he called "fluxions". Today we call this math calculus and it is an important type of math used in advanced engineering and science.

In 1668 Newton invented the reflecting telescope. This type of telescope uses mirrors to reflect Light and form an image. Nearly all of the major telescopes used in astronomy today are reflecting telescopes. Newton died on March 31, 1727 in London, England.

Jasmeet Kaur Virk

VIII-A

6786

Sacrifices of Sri Guru Gobind Singh Ji

The history of Sri Guru Gobind Singh Ji's family is replete with sacrifices. Sri Guru Gobind Singh Ji, his both parents and four Sahibzadas (sons) laid down their lives to save Hinduism from the malicious efforts of the religiously fanatic Aurangzeb and his mean spirited administrators, who were forcibly converting Hindus to Islam.

It is a great shame and a dark blot on the pages of human history when mean spirited Muslim administrator bricked alive true sons of Sri Guru Gobind Singh Ji. Baba Zorawar Singh and Baba Fateh Singh who were only 9 and 7 years old at that time. Their fault was not to accept Islam as a religion. What a disgrace! Ajit Singh Ji and Baba Jujhar Singh Ji were killed in the Battle of Chamkaur. They were only 18 and 15 years old.

Baba Fateh Singh Ji is the youngest Martyr in the history of the world under such atrocities. Sri Guru Gobind Singh Ji created the Bravest Khalsa who defeated the Muslim forces. The bravery of the Khalsa is well documented and much praised, when only 40 warriors of Sri Guru Gobind Singh Ji defeated 10 lakhs forces of Aurangzeb. After the Battle of Chamkaur, Guru Ji wrote the Zafarnama (a letter of victory) to the Mughal Emperor Aurangzeb. In the letter, he expressed his outrage on his army. Sri Guru Gobind Singh Ji passed away on 7 October 1708 after succumbing to stab wounds from an assassination attempt commissioned by Mughals at his camp in Nanded. Before breathing his last, Guru Ji passed the Guruship to Sri Guru Granth Sahib Ji and ordered all the sikhs to accept the Guru Granth Sahib Ji as Guru. Sri Guru Gobind Singh Ji's life teaches us-keep true to Naam and Virtues, despite the hardest challenges life throws at us. May Waheguru bless us all with same strength, Chardi Kala and loyalty to Naam in whatever difficult circumstances we encounter.

Kiranjyot Kaur

VIII-A

6847

Fun Time

1. Barber & Old Man:

An old man had 8 hair on his head
He went to a barber. Barber in anger
asked shall I cut or count?
Old man smiled & said "Colour it"
**Life is to enjoy with whatever you
have with you.**

2. Wife & Husband

Wife: had your lunch ?
Husband: had your lunch?
Wife: I am asking you.
Husband: I am asking you.
Wife: You are coping me!
Husband: You are coping me!
Wife: Lets go to shopping
Husband: **Yes I had my lunch.**

3. God & Man

Man: "God how long is a million year?
God: "To me only one minute"
Man: And what is million dollar to you.
God: "To me only one penny"
Man: God please give me one penny
God: Wait a minute.
For God 1 million year = 1 Minute

4. Santa & Banta

Santa: Oye ! What are you doing?
Banta: Recording the baby's voice
Santa: Why?
Banta: When he grows up, I shall ask him
What he meant by this.

5. One Child

Age 10: I want to be pilot.
Age 15: I want to be scientist.
Age 20: I want to be Doctor.
Age 24: I want to be engineer.
Age 27: I want to be a kid again.

Agamasees Singh Pannu
VIII-A
7073

Importance of Time

Time is precious and limited resource that is often taken for granted we all have the same 24 hours in a day, but how we choose to use them can make all the difference in our lives. Effective time management is crucial for achieving success, reducing stress and improving overall well-being when we use our time ourselves, we can accomplish more, feel more in control and enjoy a better work-life balance. The importance of time cannot be overstated. Time is essential to feel & to achieve our goals whether personal or professional. It is necessary for building and maintaining relationship learning new skill and pursuing our passions when we have enough time to focus on our objectives, we are more likely to succeed and feel a sense of accomplishment that can lead to missed opportunities increased stress and decreased productivity.

Effective time management is not just about getting more work done in less time. It is also about enjoying the journey and living a more fulfilling life when we use our time wisely, we can pursue our passions, spend a quality time with loved ones and spend a quality time with our family and enjoy hobbies and interests we can also take breaks, practice self-care and recharge our batteries by making the most of our time, we can live a more balanced productive and happy life.

Harnoor Kaur Pannu
VII-D
7294

The Weight of Shadow

Everything is silent,
in the heart and world
Creating hope and hopeless shower
makes it curled and curled.

The heart hurts and remove wears
Which make the eyes release tears
In the quiet of heavy heart
Where daylight fades and dreams depart.

A day collide in cloud's gray
As hope dissolves and hurled away
But in still time, pall yet true
A weak voice comes breaking through.

This curled hope give ceaseless pain
and tears falls like heavy rain.
Ohh... lord! be this identity may hurled
As I want to step out to real world.

Jashanpreet Kaur
XII-B
7416

Classroom

See the planes, going round and round.
Everyone is happy all around.
The innocent souls with
their important roles.
made the class of prime
There was no crime in my
school time.

Nothing meant policy,
There was no jealousy.

The noise with their
awesome voice
was sweet as honey
There was no role of money.

Puneet Kaur
VII-D
7350

Students Startups: Inspiring stories of Young Entrepreneurs

Entrepreneurship is no longer limited to seasoned professionals. Today, students are turning their ideas into impactful business at remarkably young ages, proving that innovation knows no age limit.

Take the story of Ritesh Aggarwal, the founder of OYO Rooms. At just 19 years old, he launched his startup to address the lack of affordable and standardized accommodations in India. Today OYO operates globally, showcasing the Power of determination and vision.

Another remarkable example is Kavita Shukla, who invented Fresh Paper at the age of 16. Her biodegradable sheets that keep food fresh longer have significantly reduced food waste worldwide. And now She is founder and CEO of the Fresh glow co.

Then there's Ben Towers, who started his first Web design company at the age of 11. By 18, he was running a successful business, proving that passion and Hard work can lead to extraordinary results.

These stories remind us that age is no barrier to success. Student startups are not just ventures, proving that with determination and a fresh perspective young minds can achieve the extraordinary.

Komalpreet Kaur
XII-D
6186

Harbin : The Ice and Snow Festival

Harbin, a city in north eastern China, turns into a magical winter land every year with famous Harbin international ice and snow sculptures Festival. This amazing event takes place from January to February and has become one of the biggest and most beautiful winter festival over the world. It all started in 1963 as a small local event but grew over, time into a huge celebration that now attracts people from all over the world.

The most exciting part of the festival is the ice sculptures. These sculptures are made from large blocks of ice cut from the songhua River. Artists from different countries come to Harbin to create incredible ice art work, ranging from huge castle to animals and even famous buildings A night sculptures are lit up with colorful lights, making them look even more magical.

The festival also features amazing snow sculptures. These are often even bigger and more detailed than the ice ones, with some sculptures showing scenes from nature, history and fantasy. Walking around the festival, you will see huge snow sculptures that feel like they have come straight out of a dream.

The festival has interesting history. It began in

1963 as a small ice sculpture exhibition. However, it stopped during the Cultural Revolution in China. It wasn't until the 1980s that the festival began to grow again. By the 2000s, it has become an international event, attracted artists and visitors from all over the world. Today, It's one of China's most popular winter attracting Apart from, the sculptures, the festival also has lots of fun activities. Visitors can enjoy ice skating, snow boarding and even ice swimming some people even try ice sailing on the frozen Songhua River. The whole city of Harbin gets involved, with parks and streets decorated with beautiful lights and festive decorations that make everything look cheerful, even in the cold.

The Harbin ice and snow festival is not just a celebration of winter. It's a place where art and nature come together to create something amazing. Whether you love art, adventure or simply the beauty of winter the Harbin festival is an unforgettable experience for everyone.

Akashdeep Singh

XII-A
5720

Sophia- A Social Human Robot

Sophia is a social human robot developed by the Hong Kong based company. Sophia was activated on February 14, 2016 which means that she would turn 7 year old this upcoming Valentine's Day.

In 2017, Sophia was granted Arabian citizenship, becoming the first robot to receive citizenship of any country.

The robot is modeled after the ancient egyptian queen Nefertiti, Audrey Hepburn, and her expatriate wife, Amanda Hacison. She is 'designed to get smarter over time', and her speech synthesis ability also allows her to sing.

How sophia reacts with people and things around her is actually quite simple. A computer vision algorithm processes inputs from cameras within sophia's eyes, giving Sophia visual information about her surroundings. She can follow faces, maintain eye contact and recognise individuals conversations using a natural language subsystem. Sophia was upgraded in 2018 with functional legs and the ability to walk.

In 2019, Sophia displayed the ability to make drawings including portraits Sophia has appeared on 60 minutes starring Charlie Rose, Good morning Britain with piers Morgan and broad cast companies. Sophia has also appeared in music videos including the white king and as the lead female character in pop singers music video 'AI'. But many people doubted the real weariness of Sophia's Intelligence.

Ekamdeep Kaur Boparai

IX-A
6803

How can you deal with peer pressure? In Teenagers?

Parents and teachers should be aware of peer pressure in teens and how to assist vulnerable young adults in dealing with it, as they are the only reliable source of power to do so. Please continue reading if you are dealing with such a problem with a teenager. Peer pressure in teenagers is the phenomenon encompassing the sway peers exert over such other's attitude, various avenues, including coaxing friends into partaking in risky activities, adhering to group standards or altering one's viewpoints to harmonize with their peers. In the context of adolescence, peer pressure can be extreme, as many young people are constantly seeking to establish their identities and again social acceptance like of peer pressure include fashion choices, social media presence, alcohol and other risky behaviours. To overcome the peer pressure do have positive effects, such as encouraging healthy behaviours or fostering a sense of community, its adverse effects must be recognised by parents and teachers, who are responsible for guiding young adults to improve. The prefrontal cortex in the brain, which is responsible for decision making and impulse control, still develops during adolescence. As numerous teen age films and televisions shows have demonstrated youth is a time when people seek to establish their identities and gain social status. On the plus side, peer pressure can sometimes encourage healthy behaviours, such as exercising, abstaining from drugs and alcohol and helping people develop a sense of belonging and

community. With the involvement of peer pressure, lots of teenagers can develop unhealthy habits to fit in with a group of friends. Stress, anxiety or depression may occur in the mental health of teenagers who feel pressured to conform to social norms. Peer pressure can also affect academic performance, as young people who prioritise social acceptance over academic achievement may struggle to keep up with their studies. Many teenagers today struggle to find a group of friends to feel like they belong. As a result, they frequently experience and blend in with group. Parents and teachers must avoid placing their expectations on teenagers or comparing them to their peers. The emphasis should be on fostering in teenagers a strong sense of self and the self-assurance to make decisions consistent with their values and objectives. Our diverse co-curricular programme for students in grades 6-12 aims to inspire them to become lifelong learners and responsible world citizens and it has yielded excellent results since its inception. Furthermore, at UNIS Hanoi, the definition of well-being is very broad, with our students success teams and students intervention teams ready at any moment to assist student with their emotional issues.

Taranvir Kaur
IX-B
7600

India's Forgotten Olympic Medalist : Khashaba Jadhav

India has a rich history of sports, with celebrated icons like Sachin Tendulkar, P.V. Sindhu and Milkha Singh. However there are numerous Indian Athletes who are behind the spotlight. Here is inspiring yet lesser known story of Indian Athlete who beat the odds Khashaba Dadasaneb Jadhav was India's 1st bronze in wrestling at 1952 Olympics'. Born in small village in Maharashtra. He trained on makeshift mud pits under challenging conditions. Despite limited resources and support, his determination and skill propelled him to international success. His achievement brought pride to post independent India but was met with little recognition back home. He struggled financially after his career, often overlooked by history. His story remains a powerful testament to perseverance, inspiring generations of Indian athletes to dream big and strive for glory against all odds.

Adib Kaur
VIII-A
7025

ਤਤਕਰਾ

ਲੜੀ ਨੰ.	ਤਤਕਰਾ	ਲੇਖਕ	ਕਲਾਸ	ਪੰਨਾ ਨੰ.
1.	ਸੇਵਾ	ਚਸ਼ਮੀਤ ਕੌਰ	ਗਿਆਰ੍ਹਵੀਂ-ਏ	39
2.	ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਸਫ਼ਲਤਾ - ਇੱਕ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸਫ਼ਰ	ਹਰਕੀਰਤ ਸਿੰਘ	ਗਿਆਰ੍ਹਵੀਂ-ਏ	39
3.	ਛੋਟੀ ਕਹਾਣੀ ਵੱਡੀ ਸਿੱਖਿਆ	ਸੁਖਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ	ਗਿਆਰ੍ਹਵੀਂ-ਏ	39
4.	ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖਾਲਸਾ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ	ਚਰਨਜੋਤ ਸਿੰਘ	ਗਿਆਰ੍ਹਵੀਂ-ਬੀ	40
5.	ਇਹ ਸਾਡਾ ਪੰਜਾਬ ਰਿਹਾ ਨਾ	ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ	ਦਸਵੀਂ-ਸੀ	40
6.	ਕਵਿਤਾ-1947	ਜ਼ੈਜਮੀਨ ਕੌਰ	ਗਿਆਰ੍ਹਵੀਂ-ਏ	41
7.	ਪੰਜਾਬ ਸਿਆਂ	ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ	ਗਿਆਰ੍ਹਵੀਂ-ਸੀ	41
8.	ਆਸ	ਗੁਰਮਿਲਨ ਸਿੰਘ	ਗਿਆਰ੍ਹਵੀਂ-ਸੀ	42
9.	ਬਾਪੂ ਕੀ ਲਿਖਾਂ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਬਾਰੇ	ਮਨਵੀਰ ਕੌਰ	ਦਸਵੀਂ-ਡੀ	42
10.	ਹਕੀਮ ਅੱਲ੍ਹਾ ਯਾਰ ਖਾਂ ਜੋਗੀ	ਜਪਜੋਤ ਕੌਰ	ਗਿਆਰ੍ਹਵੀਂ-ਬੀ	43
11.	ਕਰਮ	ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਕੌਰ	ਗਿਆਰ੍ਹਵੀਂ-ਬੀ	44
12.	ਅਸੀਂ ਓਸ ਸਕੂਲ ਦੇ ਬੱਚੇ ਹਾਂ	ਅਰਸ਼ਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ	ਦਸਵੀਂ-ਏ	44
13.	ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਅਡੋਲ ਆਤਮਾ	ਮਨਵੀਰ ਕੌਰ	ਗਿਆਰ੍ਹਵੀਂ-ਏ	45
14.	ਬਦਲਦਾ ਪੰਜਾਬ	ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ	ਦਸਵੀਂ-ਬੀ	45
15.	ਕੀ ਔਰਤ ਇਨਸਾਨ ਨਹੀਂ?	ਅਨਮੋਲਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ	ਗਿਆਰ੍ਹਵੀਂ- ਬੀ	46
16.	ਦਾਨ ਦੀ ਮਹਿਮਾ	ਇਸ਼ਨੂਰ ਕੌਰ	ਛੇਵੀਂ-ਡੀ	46
17.	ਮਨੁੱਖ: ਵਰਦਾਨ ਜਾਂ ਸਰਾਪ	ਅਨਮੋਲਜੋਤ ਸਿੰਘ	ਦਸਵੀਂ-ਬੀ	47
18.	ਨਿੱਕੀਆਂ ਪੈੜਾਂ	ਮਹਿਕਦੀਪ ਕੌਰ	ਗਿਆਰ੍ਹਵੀਂ-ਏ	47
19.	ਮਨੁੱਖੀ ਸਰੀਰ ਬਾਰੇ ਰੋਚਕ ਤੱਥ	ਬਵਨਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ	ਦਸਵੀਂ-ਡੀ	48
20.	ਸਿਦਕ, ਸਿਰਤ ਅਤੇ ਦ੍ਰਿੜਤਾ	ਹਰਲੀਨ ਕੌਰ	ਦਸਵੀਂ-ਏ	48
21.	ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ	ਗੁਰਸੀਰਤ ਕੌਰ	ਛੇਵੀਂ-ਬੀ	48
22.	ਬਾਣੀ ਅਤੇ ਬਾਣਾ :ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਵਿਲੱਖਣ ਪਹਿਚਾਣ	ਸ਼ਮਿੰਦਰ ਕੌਰ	ਪੰਜਾਬੀ ਅਧਿਆਪਕਾ	49
23.	ਸੱਜਣਤਾ: ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਗਹਿਣਾ	ਗੁਨੀਤ ਜੌਹਲ	ਦਸਵੀਂ-ਸੀ	49
24.	ਤਕਦੀਰ ਬਦਲਦੀ	ਤਕਦੀਰ ਕੌਰ	ਛੇਵੀਂ-ਡੀ	49
25.	ਕੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾਣਾ ਸੱਚਮੁੱਚ ਇੱਕ ਸਰਾਪ ਹੈ?	ਹਰਜਸਲੀਨ ਕੌਰ	ਦਸਵੀਂ-ਏ	50
26.	ਅਨੰਦਮਈ ਜ਼ਿੰਦਗੀ	ਮਨਸੀਰਤ ਕੌਰ	ਛੇਵੀਂ-ਏ	50
27.	ਸੁਚੇਤ ਰਹਿਣ ਦੇ ਲਾਭ (Mindfulness)	ਕਰਨ ਵਰਮਾ	ਦਸਵੀਂ-ਬੀ	51
28.	ਸੱਚੀਆਂ ਗੱਲਾਂ	ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ	ਛੇਵੀਂ-ਡੀ	51
29.	ਭੁੱਖੀ ਨੀਅਤ	ਗੁਰਸ਼ਾਨ ਸਿੰਘ	ਛੇਵੀਂ-ਏ	51
30.	ਪੰਜਾਬ	ਜਸਲੀਨ ਕੌਰ	ਅੱਠਵੀਂ-ਬੀ	52
31.	ਮਾਪੇ	ਮਨਜੋਤ ਕੌਰ	ਛੇਵੀਂ-ਡੀ	52
32.	ਹੱਸਗੁੱਲੇ	ਸੁਖਰਾਜ ਸਿੰਘ	ਅੱਠਵੀਂ-ਸੀ	52
33.	ਮਾਂ-ਬੋਲੀ 'ਪੰਜਾਬੀ'	ਅਬੀਜੋਤ ਸਿੰਘ	ਅੱਠਵੀਂ-ਸੀ	52
34.	ਗੁਰਬਾਣੀ	ਗੁਰਲੀਨ ਕੌਰ	ਅੱਠਵੀਂ-ਡੀ	52
35.	ਜੀਵਨੀ: ਬਾਬਾ ਹਨੁਮਾਨ ਸਿੰਘ ਜੀ	ਏਕਮਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ	ਅੱਠਵੀਂ-ਏ	53
36.	ਕੀ ਤਸੀਹੇ ਜਾਣਦੇ ਹੋ?	ਨਵਕਰਨ ਸਿੰਘ	ਛੇਵੀਂ-ਏ	53
37.	ਮੈਂ ਮਿਲਿਆ...	ਰੁਪਿੰਦਰ ਕੌਰ	ਅੱਠਵੀਂ-ਡੀ	53
38.	ਰੁੱਖ	ਤੇਜਕਿਰਨ ਕੌਰ	ਅੱਠਵੀਂ-ਡੀ	53
39.	ਮਾਂ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਾਂ	ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ	ਪੰਜਾਬੀ ਅਧਿਆਪਕ	54
40.	ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਨਕਲ, ਬਹਾਨੇ, ਅਪਮਾਨ	ਕਮਲਦੀਪ ਸਿੰਘ	ਏ.ਟੀ.ਐਲ. ਅਧਿਆਪਕ	54
41.	ਆਪਣੇ ਆਪ ਦੀ ਕਦਰ 'ਤੇ ਦੂਜਿਆਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ	ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ	ਕੰਪਿਊਟਰ ਆਪਰੇਟਰ	55

ਸੇਵਾ

ਵਿਚਿ ਦੁਨੀਆਂ ਸੇਵਾ ਕਮਾਈਐ ॥

ਤਾ ਦਰਗਹ ਬੈਸਣੁ ਪਾਈਐ ॥

ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਤੇ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਧਰਮਾਂ ਵਿੱਚ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਨਿਮਰਤਾ, ਦਇਆ, ਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ, ਨਿਰਵੈਰਤਾ ਅਤੇ ਦੀਨ ਦੁਖੀਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਰਗੇ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਸਿੱਖਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸੇਵਾ ਬਾਰੇ ਅਸੀਂ ਬਹੁਤ ਵਾਰੀ ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਕਿ "ਸੇਵਾ ਪਰਮੋ ਧਰਮ" ਭਾਵ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਮਹਾਨ ਧਰਮ ਹੈ। ਸੇਵਾ ਭਾਵਨਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮਨ ਦਾ ਝੁਕਣਾ ਵੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਇਕੱਲਾ ਸਿਰ ਨਿਵਾਉਣ ਨਾਲ ਹੀ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਜੇ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਨੂੰ, ਕਿਸੇ ਦਾ ਭਲਾ ਕਰਨ ਨੂੰ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਉੱਠਣ ਨੂੰ, ਨਿਤਨੇਮ ਕਰਨ ਨੂੰ, ਗੁਰੂ ਵਾਲਾ ਬਣਨ ਨੂੰ ਦਿਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਤਾਂ ਸਮਝ ਲੈਣਾ, ਅਜੇ ਮਨ ਮੈਲਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੇਵਾ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਘਰ ਤੋਂ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਬਿਰਧ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ, ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਕੇ ਹੀ ਅਸੀਂ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਸਾਨੂੰ ਬਿਨ੍ਹਾਂ ਸਵਾਰਥ ਤੋਂ ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਸੇਵਾ ਕਰੋ ਪਰ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਆਸ ਨਾ ਰੱਖੋ। ਸੇਵਾ ਦਾ ਸਹੀ ਮੁੱਲ ਰੱਬ ਹੀ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਨਸਾਨ ਨਹੀਂ।

ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਇੰਝ ਕਰ

ਜਿਵੇਂ ਰੁੱਖ ਕਰਦੇ ਨੇ

ਕਦੇ ਸੁਣਿਆ ਕਿਸੇ ਰੁੱਖ ਨੇ

ਛਾਂ ਜਾਂ ਫਲ ਬਦਲੇ ਕੁਝ ਮੰਗਿਆ ਹੋਵੇ।

ਘਰ ਤੋਂ ਬਾਹ ਨਿੱਕਲਦੇ ਆਸੇ-ਪਾਸੇ ਵਸਦੇ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਦੇ ਦੁੱਖਾਂ ਦਰਦਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮੱਦਦ ਕਰਨਾ ਹੀ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਹੀ ਸੇਵਾ ਕਰਾਂਗੇ ਕਿਉਂਕਿ ਸਭ ਉਸ ਧਰਮ ਪਿਤਾ ਦੇ ਬਣਾਏ ਹੋਏ ਹਨ। ਸਭ ਵਿੱਚ ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਵਾਸ ਹੈ। ਇੱਕ ਰੋਂਦੇ ਅਨਾਥ ਬੱਚੇ ਦੇ ਅੱਥਰੂ ਜਿਸਨੇ ਪੁੰਝੇ ਤੇ ਉਸਨੂੰ ਜੋ ਖੁਸ਼ੀ ਮਿਲੇਗੀ, ਉਹ ਹੀ ਸਮਝ ਸਕੇਗਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਨੂੰ ਉਸ ਬੱਚੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਹੀ ਰੂਪ ਦਿਖੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਰੇ ਜਗਤ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਸਮਝ ਕੇ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਹੀ ਸੇਵਾ ਦਾ ਭਾਵ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਹਰ ਇੱਕ ਵਿੱਚ ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ-ਪਿਤਾ (ਪਰਮਾਤਮਾ) ਹੀ ਨਜ਼ਰ ਆਵੇ। ਫਿਰ ਇਹ ਸੇਵਾ ਨਿਰਸਵਾਰਥ (ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਇੱਛਾ ਦੇ) ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਇਹ ਸੇਵਾ ਹੀ ਸਫਲ ਕਹਿਲਾਵੇਗੀ।

ਚਸ਼ਮੀਤ ਕੌਰ

ਗਿਆਰਵੀਂ-ਏ

6075

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਸਫਲਤਾ - ਇੱਕ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸਫਰ

ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਸਫਲਤਾ ਸ਼ਬਦ ਸੁਣਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚ ਅਕਸਰ ਪੈਸਾ, ਸ਼ਹੁਰਤ ਜਾਂ ਮਸ਼ਹੂਰੀ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਰ ਸੱਚੀ ਸਫਲਤਾ ਇਹਨਾਂ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸਫਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਜੀਵਨ ਜਿਉਂਦੇ ਹਾਂ।

ਸਫਲਤਾ ਦਾ ਕੋਈ ਇੱਕ ਰਸਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਰੇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਇਸਦਾ ਅਰਥ ਵੱਖਰਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਕਰਨਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਦੂਸਰਿਆਂ ਲਈ, ਇਹ ਆਪਣੇ ਸ਼ੌਕਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਇਹ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਵਧੀਆ ਜਗ੍ਹਾ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਣਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਪਰ ਕੁਝ ਆਮ ਗੱਲਾਂ ਹਨ ਜੋ ਸਾਰੇ ਸਫਲ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਸਾਂਝੀਆਂ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਲਗਨ, ਸਖ਼ਤ ਮਿਹਨਤ, ਧੀਰਜ ਅਤੇ ਲਚਕੀਲੇਪਣ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਟੀਚਿਆਂ ਵੱਲ ਕੇਂਦਰਿਤ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਸਫਲਤਾ ਤੋਂ ਸਿੱਖਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਸਫਲਤਾ ਦਾ ਰਾਜ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਜਾਣੇ, ਆਪਣੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਅਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝੇ।

ਇਸ ਲਈ ਅੱਜ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੋ। ਆਪਣੇ ਟੀਚੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰੋ ਇੱਕ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਓ ਅਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰੋ। ਸਫਲਤਾ ਤੁਹਾਡੇ ਨੇੜੇ ਹੈ।

ਹਰਕੀਰਤ ਸਿੰਘ ਮੰਡ

ਗਿਆਰਵੀਂ-ਏ

5755

ਛੋਟੀ ਕਹਾਣੀ ਵੱਡੀ ਸਿੱਖਿਆ

- * ਇੱਕ ਵਾਰ ਇਨਸਾਨ ਨੇ ਕੋਇਲ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, "ਤੂੰ ਕਾਲੀ ਨਾ ਹੁੰਦੀ," ਤਾਂ ਕਿੰਨੀ ਸੋਹਣੀ ਹੁੰਦੀ।
 - * ਸਮੁੰਦਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, "ਤੇਰਾ ਪਾਣੀ ਖਾਰਾ ਨਾ ਹੁੰਦਾ", ਤਾਂ ਕਿੰਨਾ ਚੰਗਾ ਹੁੰਦਾ।
 - * ਗੁਲਾਬ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਕੰਡੇ ਨਾ ਹੁੰਦੇ" ਤਾਂ ਕਿੰਨਾ ਚੰਗਾ ਹੁੰਦਾ। ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਤਿੰਨੇ ਇਕੱਠੇ ਬੋਲੇ।
- "ਏ ਇਨਸਾਨ ਤੇਰੇ 'ਚ ਦੂਜਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕਮੀਆਂ ਵੇਖਣ ਦੀ ਆਦਤ ਨਾ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਕਿੰਨਾ ਚੰਗਾ ਹੁੰਦਾ।"
- ਇਸ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤਾਂ ਰੇਲ ਹੈ, ਬੁਝ ਜਾਣਾ ਦੀਵਾ, ਤੇ ਮੁੱਕ ਜਾਣਾ ਤੇਲ ਹੈ।

ਸੁਖਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ

ਗਿਆਰਵੀਂ-ਏ

8537

ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖਾਲਸਾ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ

"ਰਾਜ ਬਿਨਾ ਨਹਿ ਧਰਮ ਚਲੈ ਹੈ

ਧਰਮ ਬਿਨਾ ਸਭ ਦਲੈ ਮਲੈ ਹੈ"

ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਗੱਲ ਕਰਨ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ ਵੀਹਵੀਂ (20ਵੀਂ) ਸਦੀ ਦੇ ਮਹਾਨ ਯੋਧੇ, ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਦੇ ਚੌਦਵੇਂ ਮੁਖੀ, ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਦੀ ਧੜਕਣ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖਾਲਸਾ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ। ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਅਕੀਦਾ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਸਾਰਾ ਜੀਵਨ ਉਸ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਨੇ ਕੌਮ ਲਈ ਸਮਰਪਿਤ ਕੀਤਾ। ਆਪ ਦਾ ਜਨਮ 2 ਜੂਨ 1947 ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇੱਕ ਪਿੰਡ ਰੋਡੇ ਵਿਖੇ ਹੋਇਆ। ਆਪ ਦੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਪ੍ਰਤੀ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਲਗਨ ਰਹੀ। ਆਪ 101 ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਾਠ ਰੋਜ਼ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ। ਜੋ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਕਿ ਜੀ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਤੱਤੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹੀ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਉਹ ਫਿਰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਕਿ 101 ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਾਠ ਸੰਤ ਜੀ ਇੱਕ ਚੌਂਕੜੇ ਵਿੱਚ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਜੋ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਿੰਨੀ ਵੱਡੀ ਭਗਤੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਵੱਡੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਸੰਤ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਘਰ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਆਪ ਦੀ ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਪ੍ਰਤੀ ਲਗਨ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਆਪ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਹੀ ਲੈ ਗਏ। ਜਦੋਂ ਜੱਥੇ ਵਿੱਚ ਭਰਤੀ ਹੋਏ ਤਾਂ 13 ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਾਠ, ਇੱਕ ਦਿਨ ਵਿੱਚ ਦੱਖਣੀ ਓਂਕਾਰ ਦੀ ਬਾਣੀ, ਅਤੇ ਅੱਠਾਂ ਘੰਟਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਛੱਕਿਆਂ ਸਮੇਤ ਕੰਠ ਕੀਤੀ। ਜਦੋਂ ਸੰਤ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣਾ ਕਰ ਗਏ ਤਾਂ ਆਪ ਨੂੰ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਦਾ ਜੱਥੇਦਾਰ ਥਾਪਿਆ ਗਿਆ। ਆਪ ਨੇ ਕੌਮ ਦੀ ਚੜਦੀ ਕਲਾ ਲਈ ਅਨੇਕਾਂ ਯਤਨ ਕੀਤੇ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੰਚਾਰ ਕਰਵਾਏ ਅਤੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖੀ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਹਥਿਆਰ ਰੱਖੇ ਸਨ ਨਾ ਕਿ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ। ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਹੈ। ਦੋ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਝੁਲਦੇ ਹਨ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਇੱਕ ਭਗਤੀ ਦਾ ਤੇ ਇੱਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ। "ਸਮਤ੍ਰਨ ਕੇ ਅਧੀਨ ਹੈ ਰਾਜ, ਜੋ ਨਾ ਧਰਹਿ ਤਿਸ ਬਿਗਰਹਿ ਕਾਜ।" ਅੱਗੇ ਸੰਤ ਜੀ ਆਪਣੇ ਕਾਰਜ ਕਰਦੇ ਗਏ, ਸਮਾਂ ਬੀਤਿਆ ਜੂਨ 1984 ਵਿੱਚ 'ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ' ਵਾਪਰਿਆ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿੱਖ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ, ਝੂਠੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਬਣਾ ਕੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਆਮ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਸਿੱਖ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਮਾਰ ਦਿਓ। ਜੋ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹਮਲਾ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਕਰਕੇ ਹੋਇਆ ਕੀ ਹਰ ਜਗਾਂ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਸੀ, ਨਹੀਂ। 1 ਜੂਨ ਤੋਂ ਘੇਰਾਬੰਦੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਸੰਤ ਜੀ ਆਪਣੇ 250 ਸਿੰਘਾਂ ਨਾਲ ਫੌਜ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਫੌਜ ਵੱਲੋਂ ਪਲੈਨ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਤਿੰਨ ਘੰਟਿਆਂ ਵਿੱਚ ਓਪਰੇਸ਼ਨ ਪੂਰਾ ਕਰ ਦਵਾਂਗੇ ਪਰ ਪੂਰਾ ਹਫ਼ਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਟੈਂਕਾਂ ਨਾਲ ਹਮਲਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਟੈਂਕ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਜਾਣ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਸੰਤਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਇੱਕ ਹਿੰਦੂ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਤਨ ਨਾਲ ਬਰੂਦ ਬੰਨ ਕੇ ਟੈਂਕ ਵਿੱਚ ਛਾਲ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਟੈਂਕ ਦੇ ਚਿੱਥੜੇ ਉੱਡ ਗਏ। ਇਹ ਸੀ ਉਸ

ਸੂਰਮੇ ਦੇ ਬੋਲਾਂ ਦੀ ਅਜਮਤ। ਫਿਰ ਛੇ ਜੂਨ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਫੌਜ ਨਾਲ ਲੜਦੇ ਹੋਏ ਸੰਤ ਜੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪਾ ਗਏ। ਉਹ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਸਾਡੇ ਹੱਕਾਂ ਖਾਤਰ, ਸਾਡੇ ਖਾਤਰ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਿਆ, ਲਾਹਨਤ ਹੈ ਸਾਡੇ ਤੇ ਕਈ ਸਾਡੇ ਆਪਣੀ ਹੀ ਕੌਮ ਦੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਨਿੰਦਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਅੰਤ ਇਹੀ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਗਾ ਕਿ ਜੋ ਜੋ ਬੋਲ ਉਸ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਨੇ ਗਲੂਏ ਚੋਂ ਕੱਢੇ ਉਹ ਪੁਗਾਏ ਹਨ। ਇੱਥੇ ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਦੇ ਕਹੇ ਤੇ ਕੰਡਾ ਨਹੀਂ ਸਹਾਰਦਾ, ਪਰ ਉਹ ਸੂਰਮੇ ਦੇ ਬੋਲਾਂ ਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਨੌਜਵਾਨ ਦੀਨ ਦੀ ਖਾਤਰ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਪਾ ਗਏ।

ਚਰਨਜੋਤ ਸਿੰਘ

ਗਿਆਰਵੀਂ-ਬੀ

6110

ਇਹ ਸਾਡਾ ਪੰਜਾਬ ਰਿਹਾ ਨਾ

ਪਹਿਲਾਂ ਕੱਚੇ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪਿਆਰ ਬੜਾ ਸੀ,
ਸਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਤਿਕਾਰ ਬੜਾ ਸੀ,
ਪਹਿਲਾਂ ਵਰਗਾ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਹੁਣ ਹਿਸਾਬ ਰਿਹਾ ਨਾ,
ਇਹ ਸਾਡਾ ਪੰਜਾਬ ਰਿਹਾ ਨਾ _____।
ਜਵਾਨ ਧੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੰਦੇ ਨੇ,
ਦਾਜ ਦੀ ਬਲੀ ਚਾੜ੍ਹ ਦਿੰਦੇ ਨੇ,
ਪੰਜ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਆਬ ਰਿਹਾ ਨਾ,
ਇਹ ਸਾਡਾ ਪੰਜਾਬ ਰਿਹਾ ਨਾ _____।
ਨਸ਼ਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਵਾਨੀ ਰੁਲਗੀ,
ਖਤਮ ਕਰਤੀ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ,
ਨਾ ਗੁਰੂ ਨਾ ਉਹ ਬਾਜ ਰਿਹਾ ਨਾ,
ਇਹ ਸਾਡਾ ਪੰਜਾਬ ਰਿਹਾ ਨਾ _____।
ਪਹਿਲਾ ਵਰਗਾ ਪਿਆਰ ਵੀ ਹੈ ਨੀ,
ਨਾ ਬੋਲੀ ਨਾ ਯਾਰ ਵੀ ਹੈ ਨੀ,
ਜੋ ਖਿੜਿਆ ਉਹ ਗੁਲਾਬ ਵੀ ਹੈ ਨੀ,
ਇਹ ਸਾਡਾ ਪੰਜਾਬ ਰਿਹਾ ਨਾ _____।
ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਰਾਜ ਹੁੰਦਾ ਸੀ,
ਸਜਦਾ ਸੋਹਣਾ ਇਹ ਪੰਜਾਬ ਹੁੰਦਾ ਸੀ,
ਕੋਈ ਰਾਜਾ ਨਵਾਬ ਰਿਹਾ ਨਾ,
ਇਹ ਸਾਡਾ ਪੰਜਾਬ ਰਿਹਾ ਨਾ _____।

ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ

ਦਸਵੀਂ-ਸੀ

6371

ਕਵਿਤਾ-1947

ਅਕਸਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡਣਾ ਸੌਖਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਜਿੱਥੇ ਬੰਦੇ ਨੇ ਆਪਣਾ ਬਚਪਨ ਤੇ ਜਵਾਨੀ ਦਾ ਸਮਾਂ ਬਿਤਾਇਆ ਹੋਵੇ। 1947 ਸਮੇਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ ਲਹੂ ਦੇ ਅੱਥਰੂ ਰੋਏ। ਸਾਡੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜਨਮ-ਸਥਾਨ ਤੇ ਯਾਰ-ਦੋਸਤ ਛੱਡਣੇ ਪਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਇਸ ਕਵਿਤਾ ਤੋਂ ਮਿਲਦਾ ਹੈ:

ਸਾਡੇ ਬਾਬੇ ਲੀਕਾਂ ਚੁੰਮੀਆਂ, ਸਾਨੂੰ ਮੱਤ ਕੀ ਆਉਣੀ,
ਅੰਗ ਲਮਕਣ ਨੰਗੀ ਤਾਰ 'ਤੇ, ਵਿੱਚ ਰੱਤ ਕੀ ਆਉਣੀ,
ਅਸੀਂ ਝੂਠੇ-ਝੂਠੀ ਖੇਡ ਕੇ ਇੱਕ ਸੱਚ ਬਣਾਇਆ,
ਫਿਰ ਉਸਨੂੰ ਧਰਮੀ ਲਹਿਰ ਦਾ ਇੱਕ ਤੜਕਾ ਲਾਇਆ
ਅਸੀਂ ਪਾਕ ਪਲੀਤੇ ਪਾਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਰਿਝਦੇ ਜਾਈਏ,
ਜਾਂ ਹੱਸੀਏ ਘੂਰੀ ਵੱਟ ਕੇ ਜਾਂ ਖਿੱਝਦੇ ਜਾਈਏ
ਅਸੀਂ ਅੱਖਾਂ ਮਲ-ਮਲ ਵੇਖੀਏ ਕੀ ਖੇਡਾਂ ਹੋਈਆਂ,
ਕਿਤੇ ਸ਼ੇਰਾਂ ਵਰਗੇ ਸੂਰਮੇ, ਅੱਜ ਭੇਡਾਂ ਹੋਈਆਂ
ਚੰਗਾ ਹੁੰਦਾ ਪੁੱਤਰਾਂ ਜੇ ਦੇਸ਼ ਚ ਰਹਿੰਦੇ,
ਸਾਨੂੰ ਆਣ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਰੋਲਿਆ, ਸਾਡੇ ਬਾਬੇ ਕਹਿੰਦੇ
ਸਾਨੂੰ ਸੱਜਾ ਹੱਥ ਵਿਖਾ ਕੇ ਮਾਰੀ ਸੂ ਖੱਬੀ,
ਅਸੀਂ ਜੰਨਤ ਵੱਲ ਨੂੰ ਨੱਠ ਪਏ ਤੇ ਦੋਜਖ ਲੱਭੀ,
ਅਸੀਂ ਜੋੜੇ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਲੀਆਂ, ਹਲ ਬਣਗੇ ਫਾਹੀਆਂ,
ਅਸੀਂ ਖੇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਬੀਜੀਆਂ, ਕਈ ਸਾਲ-ਛਿਮਾਹੀਆਂ
ਗਏ ਛੱਡੇ ਬਾਹਰ, ਵਲੈਤ ਚੋਂ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਲਿਆਏ,
ਸਾਡੀ ਖੜ੍ਹੀ ਕਪਾਹ ਨੂੰ ਵੇਚਿਆ, ਅਸੀਂ ਮੰਗ ਕੇ ਪਾਏ
ਜਦ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਮੂਹਰੇ ਆ ਗਏ, ਬਣ ਅਫਲਾਤੂਨੀ,
ਤਦ ਸ਼ਕਲਾਂ ਦਿਸੀਆਂ ਕਾਲੀਆਂ, ਹੱਥ ਖੂਨੋ-ਖੂਨੀ
ਅਸੀਂ ਖੜ੍ਹੇ-ਖਲੋਤੇ ਕੰਬ ਗਏ ਪਰਛਾਵੇਂ ਬਦਲੇ,
ਸਾਡੇ ਆਪਣਿਆਂ ਪਟਵਾਰੀਆਂ, ਸਾਡੇ ਨਾਵੇਂ ਬਦਲੇ
ਸਾਨੂੰ ਸੁਰਤ ਨਾ ਆਏ ਹੋਂਦੇ, ਕਿੰਵ ਘਾਟੇ-ਵਾਧੇ,
ਅਸੀਂ ਬਾਂਦਰ ਕੀਲਾ ਖੇਡਿਆ ਤੇ ਛਿੱਤਰ ਖਾਧੇ
ਸਾਨੂੰ ਟੁੱਕ ਦਾ ਫਾਹਾ ਲੈ ਗਿਆ ਸੀ ਮਿੱਲਾਂ ਵੱਲੋਂ,
ਦੋ ਮਾਲਕ ਜੁੜ ਕੇ ਬਹਿ ਗਏ, ਅਸੀਂ ਲੱਖਾਂ ਕੱਲੇ
ਸਾਡਾ ਗੰਨਾ ਮਿੱਲ ਨੇ ਪੀੜਿਆ, ਰੋਹ ਰੱਤੀ ਨਿੱਕਲੀ,
ਉਸ ਰੱਤ ਚੋਂ ਪੱਗਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਪੱਤੀ ਨਿੱਕਲੀ
ਅਸੀਂ ਮੀਂਹ ਤੋਂ ਕਣਕਾਂ ਸਾਂਭੀਆਂ, ਸਾਨੂੰ ਚੌਧਰ ਪੈ ਗਈ,
ਸਾਡਾ ਮਿੱਟੀ ਵਿੱਚ ਮੂੰਹ ਤੰਨ ਕੇ, ਸਾਡੇ ਸਿਰ ਤੇ ਬਹਿ ਗਈ
ਕੀ ਦੱਸਾਂ! ਸਾਹ ਦੀ ਮੰਡੀਏ, ਕਿੰਵ ਮੰਦਾ ਹੁੰਦਾ,
ਮੈਂ ਰੱਬ ਨਾਲ ਦੁੱਖੜੇ ਫੋਲਦਾ ਜੇ ਬੰਦਾ ਹੁੰਦਾ
ਮੈਂ ਰੱਬ ਨਾਲ ਦੁੱਖੜੇ ਫੋਲਦਾ ਜੇ ਬੰਦਾ ਹੁੰਦਾ।

ਜ਼ੈਜਮੀਨ ਕੌਰ
ਗਿਆਰ੍ਹਵੀਂ-ਏ

9105

ਪੰਜਾਬ ਸਿਆਂ

ਸੱਚ ਦੱਸਾਂ ਪੰਜਾਬ ਸਿਆਂ,
ਤੇਰੀ ਫਿਕਰ ਮੈਨੂੰ ਸਤਾਈ ਏ
ਧੀ ਨੇ ਬਾਬਲ ਦੀ ਪੱਗ, ਮਿੱਟੀ 'ਚ ਰੁਲਾਈ ਏ
ਪੁੱਤ ਨੇ ਪਿਓ ਦੀ ਸ਼ਹੁਰਤ, ਜੋ ਉਡਾਈ ਏ
ਇਹੀ ਸੋਚ ਅੱਜ ਜਿੰਦ ਮੇਰੀ ਘਬਰਾਈ ਏ
ਸੱਚ ਦੱਸਾਂ ਪੰਜਾਬ ਸਿਆਂ,
ਤੇਰੀ ਫਿਕਰ ਮੈਨੂੰ ਸਤਾਈ ਏ।
ਜਮਾਨੇ ਨੇ ਰਫ਼ਤਾਰ ਫੜੀ ਏ
ਲੋਕਾਂ ਪੈਂਤੀ ਅੱਖਰੀ ਭੁਲਾਈ ਏ
ਲੱਗ ਗਏ ਪਿੱਛੇ 'ਪੱਛਮੀ' ਦੇ
ਅਸੀਂ ਰਿਆਸਤ ਆਪਣੀ ਭੁਲਾਈ ਏ
ਚਾਹੀਦਾ ਏ ਰਾਜ ਰਣਜੀਤ ਵਰਗਾ
ਅੱਜ ਜ਼ਮੀਰ ਅਸੀਂ ਗਵਾਈ ਏ
ਨਿੱਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਵੇਖ ਬੇਅਦਬੀਆਂ
ਅੱਖ ਮੇਰੀ ਭਰ ਆਈ ਏ
ਸੱਚ ਦੱਸਾਂ ਪੰਜਾਬ ਸਿਆਂ
ਤੇਰੀ ਫਿਕਰ ਮੈਨੂੰ ਸਤਾਈ ਏ।
ਲੱਗ ਗਈ ਧੀ ਪਰਾਏ ਪਿੱਛੇ
ਅੱਜ ਇੱਜਤ ਉਸਨੇ ਗਵਾਈ ਏ,
ਸ਼ਾਨ ਨਾਲ ਉੱਚਾ ਸੀ ਸਿਰ ਬਾਬਲ ਦਾ
ਅੱਜ ਨੀਵੀਂ ਧੀ ਨੇ ਪਵਾਈ ਏ।
ਸੱਚ ਦੱਸਾਂ ਪੰਜਾਬ ਸਿਆਂ
ਤੇਰੀ ਫਿਕਰ ਮੈਨੂੰ ਸਤਾਈ ਏ।
ਪਾਲਿਆ ਸੀ ਪੁੱਤ ਨੂੰ ਜੋ ਰੀਝਾਂ ਨਾਲ
ਪੁੱਤ ਨੇ ਜਵਾਨੀ ਨਸ਼ੇ ਤੇ ਲਾਈ ਏ।
ਦੇਖ ਕੇ ਅੱਜ ਹਾਲਾਤ ਪੁੱਤ ਦੇ
ਮਾਂ ਦੀ ਰੂਹ ਕੰਬ ਆਈ ਏ।
ਸਾਹਮਣੇ ਦੇਖ ਅੱਜ 'ਅਰਬੀ' ਵੀਰ ਦੀ
ਭੈਣ 'ਸਿਹਰੇ' ਰਸਮ ਨਿਭਾਈ ਏ।
ਸੱਚ ਦੱਸਾਂ ਪੰਜਾਬ ਸਿਆਂ
ਤੇਰੀ ਫਿਕਰ ਮੈਨੂੰ ਸਤਾਈ ਏ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ

ਗਿਆਰ੍ਹਵੀਂ-ਸੀ

6536

ਆਸ

ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਤੋਂ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿਵੇਂ ਆਸ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਜਿੰਦਾ ਰੱਖ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮਾਰ ਵੀ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਸਮੇਂ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਅਮੀਰ ਵਿਅਕਤੀ ਘਰ ਵਾਪਸ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਕੋਲ ਇੱਕ ਗਰੀਬ ਵਿਅਕਤੀ ਮਿਲਿਆ, ਜੋ ਕਿ ਬਿਨਾਂ ਗਰਮ ਕੱਪੜੇ ਪਾਈ ਠੰਡ ਵਿੱਚ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਗਰੀਬ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ, ਤੂੰ ਬਿਨਾਂ ਗਰਮ ਕੱਪੜਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਠੰਡ ਵਿੱਚ ਕਿਉਂ ਬੈਠਾ ਹੈ? ਤੈਨੂੰ ਠੰਡ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦੀ?" ਗਰੀਬ ਉਸ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, 'ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਘਰ ਨਹੀਂ, ਖਾਣ ਲਈ ਰੋਟੀ ਨੀਂ, ਪਰ ਹੁਣ ਤਾਂ ਇਹ ਝੱਲਣ ਦੀ ਆਦਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਹੁਣ ਭੁੱਖ ਅਤੇ ਠੰਡ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।' ਅਮੀਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇਹ ਬੁਰਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਉਸਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਇੱਥੇ ਰੁਕੋ, ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਗਰਮ ਕੱਪੜੇ ਅਤੇ ਖਾਣ ਲਈ ਰੋਟੀ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦਾ ਹਾਂ ਗਰੀਬ ਵਿਅਕਤੀ ਉਸਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਨੂੰ ਇੰਨੇ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਖਾਣ ਲਈ ਰੋਟੀ ਮਿਲੇਗੀ। ਉਹ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਗਰੀਬ ਵਿਅਕਤੀ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਉਡੀਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਸਵੇਰੇ ਜਦੋਂ ਅਮੀਰ ਵਿਅਕਤੀ ਕੰਮ ਤੇ ਜਾਣ ਲਈ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਗਰੀਬ ਵਿਅਕਤੀ ਯਾਦ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਭੱਜ ਕੇ ਉਸ ਦੁਕਾਨ ਕੋਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਸਨੂੰ ਉਹ ਗਰੀਬ ਵਿਅਕਤੀ ਮਿਲਿਆ ਸੀ। ਉਸਨੂੰ ਉਹ ਗਰੀਬ ਵਿਅਕਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿਖਦਾ ਅਤੇ ਉਹ ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਨੂੰ ਉਸ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਦਾ ਹੈ। ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਗਰੀਬ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਅਮੀਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਧੱਕਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਉਸਨੂੰ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਗਰੀਬ ਵਿਅਕਤੀ ਉਸ ਲਈ ਇੱਕ ਚਿੱਠੀ ਛੱਡ ਕੇ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਮੀਰ ਵਿਅਕਤੀ ਉਹ ਚਿੱਠੀ ਪੜ੍ਹਨ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿੰਨੇ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਠੰਡ ਅਤੇ ਭੁੱਖ ਝੱਲ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਕੁਝ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਪਰ ਅੱਜ ਜਦੋਂ ਤੂੰ ਮਿਲਿਆ ਅਤੇ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਜਿਉਣ ਦੀ ਆਸ ਦਿੱਤੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਮੇਰੇ ਸਰੀਰ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਠੰਡ ਅਤੇ ਭੁੱਖ ਨੂੰ ਹੋਰ ਝੱਲਣ ਦੀ ਆਸ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ। ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਉਡੀਕ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਤੂੰ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਹੁਣ ਮੇਰਾ ਸਰੀਰ ਵੀ ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਝੱਲ ਸਕਦਾ, ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਸ ਜਗਾਈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਆਸ ਤੋੜ ਦਿੱਤੀ, ਸ਼ਾਇਦ ਤੇਰੇ ਲਈ ਇਹ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਮੇਰੇ ਲਈ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਹ ਸਭ ਸਮਝਾਉਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਹੋਵਾਂਗਾ, ਪਰ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਕਿਸੇ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਸੁਧਾਰ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਆਸ-ਉਮੀਦ ਵੀ ਨਾ ਦਿਉ, ਉਸਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਦੇ ਹਾਲ ਤੇ ਛੱਡ ਦਿਉ।

ਗੁਰਮਿਲਨ ਸਿੰਘ ਖੱਟੜਾ

ਗਿਆਰਵੀਂ-ਸੀ

7804

ਬਾਪੂ ਕੀ ਲਿਖਾਂ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਬਾਰੇ

ਬਾਪੂ ਕੀ ਲਿਖਾਂ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਬਾਰੇ,
ਮੇਰੀ ਕਲਮ ਚ ਐਨੀ ਜਾਨ ਨਹੀਂ ।
ਤੇਰੀ ਕੀਤੀ ਮਿਹਨਤ ਨੂੰ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿੱਚ ਦੱਸ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ,
ਮੈਂ ਐਨੀ ਵੀ ਗਿਆਨਵਾਨ ਨਹੀਂ ।
ਸਾਡੇ ਲਈ ਕਮਾਉਂਦਾ ਤੂੰ,
ਆਪਣੇ ਚਾਅ ਮਾਰ ਗਿਆ ।
ਤੂੰ ਕਿੰਨਾ ਮਹਾਨ ਐ ਬਾਪੂ,
ਸਾਡੇ ਸੁਪਨੇ ਪੂਰੇ ਕਰਦਾ
ਤੂੰ ਹਰ ਇੱਕ ਦੁੱਖ ਸਹਾਰ ਗਿਆ
ਤੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਵਧ ਕੇ ਕੀਤਾ
ਪਰ ਕਦੇ ਜਤਾਇਆ ਨੀ
ਸਾਡੀਆਂ ਹਰ ਇੱਕ ਖੁਆਇਸ਼ਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ
ਤੇਰੇ ਹੁੰਦੇ ਸਾਡੀ ਅੱਖ 'ਚ ਪਾਣੀ ਕਦੇ ਆਇਆ ਨੀ
ਰੱਬ ਹਰੇਕ ਦੀਆਂ ਖੁਆਇਸ਼ਾਂ ਨਹੀਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰ ਸਕਦਾ
ਉਸਨੇ ਬਾਪੂ ਵਰਗੀ ਵਖਰੀ ਚੀਜ਼ ਬਣਾਈ ਆ

ਸਾਡੀ ਹਨੇਰਿਆਂ ਵਰਗੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ
ਤੇਰੇ ਕਰਕੇ ਰੌਸ਼ਨੀ ਆਈ ਆ
ਬਾਪੂ ਇੱਕ ਤੇਰੇ ਕਰਕੇ ਰੌਸ਼ਨੀ ਆਈ ਆ....
ਤੇਰੇ ਬਾਰੇ ਲਿਖਦਿਆਂ ਸੋਚਦਿਆਂ
ਬਾਪੂ ਹੱਥ ਮੇਰਾ ਰੁਕ ਜਾਂਦਾ
ਸਾਡੇ ਲਈ ਕੀਤੀਆਂ ਮਿਹਨਤਾਂ ਅੱਗੇ
ਸਿਰ ਅੱਜ ਵੀ ਮੇਰਾ ਝੁਕ ਜਾਂਦਾ
ਹੌਸਲਾ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ ਕਲਮ ਛੱਡਣ ਦਾ
ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਵਿੱਚ ਲਿਖ ਸਕਦਾ ਜਜ਼ਬਾਤਾਂ ਦੇ
ਮੈਨੂੰ ਮਾਫ਼ ਕਰੀਂ ਬਾਪੂ
ਤੇਰੇ ਬਾਰੇ ਦੱਸ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ
ਮੈਥੋਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖ ਬਾਤਾਂ ਦੇ

ਮਨਵੀਰ ਕੌਰ

ਦਸਵੀਂ-ਡੀ

6368

ਹਕੀਮ ਅੱਲ੍ਹਾ ਯਾਰ ਖਾਂ ਜੋਗੀ

"ਬਸ ਏਕ ਹਿੰਦ ਮੇਂ ਤੀਰਥ ਹੈ ਯਾਤ੍ਰਾ ਕੇ ਲਿਯੇ,
ਕਟਾਏ ਬਾਪ ਨੇ ਬੱਚੇ ਜਹਾਂ ਖੁਦਾ ਕੇ ਲਿਯੇ।"

ਉਪਰੋਕਤ ਸਤਰਾਂ ਸ੍ਰੀ ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਕਤਲਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਉੱਪਰ ਲਿਖੀਆਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਇਹਨਾਂ ਸਤਰਾਂ ਦੇ ਕਵੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਝੱਲੇ ਸੰਤਾਪ ਬਾਰੇ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੀ। ਇਹ ਸਤਰਾਂ ਇੱਕ ਮੁਸਲਮਾਨ 'ਅੱਲ੍ਹਾ ਯਾਰ ਖਾਂ ਜੋਗੀ' ਵੱਲੋਂ ਲਿਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਅੱਲ੍ਹਾ ਯਾਰ ਖਾਂ ਜੋਗੀ ਨੇ ਅੱਜ ਤੋਂ ਤਕਰੀਬਨ 100 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਸ੍ਰੀ ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਸਰਹਿੰਦ ਦੇ ਸਾਕਿਆਂ ਨੂੰ ਉਰਦੂ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਲੜੀਵਾਰ 'ਗੰਜ-ਏ-ਸ਼ਹੀਦਾਂ' ਅਤੇ 'ਸ਼ਹੀਦਾਨ-ਏ-ਵਫ਼ਾ' ਅੰਦਰ ਕਲਮਬੱਧ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਪਰ ਇਹ 'ਅੱਲ੍ਹਾ ਯਾਰ ਖਾਂ ਜੋਗੀ' ਸੀ ਕੌਣ?

ਅੱਲ੍ਹਾ ਯਾਰ ਖਾਂ ਜੋਗੀ ਦਾ ਜਨਮ 1870 ਈ: ਵਿੱਚ ਸਾਂਝੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਲਾਹੌਰ ਵਿਖੇ ਹੋਇਆ। ਅੱਲ੍ਹਾ ਯਾਰ ਖਾਂ ਜੋਗੀ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਮੁਗਲ ਰਾਜ ਸਮੇਂ ਦੱਖਣ ਤੋਂ ਹਿਜ਼ਰਤ ਕਰਕੇ ਅਨਾਰਕਲੀ ਲਾਹੌਰ ਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਜੋਗੀ ਜੀ ਦਾ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਬਾਰੇ ਭਰਪੂਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸੀ। ਇਸ ਸ਼ਾਇਰ ਨੂੰ 'ਹਕੀਮ, ਮਿਰਜ਼ਾ ਅਤੇ ਜੋਗੀ ਜਿਹੇ ਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਅੱਲ੍ਹਾ ਯਾਰ ਖਾਂ ਜੋਗੀ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਵਸ ਮੌਕੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਡੇਹਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਆਪਣੀਆਂ ਉਰਦੂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੀਆਂ ਨਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਸਜੇ ਹੋਏ ਦੀਵਾਨ ਵਿੱਚ ਸੁਣਾਇਆ।

ਸੰਗਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਜੋਗੀ ਜੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਮਿਲਿਆ। ਅੱਲ੍ਹਾ ਯਾਰ ਖਾਂ ਜੋਗੀ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀਆਂ ਨਜ਼ਮਾਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ। ਜੋਗੀ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ ਸਾਕਾ-ਏ-ਸਰਹਿੰਦ ਅਤੇ ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਾਕੇ ਤੋਂ ਕਾਫ਼ੀ ਅਰਸੇ ਬਾਅਦ ਹੋਇਆ ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਨਾਤਾ ਇਹਨਾਂ ਸਾਕਿਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜ ਗਿਆ।

ਇੱਕ ਮੁਸਲਮਾਨ ਘੁਰਾਣੇ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅੱਲ੍ਹਾ ਯਾਰ ਖਾਂ ਜੋਗੀ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਦਾ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ। ਜੋਗੀ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ:

**"ਕਰਤਾਰ ਕੀ ਸੋਗੰਦ ਹੈ, ਨਾਨਕ ਕੀ ਕਸਮ ਹੈ,
ਜਿਤਨੀ ਭੀ ਹੋ ਗੋਬਿੰਦ ਕੀ ਤਾਰੀਫ਼ ਵਹ ਕਮ ਹੈ।"**

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਵਿੱਚ ਲਿਖਣ ਕਾਰਨ ਮੁਸਲਮਾਨ ਸਮਾਜ ਨੇ ਹਕੀਮ ਅੱਲ੍ਹਾ ਯਾਰ ਖਾਂ ਜੋਗੀ ਨੂੰ 'ਕਾਫ਼ਰ' ਕਹਿ ਕੇ ਦੁਰਕਾਰਿਆ। ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜੋਗੀ ਜੀ ਨੂੰ 30 ਸਾਲ ਦੇ ਲੱਗਭਗ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਸਜਿਦ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਣ ਦਿੱਤਾ।

ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਜੋਗੀ ਜੀ ਬਿਰਧ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਸਨ ਤਾਂ ਇੱਕ ਕਾਜ਼ੀ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਮਸਜਿਦ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਕੀਤੇ ਕਰਮਾਂ ਦੀ ਮਾਫ਼ੀ ਮੰਗ ਲੈਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ "ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਮੈਂ ਮੁਹੰਮਦ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿੱਚ ਗੁਨਾਹਗਾਰ ਹੋਵਾਂ ਪਰ ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿੱਚ ਗੁਨਾਹਗਾਰ ਨਹੀਂ। ਮੈਂ ਸਿਰਫ਼ ਸੱਚ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਕੋਈ ਗੁਨਾਹ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।"

ਅੱਲ੍ਹਾ ਯਾਰ ਖਾਂ ਜੋਗੀ ਬੇਸ਼ੱਕ ਇਸ ਫਾਨੀ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਕਹਿ ਗਏ ਪਰ ਅੱਜ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਵੱਲੋਂ ਸਤਿਕਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਕਸਰ ਕਥਾਵਾਚਕ ਅਤੇ ਢਾਡੀ ਸਿੰਘ ਅੱਲ੍ਹਾ ਯਾਰ ਖਾਂ ਜੋਗੀ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਕੇ ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਾਕੇ ਅਤੇ ਸਾਕਾ-ਏ-ਸਰਹਿੰਦ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਸੁਣਾ ਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਰਹਿੰਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਤੱਕ ਅੱਲ੍ਹਾ ਯਾਰ ਖਾਂ ਜੋਗੀ ਨੂੰ ਰਚਨਾਵਾਂ ਕਾਰਨ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਵੱਲੋਂ ਸਤਿਕਾਰ ਭਾਵ ਨਾਲ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

**"ਜਿਸ ਦਮ ਅਨੰਦਪੁਰ ਮੇਂ ਸਤਿਗੁਰ ਮੁਕੀਮ ਥੇ।
ਹਮਗਾਹ ਘਰ ਕੇ ਲੋਗ ਥੇ ਔਰ ਕੁਛ ਨਦੀਮ ਥੇ।
ਚਾਰੋਂ ਤਰਫ਼ ਸੇ ਕਿਲੇ ਕੋ ਘੇਰੇ ਗਨੀਸ ਥੇ।
ਟੋਟੇ ਸੇ ਰਿਜ਼ਕ ਕੇ ਦਿਲ-ਏ-ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ-ਨੀਮ ਥੇ।
ਪਯਾਸੇ ਥੇ ਔਰ ਭੁਖ ਕੀ ਸਿੱਦਤ ਕਮਾਲ ਥੀ।
ਥੀ ਮੁਖਤਮਰ ਸੀ ਫ਼ੌਜ ਸੇ ਵਹ ਭੀ ਨਿਵਾਲ ਥੀ।"**

ਸ਼ਹੀਦਾਨ-ਏ-ਵਫ਼ਾ
ਅੱਲ੍ਹਾ ਯਾਰ ਖਾਂ ਜੋਗੀ

ਜਪਜੋਤ ਕੌਰ
ਗਿਆਰੂਵੀਂ-ਬੀ
6545

ਕਰਮ

"ਬਿਨੁ ਕਰਮਾ ਕਿਛੁ ਨ ਲਭਈ ਜੇ ਫਿਰਹਿ ਸਭ ਧਰਣਾ"

ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਵਿੱਚ ਅੰਗ 1102, ਰਾਗ ਮਾਰੂ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਬਗੈਰ ਕਰਮਾ ਦੇ ਜਾਂ ਭਾਗਾਂ ਦੇ ਤੈਨੂੰ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਣਾ ਭਾਵੇਂ ਤੂੰ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਅੰਦਰ ਭਟਕਦਾ ਫਿਰੇ। ਹੁਣ ਆਪ ਸਭ ਸੋਚਦੇ ਹੋਵੋਗੇ ਕਿ ਕਰਮ ਹੈ ਕੀ? ਕਰਮ ਉਹ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੇ ਜੋ ਅਸੀਂ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਇਹ ਚੰਗੇ ਕਰਮ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਨੇ ਅਤੇ ਮਾੜੇ ਵੀ। ਆਪਣਾ ਸਰੀਰ ਇਸ ਯੁੱਗ ਵਿੱਚ ਕਰਮ ਦਾ ਖੇਤਰ ਹੈ ਜੋ ਕੁਝ ਅਸੀਂ ਬੀਜਾਂਗੇ ਉਸਦੀ ਹੀ ਅਸੀਂ ਵਾਢੀ ਕਰਾਂਗੇ। ਸਾਡੇ ਪਿਛਲੇ ਕਰਮਾਂ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਦਇਆ ਦੇ ਨਾਲ ਇਹ ਅਨਮੋਲ ਮਨੁੱਖਾ ਜਨਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ। ਜਿਸਨੂੰ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿੱਚ ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਹੁਣ ਕਲਯੁੱਗ ਦੇ ਇਸ ਹਨੇਰੇ ਯੁੱਗ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਚੰਗੇ ਕਰਮ ਕਰਨ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ। ਇੱਥੇ ਕੇਵਲ ਉਹੀ ਚੰਗਾ ਹੈ ਜੋ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਦਰ ਤੇ ਚੰਗਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਾੜੇ ਕਰਮਾਂ ਵਾਲੇ ਤਾਂ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਦਰ ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਰੋਂਦੇ ਹੀ ਨੇ। ਜਿਹੇ ਜਿਹੇ ਅਸੀਂ ਕਰਮ ਰਚਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਮਾੜੇ ਕਰਮ ਕਰਕੇ ਸੋਚਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਕਿਹੜਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਣਾ ਪਰ ਇਹ ਸੋਚਣੀ ਗਲਤ ਹੈ। ਪ੍ਰਭੂ, ਸਿਰਜਣਹਾਰਾ, ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਾਡੇ ਸਾਰੇ ਕਰਮ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮਾੜੇ ਕਰਮਾਂ ਦੀ ਉਸਦੇ ਦਰਬਾਰ ਅੰਦਰ ਸਜਾ ਵੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਮਾੜੇ ਕਰਮਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੇ ਕਰਮਾਂ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਕਿਉਂਕਿ—

"ਭੱਜਣ ਨਾਲ ਗੁਨਾਹਾਂ ਦੇ ਵਿਆਜ ਨਹੀਂ ਬਦਲਦੇ"

ਅਸੀਂ ਚਾਹੇ ਕਿੰਨੇ ਵੀ ਦਾਅ-ਪੇਚ ਲੱਗਾ ਲਈਏ ਆਖਿਰ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦਾ ਯੱਕਾ ਤਾਂ ਰੱਬ ਨੇ ਹੀ ਸੁੱਟਣਾ। ਕਿਸੇ ਦੇ ਨਾਲ ਗਲਤ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਵਾਰੀ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਿਓ ਕਿਉਂਕਿ ਕਿਸਮਤ ਜਾਂ ਸਾਡੇ ਕਰਮ ਜਦ ਥੱਪੜ ਮਾਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਮੂੰਹ ਤੇ ਨੀ ਸਿੱਧਾ ਰੂਹ ਤੇ ਹੀ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਕਰਮ ਇੱਕ ਪਾਸਿਓਂ ਤਾਂ ਲੋਕੋਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਨੇ ਪਰ ਹਰ ਪਾਸਿਓਂ ਨਹੀਂ।

**"ਕਬੀਰ ਮਨੁ ਜਾਨੈ ਸਭ ਬਾਤ ਜਾਨਤ ਹੀ ਅਉਗਨੁ ਕਰੈ॥
ਕਾਹੇ ਕੀ ਕੁਸਲਾਤ ਹਾਥਿ ਦੀਪੁ ਕੂਏ ਪਰੈ॥"**

ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਵਿੱਚ 1376 ਅੰਗ ਤੇ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਬੀਰ ਇਹ ਮਨ ਹੈ ਜੋ ਇਸਨੂੰ ਸਭ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਸਾਡੇ ਮਾੜੇ ਚੰਗੇ ਕਰਮਾਂ ਬਾਰੇ ਸਭ ਕੁਝ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਪਰ ਜਾਣਦਾ ਹੋਇਆ ਵੀ ਮਾੜਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਦੱਸੋ ਇਹ ਕਾਹਦੀ ਸਿਆਣਪ ਹੋਈ ਕਿ 'ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਦੀਵਾ ਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਖੂਹ ਵਿੱਚ ਡਿੱਗ ਪਵੇ?' ਇਹ ਸਭ ਸਾਡੇ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਹੀ ਫਲ ਹੈ ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਸਫਲਤਾ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਰਸ਼ਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਕਈ ਵਾਰੀ ਫ਼ਰਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਲਿਆ ਸੁੱਟਦੇ ਹਨ। ਕੁੱਝ ਵੀ ਮਾੜਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇੱਕ ਵਾਰ ਜ਼ਰੂਰ ਸੋਚੋ ਕਿਉਂਕਿ ਲੋਕੀ ਚੰਗੇ ਕੰਮ ਘੱਟ ਤੇ ਮਾੜੇ ਕੰਮ ਵੱਧ ਯਾਦ ਰੱਖਦੇ ਨੇ। ਫਿਰ ਚਾਹੇ ਤੁਸੀਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਹੀ ਚੰਗੇ ਕਰਮ ਕਿਉਂ ਨਾ ਕੀਤੇ ਹੋਣ ਕਿਸੇ ਲਈ ਪਰ ਜੇ ਇੱਕ ਗਲਤੀ ਜਾਂ ਮਾੜਾ ਕਰਮ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸਦਾ ਵੇਰਵਾ ਵੱਧ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਬਦ ਮੇਰੇ

ਮੰਨਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਕੌੜੇ ਨੇ ਪਰ ਸੱਚੇ ਨੇ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਚੰਗੇ ਲੱਗਣਗੇ ਤੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮਾੜੇ ਪਰ ਜੋ ਵੀ ਹੈ ਸੱਚ ਹੈ। ਇਸ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਪਹਿਲ ਆਪਣੇ ਰੱਬ ਤੋਂ ਹੀ ਹੈ। ਠੀਕ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜਿਵੇਂ ਦੁੱਧ ਵਿੱਚ ਘਿਓ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਦਿਸਦਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਠੀਕ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੰਨਣਾ ਪਏਗਾ ਕਿ ਜ਼ਰੇ-ਜ਼ਰੇ ਵਿੱਚ ਨਿਰੰਕਾਰ ਹੈ ਪਰ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਭਰੋਸਾ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ।

**"ਹਰ ਜ਼ਰੇ ਮੇਂ ਉਸਕਾ ਹੀ ਨੂਰ ਹੈ
ਤੁਝੇ ਨਜ਼ਰ ਨਾ ਆਏ ਤੋਂ ਕਿਸਦਾ ਕਸੂਰ ਹੈ"**

ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਕੌਰ
ਗਿਆਰੂਵੀਂ-ਬੀ
8823

ਅਸੀਂ ਓਸ ਸਕੂਲ ਦੇ ਬੱਚੇ ਹਾਂ

ਅਸੀਂ ਓਸ ਸਕੂਲ ਦੇ ਬੱਚੇ ਹਾਂ,
ਜਿੱਥੇ ਰਹਿਣ ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ ਸੰਤਾਂ ਦੇ।
ਇਹ ਧਰਤੀ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ,
ਇੱਥੇ ਸੰਤ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਾਸ ਕਰਦੇ।
ਅਸੀਂ ਓਸ ਸਕੂਲ ਦੇ ਬੱਚੇ ਹਾਂ,
ਜਿੱਥੋਂ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ।
ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਨੇ ਸਾਡੇ ਗੁਰੂ ਵਰਗੇ,
ਜਿਹਨਾਂ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਸਿੱਖਿਆ ਲੈਂਦੇ ਅਤੇ
ਜਿਹਨਾਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਦੇ।
ਅਸੀਂ ਓਸ ਸਕੂਲ ਦੇ ਬੱਚੇ ਹਾਂ,
ਜਿੱਥੇ ਪੱਥਰਾਂ ਨੂੰ ਤਰਾਸ਼ ਕੇ ਨੇ ਹੀਰੇ ਬਣਦੇ,
ਇੱਥੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਨੂੰ ਨੇ ਖੰਭ ਲਗਦੇ,
ਅਤੇ ਬੇਰੰਗਿਆ ਨੂੰ ਨੇ ਰੰਗ ਲੱਗਦੇ।
ਅਸੀਂ ਓਸ ਸਕੂਲ ਦੇ ਬੱਚੇ ਹਾਂ
ਜਿੱਥੇ ਅਨੇਕਾਂ ਡਾਕਟਰ ਮਹਾਨ ਬਣਦੇ
ਜੋ ਗਰੀਬਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਸਕੂਲ ਦਾ ਨਾਂ ਰੌਸ਼ਨ ਕਰਦੇ
ਅਤੇ ਉੱਚ-ਵਿੱਦਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ,
ਮੋਹਿਤ ਅਤੇ ਪਰਮੀਤ ਬੋਪਰਾਏ ਵਰਗੇ ਬੱਚੇ ਮਹਾਨ ਬਣਦੇ।
ਅਸੀਂ ਓਸ ਸਕੂਲ ਦੇ ਬੱਚੇ ਹਾਂ,
ਜਿੱਥੇ ਅਸੀਂ ਹੱਸਦੇ, ਖੇਡਦੇ, ਪੜ੍ਹਦੇ ਅਤੇ
ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਣ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦੇ
ਇਹ ਸਾਡਾ ਵਿੱਦਿਆ ਦਾ ਮੰਦਰ ਹੈ,
ਜਿੱਥੇ ਅਸੀਂ ਪੜ੍ਹਦੇ ਅਤੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਦੇ।

ਅਰਸ਼ਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਗਿੱਲ
ਦਸਵੀਂ ਏ (7149)

ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਅਡੋਲ ਆਤਮਾ

ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਉਸ ਸ਼ਹੀਦ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਦੀ,
ਜਿਸਨੇ ਕੌਮ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਲਈ
ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਗੁਆਈ ਸੀ।
ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਧਰਤੀ ਤੇ ਜੰਮਿਆ ਬਾਬੇ ਦਾ ਨਾਮ,
ਉਸਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਿੱਤ ਦਾ ਮਾਣ।
ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਅਸ਼ੀਰਵਾਦਾਂ ਨਾਲ ਖੜਿਆ,
ਜੰਗਾਂ 'ਚ ਲੜਿਆ, ਨਾ ਥੱਕਿਆ, ਨਾ ਮੁੜਿਆ।
ਹਰ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਸੀ ਬੇਮਿਸਾਲ,
ਉਹ ਸੱਚ ਅਤੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਰੱਖਦੇ ਸੀ ਸਦਾ ਵਿਸ਼ਾਲ।
ਅਬਦਾਲੀ ਦੀ ਫੌਜ ਆਈ ਸੀ
ਖਤਮ ਕਰਨ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਧਰਮ,
ਪਰ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਲੜ ਕੇ ਦਿਖਾਇਆ
ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਚਰਮ।
ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਦਾ ਹੌਂਸਲਾ ਟੁੱਟ ਗਿਆ
ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਤਲਵਾਰ ਦੇ ਤੀਬਰ ਨਾਲ,
ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਖੜੇ ਸੀ, ਸਿਰਫ ਦਿਲਾਂ ਦੇ ਹੌਂਸਲੇ ਨਾਲ
ਤਲਵਾਰ ਚਮਕਦੀ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਸੂਰਜ ਦੀ ਸ਼ਰਨ,
ਹਰ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਉਹ ਸੀ, ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਜਿੱਤ ਦਾ ਹਰਨ।
ਉਸਦੀ ਪੱਗ ਸੀ ਖੁਦ ਹੀ ਇੱਕ ਸਿੰਬਲ, ਇੱਕ ਸ਼ਾਨ
ਜਿਵੇਂ ਦਰਿਆ ਦੀ ਲਹਿਰ, ਇੱਕ ਮਜ਼ਬੂਤ ਰਾਹ ਦੀ ਪਛਾਣ।
ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਹੌਂਸਲੇ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਵੀ ਦੱਬ ਗਏ,
ਸ਼ਕਤੀ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਵੀ ਡਰ ਗਏ।
ਜਦੋਂ ਲੜਿਆ, ਬਾਬੇ ਨੇ ਦਿਖਾਇਆ ਕਮਾਲ,
ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਬਹਾਦਰੀ ਨੇ
ਚੰਗਿਆ-ਚੰਗਿਆਂ ਦਾ ਕੀਤਾ ਮਾੜਾ ਹਾਲ।
ਮੀਰ ਮੰਨੂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ,
ਜਹਾਨ ਖਾਂ ਬਣਿਆ ਸੂਬੇਦਾਰ ਆਖਰ,

ਖੁਰਾ-ਖੋਜ ਮਿਟਾਉਣ ਲਈ ਖਾਲਸੇ ਦਾ,
ਕੀਤਾ ਸਾਥੀਆਂ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਆਖਰ।
ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਇੱਕ ਸਾਥੀ,
ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੀਤੀ ਕਮਾਲ ਐਸੀ,
ਸ਼ੇਰ ਮਰਦਾ ਸੀ ਜੋ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਦਾ,
ਜਹਾਨ, ਖਾਂ ਦਾ ਬਣਿਆ ਕਾਲ ਹੈਸੀ।
ਉਹਦੇ ਹਾਥੀ ਦੇ ਉੱਤੇ ਸੀ ਜਾ ਚੜ੍ਹਿਆ,
ਭੁੱਖੇ ਸ਼ੇਰ ਵਾਂਗੂੰ ਮਾਰੀ ਛਾਲ ਹੈਸੀ,
ਫੁਰਤੀ ਨਾਲ ਫਿਰ ਉਸਦਾ ਸਿਰ ਵੱਢ ਕੇ,
ਕਾਇਮ ਜੱਗ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਮਿਸਾਲ ਐਸੀ।
ਰਾਮਸਰ ਸਰੋਵਰ ਦੇ ਕੋਲ ਜਾ ਕੇ,
ਲਹੂ ਡੋਲੂਵੀਂ ਹੋਈ ਲੜਾਈ ਆਖਰ।
ਦੁਸ਼ਮਣ ਫੌਜ ਦਾ ਬੜਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ,
ਕਈ ਸਿੰਘਾਂ ਵੀ ਕੀਤੀ ਚੜ੍ਹਾਈ ਆਖਰ।
ਉਦੋਂ ਬਾਬੇ ਦੇ ਹੱਥ 'ਚ ਤੱਕ ਖੰਡਾ,
ਐਸੀ ਮੌਤ ਮਰਜਾਣੀ ਘਬਰਾਈ।
ਜਮਾਲ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਜਦੋਂ ਲਲਕਾਰਿਆ ਸੀ,
ਬਾਬੇ ਨੇ ਪਾਵਨ ਖੰਡੇ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵਿਖਾਈ।
ਬੱਬਰ ਸ਼ੇਰ ਵਾਂਗੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗਰਜ ਕੇ ਤੇ,
ਫੌਜ ਅੱਗੇ ਸੀ ਹੋਣੀ ਭਜਾਈ,
ਭਾਵੇਂ ਹੋ ਗਿਆ ਬਾਬੇ ਦਾ ਸੀਸ ਜ਼ਖਮੀ,
ਕਦਮ ਅੱਗੇ ਨੂੰ ਗਏ ਵਧਾਈ।
ਇੱਕ ਹੱਥ ਨਾਲ ਸੀਸ ਸੰਭਾਲਿਆ ਸੀ,
ਦੂਜੇ ਹੱਥ ਨਾਲ ਗਏ ਖੰਡਾ ਖੜਕਾਈ ਏਥੇ,
ਬਾਬੇ ਨੇ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਣ ਪੂਰਾ,
ਗੁਰੂ ਚਰਨੀਂ ਸ਼ਹਾਦਤ ਪਾਈ ਏਥੇ।

ਮਨਵੀਰ ਕੌਰ
ਗਿਆਰਵੀਂ-ਏ (6579)

ਬਦਲਦਾ ਪੰਜਾਬ

20ਵੀਂ ਸਦੀ ਤੇ ਪੱਛਮ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੇ ਸਾਡੇ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਇੱਥੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਲੋਕ ਪੇਂਡੂ ਮਾਹੌਲ, ਪਹਿਰਾਵੇ ਤੇ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਨੂੰ ਭੁੱਲਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਕੁੜੀਆਂ ਤੇ ਤੀਵੀਆਂ ਦੇ ਸਿਰਾਂ ਤੋਂ ਚੁੰਨੀ ਗੁਆਚ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਜੋਕੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਪੱਛਮੀ ਪਹਿਰਾਵੇ ਵੱਲ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਹੋ ਕੇ ਉਸਦੇ ਰੰਗ ਵਿੱਚ ਰੰਗੀ ਗਈ ਹੈ। ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਿੱਥੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਮੂੰਹਾਂ ਵਿੱਚ ਸਰੋਂ ਦਾ ਸਾਗ ਮੱਕੀ ਦੀ ਰੋਟੀ, ਲੱਸੀ, ਮੱਖਣ, ਖੀਰ-ਪੂੜੇ ਸੁਣ ਕੇ ਪਾਣੀ ਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਉਥੇ ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਦੀ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਬਰਫ਼, ਨੂਡਲਸ, ਪੀਜ਼ੇ ਵਰਗੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਖਾ ਕੇ ਘਰੋਂ ਪੈਸੇ ਲਗਾ ਕੇ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ। ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਲੋਕ ਸਰੋਂ ਦਾ ਸਾਗ ਤੇ ਮੱਕੀ ਦੀ ਰੋਟੀ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਸੰਕੋਚ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੇ ਇਹੀ ਹਾਲ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿੱਚ ਲੋਕ ਸਿਰਫ਼ ਸਾਗ, ਮੱਕੀ ਤੇ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਹੀ ਵੇਖਣਗੇ, ਖਾਣ ਲਈ ਇਹ ਘੱਟ ਹੀ ਮਿਲੇਗਾ। ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਮਿਹਦੇ ਇੰਨੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਦੇਸੀ ਘਿਓ ਪਚਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਰਹੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਲੋਕ ਸੇਰ-2 ਘਿਓ ਖਾ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਖੂਹਾਂ, ਟਿੱਡਾਂ ਤੇ ਪਿੱਤਲ ਦੇ ਭਾਂਡਿਆਂ ਦੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾ ਸੁਣ ਕੇ ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਦੇ ਬੱਚੇ ਮੂੰਹ ਚਿੜਾ ਕੇ ਹੱਸ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਕਣਕ ਦੇ ਸਿੱਟਿਆਂ ਤੇ ਹੋਰ ਫਸਲਾਂ ਬਾਰੇ ਤੱਕ ਪਤਾ ਨਹੀਂ। ਜਦਕਿ ਉਹ ਉਸ ਧਰਤੀ ਤੇ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਖੇਤੀ ਦਾ ਇੱਕ ਆਪਣਾ ਸੰਸਾਰ ਹੈ।

ਅੱਜਕੱਲ੍ਹ ਸਾਂਝੇ ਪਰਿਵਾਰ ਟੁੱਟ ਰਹੇ ਹਨ। ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੀ ਨਾ ਕੋਈ ਗੱਲ ਸਹਾਰਦਾ ਹੈ ਨਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮੁੰਡਿਆਂ ਦੇ ਸਿਰਾਂ ਤੋਂ ਪੱਗਾਂ ਉੱਤਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਉਹ ਭੁੱਲ ਗਏ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁਰਖਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੱਗਾਂ ਕਿਵੇਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦੇ ਕੇ ਬਖਸ਼ੀਆਂ ਹਨ। ਉਹ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਭੁੱਲਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਕੁਝ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਲੋੜ ਹੈ ਸਮੇਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸੰਭਲਣ ਦੀ। ਜੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਵਿਸਾਰਦੇ ਗਏ ਤਾਂ ਇੱਕ ਦਿਨ ਅਸੀਂ ਆਪਣਾ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਪੱਛਮੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੇਠ ਗੁਆ ਕੇ ਹੀਣਭਾਵਨਾ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਜਾਵਾਂਗੇ।

ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ
ਦਸਵੀਂ ਬੀ (6511)

ਕੀ ਔਰਤ ਇਨਸਾਨ ਨਹੀਂ?

ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਮੈਂ ਗੱਲ ਕਰਨ ਜਾ ਰਹੀ ਹਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਬੁਰਾ ਵੀ ਲੱਗ ਜਾਵੇ ਪਰ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰਨਾ ਬੜਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਗਲਤ ਲਈ ਅਵਾਜ਼ ਚੁੱਕਣਾ ਕੋਈ ਮਾੜਾ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਗਲਤ ਹੈ ਉਹ ਗਲਤ ਹੈ। ਮੰਨਿਆ! ਅੱਜ ਦੇ ਯੁੱਗ ਵਿੱਚ ਔਰਤ ਵਿੱਚ ਆਤਮ-ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਲਈ ਖੜ੍ਹੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਸਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਅੱਜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਔਰਤ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਸਮਝ ਆ ਗਈ ਹੈ। ਪਰ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਤੌੜ ਅੱਜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਿਆ। ਉਹ ਹੈ ਰੋਪ-ਕੀ ਹੋਇਆ ਸ਼ਰਮ ਦੇ ਮਾਰੇ ਅੱਖਾਂ ਨੀਵੀਆਂ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਕਿਉਂ ਜਦ ਗਲਤ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਮ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਫਿਰ ਸਾਨੂੰ ਸੁਣਨ ਜਾਂ ਬੋਲਣ ਵਿੱਚ ਕਾਹਦੀ ਸ਼ਰਮ। ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਕਲੀਫ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਸਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਵੀ ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਲਗਾ ਸਕਦੇ। ਹਰ ਇੱਕ ਔਰਤ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਰੋਪ ਨੇ ਆਪਣਾ ਡਰ ਪੈਦਾ ਕਰ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਚਾਹੇ ਔਰਤ ਦੀ ਉਮਰ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਹੋਗੀ ਹੋਵੇ, ਫਿਰ ਉਹ ਛੋਟੀ ਬੱਚੀ ਹੋਵੇ, ਜਵਾਨ ਕੁੜੀ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਬੁੱਢੀ ਔਰਤ ਵੀ ਗੰਦੀ ਹਵਾ ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਖਸ਼ਦੀ। ਜਿਹੜੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਨਾਲ ਗਲਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਅਵਾਜ਼ ਚੁੱਕਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗਲਤੀ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਹੀ ਨਿਕਲੇਗੀ। ਔਰਤ ਸਾਰਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪਾਲਣ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਘਰ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੱਕ ਸਭ ਕੁਝ ਸੰਭਾਲਦੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ ਕੁਝ ਅਜਿਹੇ ਬੇਸ਼ਰਮ ਲੋਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਤੂੰ ਕੀਤਾ ਕੀ? ਗੰਦੀਆਂ ਗਾਲਾਂ ਵੀ ਮਾਂ, ਭੈਣ ਦੇ ਨਾਮ ਤੇ ਹੀ ਕੱਢੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੇ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦਰਜ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ- 'ਸੋ ਕਿਉਂ ਮੰਦਾ ਆਖੀਐ' ਕਿ ਔਰਤ ਨੂੰ ਮਾੜਾ ਕਿਉਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਔਰਤ ਹੀ ਸਭ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਔਰਤ ਨਾਲ ਹੀ ਵਿਆਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਔਰਤ ਨਾਲ ਹੀ ਹੋਰ ਸੰਸਾਰਿਕ ਰਿਸ਼ਤੇ ਮਾਂ, ਭੈਣ, ਪਤਨੀ ਆਦਿ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਸੋਮਿਤਾ ਦੇਬਨਾਥ, ਕੋਲਕਾਤਾ ਦੀ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਕੁੜੀ ਨਾਲ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਮੰਦਭਾਗੀ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰੀ। ਉਸਨੂੰ ਇਨਸਾਫ਼ ਦਵਾਉਣ ਦੇ ਲਈ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਅੰਦੋਲਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਸ ਅੰਦੋਲਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਇੱਕ ਕੁੜੀ ਜੋ ਵਾਪਸ ਆਪਣੇ ਘਰ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ ਉਸ ਨਾਲ ਰੋਪ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਉਸਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਕੀ ਉਸਦੀ ਗਲਤੀ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਔਰਤ ਹੋਣ ਤੇ ਉਸਨੇ ਦੂਜੀ ਔਰਤ ਨੂੰ ਇਨਸਾਫ਼ ਦਵਾਉਣਾ ਚਾਹਿਆ। ਸੱਚ-ਮੁੱਚ ਸਾਡੀ ਸਰਕਾਰ ਤਾਰੀਫ਼ ਦੇ ਕਾਬਲ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਕੁਝ ਵੀ ਨਾ ਕੀਤਾ ਤੇ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇੱਕ ਕਾਲ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਤੁਹਾਡੀ ਮਦਦ ਲਈ ਆ ਜਾਵੇਗੀ ਤੇ ਅਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਸਾਥ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਔਰਤਾਂ ਲਈ ਵੀ ਇਕ ਸਲਾਹ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਕੁੜੀਆਂ ਦਾ ਕੀ ਜਿੰਨਾ ਨੇ ਸਹਿਆ, ਕੀ ਉਹ ਵਾਪਿਸ ਆ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਇੱਕੋ-ਜਿਹੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਫਿਰ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਲੋਕ ਕਿਵੇਂ ਜਾਨਵਰ ਬਣ ਕੇ ਦੂਜਿਆਂ ਨਾਲ ਗਲਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਬੱਚੀਆਂ ਦੇ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਧਾਗਾਂ ਮਾਰ ਕੇ ਰੋਏ ਹੋਏ ਨਹੀਂ ਦੇਖੇ ਜਾਂਦੇ। ਅੱਜ ਮੈਂ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਤੇ ਚਰਚਾ ਨਾ ਕਰਦੀ ਤਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਕਰਦਾ। ਹਰ ਵਾਰੀ ਸਹਿਣ ਨਾਲੋਂ ਖੁਦ ਲਈ ਅਵਾਜ਼ ਚੁੱਕਣ ਦੀ ਅਤੇ ਲੜਨ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਰੱਖੋ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਸੀਂ ਖੁਦ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਕੋਈ ਚਾਹ ਕੇ ਵੀ ਸਾਡੀ ਮਦਦ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇਗਾ। ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਮਾਂ ਬਾਪ ਨੂੰ ਜਾਂ ਸਕੂਲਾਂ ਵੱਲੋਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸੈਲਫ਼ ਡਿਫੈਂਸ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਖਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਕਿ ਲੋੜ ਪੈਣ ਤੇ ਉਹ ਉਸਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰ ਸਕਣ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਹ ਡਰ ਸਾਨੂੰ ਅੰਦਰੋਂ-ਅੰਦਰੀ ਦੀਮਕ ਵਾਂਗ ਖਾ ਜਾਵੇਗਾ।

**ਅਵਾਜ਼ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਹੈ, ਸਭ ਦਾ ਇੱਕੋ ਨਾਹਰਾ ਹੈ,
ਡੰਡਾ ਚੁੱਕਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਤਾਕਤ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਹੈ।**

ਅਨਮੋਲਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ
ਗਿਆਰਵੀਂ-ਬੀ, (6031)

ਦਾਨ ਦੀ ਮਹਿਮਾ

ਇੱਕ ਭਿਖਾਰੀ ਸਵੇਰੇ-2 ਭੀਖ ਮੰਗਣ ਨਿੱਕਲਿਆ। ਜਾਂਦੇ ਸਮੇਂ ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਝੋਲੀ ਵਿੱਚ ਜੌਂ ਦੇ ਮੁੱਠੀ ਭਰ ਦਾਣੇ ਭਰ ਲਏ, ਇਸ ਅੰਧ-ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਾਰਨ ਕਿ ਭੀਖ ਮੰਗਣ ਲਈ ਨਿਕਲਣ ਲੱਗੇ ਭਿਖਾਰੀ ਆਪਣੀ ਝੋਲੀ ਖ਼ਾਲੀ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ। ਝੋਲੀ ਦੇਖ ਕੇ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਇੰਜ ਵੀ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕੁਝ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ ਦਾ ਦਿਨ ਸੀ। ਭਿਖਾਰੀ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਅੱਜ ਜੇ ਰੱਬ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਹੋਵੇਗੀ ਤਾਂ ਸ਼ਾਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮੇਰੀ ਝੋਲੀ ਭਰ ਜਾਵੇਗੀ। ਅਚਾਨਕ ਰਾਜਪੱਥ ਉੱਤੇ ਉਸ ਹੀ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਰਾਜੇ ਦੀ ਸਵਾਰੀ ਆਉਂਦੀ ਦਿਖਾਈ ਦਿੱਤੀ। ਭਿਖਾਰੀ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਰਾਜੇ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਮਿਲਣ ਵਾਲੇ ਇਨਾਮ ਤੋਂ ਅੱਜ ਉਸ ਦੀ ਸਾਰੀ ਗ਼ਰੀਬੀ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਜਿਵੇਂ-2 ਰਾਜੇ ਦੀ ਸਵਾਰੀ ਨੇੜੇ ਆਉਂਦੀ ਗਈ, ਭਿਖਾਰੀ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਅਤੇ ਉਤੇਜਨਾ ਵੀ ਵੱਧਦੀ ਗਈ। ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਰਾਜੇ ਦਾ ਰੱਬ ਭਿਖਾਰੀ ਦੇ ਨੇੜੇ ਆਇਆ, ਰਾਜੇ ਨੇ ਆਪਣਾ ਰੱਬ ਰੁਕਵਾਇਆ ਅਤੇ ਉੱਤਰ ਕੇ ਉਸਦੇ ਨੇੜੇ ਪਹੁੰਚੇ। ਭਿਖਾਰੀ ਦੇ ਤਾਂ ਮੰਨੇ ਸਾਹ ਹੀ ਰੁੱਕ ਗਏ, ਲੇਕਿਨ ਰਾਜੇ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਕੁੱਝ ਦੇਣ ਦੇ ਬਦਲੇ, ਪੁੱਠਾ ਆਪਣੀ ਚਾਦਰ ਉਸਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਫੈਲਾ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਭੀਖ ਮੰਗਣ ਲੱਗਾ। ਭਿਖਾਰੀ ਨੂੰ ਕੁੱਝ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆ ਰਿਹਾ। ਹਾਲੇ ਉਹ ਸੋਚ ਹੀ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਰਾਜੇ ਨੇ ਦੁਬਾਰਾ ਭੀਖ ਮੰਗੀ। ਭਿਖਾਰੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਝੋਲੀ ਵਿੱਚ ਹੱਥ ਪਾਇਆ ਤੇ ਜਿਵੇਂ-ਤਿਵੇਂ ਉਸ ਨੇ ਦੋ ਜੌਂ ਦੇ ਦਾਣੇ ਕੱਢ ਕੇ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਦੂਜਿਆਂ ਤੋਂ ਮੰਗਣ ਵਾਲੇ ਦਾ ਦਿਲ ਦੇਣ ਨੂੰ ਰਾਜੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋ ਰਿਹਾ। ਉਸ ਦਿਨ ਉਸਨੂੰ ਬਹੁਤ ਭੀਖ ਮਿਲੀ। ਪਰ ਦੋ ਦਾਣੇ ਦੇਣ ਦਾ ਅਫ਼ਸੋਸ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਰਿਹਾ। ਜਦ ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਝੋਲੀ ਪਲਟੀ ਤਾਂ ਉਸਦੇ ਦੋ ਜੌਂ ਦੇ ਦਾਣਿਆਂ ਦੀ ਥਾਂ ਉਸਦੇ ਦੋ ਦਾਣੇ ਸੋਨੇ ਦੇ ਸਨ। ਹੁਣ ਉਸਨੂੰ ਸਮਝ ਆਇਆ ਕਿ ਇਹ ਸਭ ਦਾਨ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਕਾਰਨ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਕਾਸ਼ ਉਹ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਹੋਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜੌਂ ਦੇ ਸਕਦਾ ਪਰ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਦੀ ਦੇਣ ਦੀ ਆਦਤ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਸਿੱਖਿਆ: ਦੇਣ ਨਾਲ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਕਦੇ ਘਟਦੀ ਨਹੀਂ।

ਇਸ਼ਨੁਰ ਕੌਰ ਬੋਪਾਰਏ
ਛੇਵੀਂ ਡੀ, 7488

ਮਨੁੱਖ: ਵਰਦਾਨ ਜਾਂ ਸਰਾਪ

ਮਨੁੱਖ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਾਣੀ ਹੈ, ਜਿਸਦੇ ਜਨਮ ਦੀ ਦਾਸਤਾਨ ਬਹੁਤੀ ਪੁਰਾਣੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਅੱਜ ਤੋਂ ਚਾਰ ਕੁ ਲੱਖ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਸੋਨੇਜ਼ੋਇਕ ਯੁੱਗ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਇਸ ਪ੍ਰਾਣੀ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ। ਤੇਜ਼ ਦਿਮਾਗ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇਸਨੇ ਧਰਤੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਨਿਯੰਤ੍ਰਣ ਵਿੱਚ ਕਰ ਲਿਆ। ਜਿਸਨੇ ਨਾ ਕੇਵਲ ਆਪਣੀ ਸੁੱਖ-ਸੁਵਿਧਾ ਲਈ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਦੂਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ, ਉਥੇ ਹੀ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਾਣ ਵੀ ਕੀਤਾ ਕਿ ਦੇਖਦੇ ਹੀ ਦੇਖਦੇ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਈ ਪ੍ਰਜਾਤੀਆਂ ਲੁਪਤ ਹੀ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਜਿਵੇਂ: 19ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿੱਚ ਡੋਡੇ ਅਤੇ 20ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿੱਚ ਤਸਮਾਨਿਆਂ ਤੋਂ ਦੂਏ ਵਰਗੀਆਂ ਕਈ ਪ੍ਰਜਾਤੀਆਂ ਵੀ ਇਸਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਈਆਂ। ਇਸ ਸਭ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਜਦ ਇਸਦਾ ਦਿਲ ਨਾ ਭਰਿਆ ਤਾਂ ਬਚੀ ਹੋਈ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਦੇ ਖਹਿੜੇ ਪੈ ਗਿਆ। ਉਸਨੇ ਧਰਤੀ, ਹਵਾ, ਪਾਣੀ, ਅਕਾਸ਼ ਤਾਂ ਕੀ ਪਾਤਾਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਖਸ਼ਿਆ।

ਪਵਣੂ ਗੁਰੂ ਪਾਣੀ ਪਿਤਾ ਮਾਤਾ ਧਰਤੀ ਮਹਤ

ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਹੋਏ ਇਹਨਾਂ ਵਚਨਾਂ 'ਤੇ ਅਸੀਂ ਕਿੰਨਾਂ ਕੁ ਅਮਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ...? ਇਨਸਾਨ ਆਪਣੇ ਸਵਾਰਥ, ਲਾਲਚ ਅਤੇ ਖੁਦਗਰਜ਼ੀ ਕਾਰਨ ਹੀ ਪਾਣੀ ਦੇ ਜੀਵ ਜੰਤੂਆਂ ਨੂੰ, ਧਰਤੀ ਦੇ ਰਾਜੇ ਜਾਨਵਰਾਂ ਨੂੰ ਅਤੇ ਗਰਨ ਦੇ ਰਾਜੇ ਪਰਿੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਧਰਤੀ ਦੇ ਜੰਗਲਾਂ ਨੂੰ ਕੱਟ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜੀਵ-ਜੰਤੂਆਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹਵਾ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਦੂਸ਼ਿਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕੇ ਉਸਨੇ ਧਰਤੀ ਦੀ ਉਪਜਾਊ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਵੀ ਖਤਮ ਕਰਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਧਰਤੀ ਮਾਂ ਵੀ ਸੋਚਦੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਕਿ ਉਸਦੀ ਕੀ ਗਲਤੀ? ਜਿਸਨੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਆਸਰਾ ਦਿੱਤਾ। ਵਿਗਿਆਨ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਰਤੀ ਤੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਸੀ ਤੇ ਸਾਰੇ ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਮਾਂ ਵੀ ਸਮੁੰਦਰ ਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਜੀਵ-ਜੰਤੂ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਭਾਈ ਭੈਣ ਹਨ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦਾ ਕਿੰਨਾਂ ਕੁ ਮੁੱਲ ਪਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਕੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਮਾਰ ਕੇ ਖਾ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਜਦ ਕੋਈ ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪਸ਼ੂ ਜਾਂ ਪੰਛੀ ਪ੍ਰੇਮੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਫਿਰ ਆਪਣੀ ਫੋਟੋ ਆਪਣੇ ਜਾਨਵਰ ਨਾਲ ਖਿੱਚ ਕੇ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਤੇ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਫੋਨ ਦੇ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਦੀਆਂ ਤਰੰਗਾਂ ਅਤੇ ਰੇਡੀਏਸ਼ਨ ਕਾਰਨ ਹੀ ਕਈ ਪੰਛੀਆਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਜਾਤੀਆਂ ਲੁਪਤ ਹੀ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਗਲੋਬਲ ਵਾਰਮਿੰਗ ਕਾਰਨ ਉੱਤਰੀ ਅਤੇ ਦੱਖਣੀ ਧਰੁਵਾਂ ਦੀ ਬਰਫ਼ ਪਿਘਲ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਥੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਬਰਫੀਲੇ ਭਾਊ ਅਤੇ ਪੈਂਗਵਿਨ ਬੇਘਰ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਮਾਸੂਮ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦਾ ਕੀ ਕਸੂਰ... ਜੋ ਇਸ ਸਭ ਕਾਸੇ ਤੋਂ ਬੇਖ਼ਬਰ ਹਨ। ਕਦੀ ਕਿਸੇ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕੀ ਬਿਨਾਂ ਜਾਨਵਰਾਂ ਤੋਂ ਧਰਤੀ ਸੁੰਨੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਬਿਨਾਂ ਰੁੱਖਾਂ ਤੋਂ ਧਰਤੀ ਅੱਗ ਦਾ ਗੋਲਾ ਬਣ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਹਵਾ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਪਰ ਬਿਨਾਂ ਇਨਸਾਨਾਂ ਤੋਂ ਧਰਤੀ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤ ਆਪਣੇ ਅਸਲੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ ਹੋਰ ਸੋਹਣੀਆਂ ਹੋ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜਦ ਕੁਦਰਤ ਬਦਲਾ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਚੰਗੇ-ਚੰਗੇ ਉਸ ਅੱਗੇ ਪਾਣੀ ਭਰਦੇ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਮੈਂ ਇੰਝ ਕਹਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਕਬਰਾਂ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀ ਪੁੱਟ ਰਹੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਗਲਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵਾਂਗਾ। ਜੇਕਰ

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਚੱਲਦਾ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਭੋਜਨ-ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਖਰਾਬ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਜਲ-ਚੱਕਰ ਤੇ ਹਵਾ ਦਾ ਸੰਤੁਲਨ ਬਿਗੜਨ ਕਾਰਨ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦਾ ਸੰਤੁਲਨ ਵੀ ਬਿਗੜ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਵੀ ਇਸਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਨਹੀਂ ਰਹਾਂਗੇ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝ ਕੇ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਸਿੱਖਿਆ ਲੈ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੇ। ਜੇਕਰ ਇਹ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਸਹੀ ਰਹੀ ਤਾਂ ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਹੱਲ ਜ਼ਰੂਰ ਨਿਕਲ ਆਵੇਗਾ। ਬਸ..... ਸਾਨੂੰ ਨਜ਼ਰੀਆਂ ਅਤੇ ਢੰਗ ਬਦਲਣ ਦੀ ਹੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਅਨਮੋਲਜੋਤ ਸਿੰਘ
ਦਸਵੀਂ ਬੀ
6453

ਨਿੱਕੀਆਂ ਪੈੜਾਂ

ਨਿੱਕੀਆਂ ਪੈੜਾਂ ਜਦ ਇਹ,
ਵਿੱਚ ਸਕੂਲੇ ਜਾਣਗੀਆਂ।
ਪੂਣੀ ਕੱਤ ਫਿਰ ਅੱਖਰਾਂ ਦੀ ਇਹ,
ਤੰਦਾਂ ਗਿਆਨ ਦੀਆਂ ਪਾਉਣਗੀਆਂ।
ਵਿੱਦਿਆ ਦੇ ਇਹ ਪੰਖ ਲਗਾ ਕੇ,
ਉਡਾਰੀ ਵਿੱਚ ਅਸਮਾਨੀ ਲਾਉਣਗੀਆਂ।
ਨਿੱਕੀਆਂ ਪੈੜਾਂ ਜਦ ਇਹ,
ਵਿੱਚ ਸਕੂਲੇ ਜਾਣਗੀਆਂ।
ਆਪਣੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸਿੱਖਿਆ,
ਸਮੇਂ ਦੇ ਹਾਣੀ ਬਣ ਜਾਣਗੀਆਂ।
ਸਮੇਂ ਦੇ ਹਾਣੀ ਬਣ ਕੇ ਫਿਰ ਇਹ,
ਭਵਿੱਖ ਆਪਣਾ ਰੁਸ਼ਨਾਉਣਗੀਆਂ।
ਨਿੱਕੀਆਂ ਪੈੜਾਂ ਜਦ ਇਹ,
ਵਿੱਚ ਸਕੂਲੇ ਜਾਣਗੀਆਂ।
ਸੋਮਲ ਖੇੜੀ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਫਿਰ,
ਇਹ ਬੜਾ ਮਾਣ ਵਧਾਉਣਗੀਆਂ।
ਜਦ ਇਹ ਨਿੱਕੀਆਂ ਪੈੜਾਂ
ਵੱਡੀਆਂ ਹੋ ਕੇ, ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਨਾਂ ਚਮਕਾਉਣਗੀਆਂ।
ਨਿੱਕੀਆਂ ਪੈੜਾਂ ਜਦ ਇਹ,
ਵਿੱਚ ਸਕੂਲੇ ਜਾਣਗੀਆਂ।

ਮਹਿਕਦੀਪ ਕੌਰ
ਗਿਆਰ੍ਹਵੀਂ-ਏ
6122

ਮਨੁੱਖੀ ਸਰੀਰ ਬਾਰੇ ਰੋਚਕ ਤੱਥ

- 1) ਹਰ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਸੌਣ ਲਈ 7 ਮਿੰਟ ਲੱਗਦੇ ਹਨ।
- 2) ਬੋਲਦੇ ਸਮੇਂ ਅਸੀਂ 72 ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੇਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।
- 3) ਹਰ ਸਾਲ ਸ਼ਾਰਕ ਦੇ ਹਮਲੇ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲੋਕ ਨਾਰੀਅਲ ਸਿਰ ਤੇ ਡਿੱਗਣ ਨਾਲ ਮਰਦੇ ਹਨ।
- 4) ਲੱਗਭੱਗ 2500 ਖੱਬੇ-ਹੱਥ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਹਰ ਸਾਲ ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸਾਜ਼ ਸਾਮਾਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਕਾਰਨ ਮਰਦੇ ਹਨ।
- 5) ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਛਿੱਕਣ ਸਮੇਂ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹਾਂ ਰੱਖਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡਾ ਡੋਲਾ ਤਿੜਕ ਸਕਦਾ ਹੈ।
- 6) ਤੁਹਾਡੇ ਪੇਟ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਹਾਈਡ੍ਰੋਕਲੋਰਿਕ ਐਸਿਡ ਬਲੇਡ ਨੂੰ ਵੀ ਹਜ਼ਮ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।
- 7) ਮਨੁੱਖ 300 ਹੱਡੀਆਂ ਨਾਲ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ 18 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੱਕ ਇਹ 206 ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।
- 8) ਇੱਕ ਸਕਿੰਟ ਵਿੱਚ ਤੁਹਾਡੇ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ 10 ਮਿਲੀਅਨ ਲਾਲ ਖੂਨ ਦੇ ਸੈੱਲ ਬਣਦੇ ਅਤੇ ਮਰਦੇ ਹਨ।
- 9) ਸਵੇਰੇ 3.00 ਵਜੇ ਤੋਂ 4.00 ਵਜੇ ਤੱਕ ਸਰੀਰ ਸਭ ਤੋਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
- 10) ਬੁੱਧੀਮਾਨ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵਾਲਾਂ 'ਚ ਜ਼ਿੰਕ ਅਤੇ ਕਾਪਰ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਬਵਨਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ
ਦਸਵੀਂ ਡੀ
6496

ਸਿਦਕ, ਸਿਰੜ ਅਤੇ ਦ੍ਰਿੜਤਾ

ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੀ ਕਿਸੇ ਧਾਰਨਾ, ਅਰਦਾਸ ਜਾਂ ਸਿਧਾਂਤ ਲਈ ਡਟ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਡਟਿਆ ਰਹੇ, ਕਿਸੇ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਨਾ ਵਿਕੇ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਵੱਡੇ-2 ਘਾਟਿਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਆਪਣੇ ਉਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਦ੍ਰਿੜ ਰਹੇ ਤਾਂ ਸੰਸਾਰ ਸੋਚਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਸੋਚਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਹੈ, ਜੋ ਬਾਕੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖਰਾ ਅਤੇ ਨਿਆਰਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਲ ਵੀ ਇਵੇਂ ਹੀ ਵਾਪਰਿਆ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿਦਕ, ਸਿਰੜ ਅਤੇ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਦੇ ਗੁਣ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚਲੀ ਤਲਵਾਰ ਜਦੋਂ ਲਲਕਾਰ ਬਣ ਕੇ ਉੱਠੀ ਸੀ ਤਾਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਸਿਰ ਵੀ ਉੱਚੇ ਹੋ ਗਏ ਸਨ।

'ਸਿਦਕ' ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਚਾਂਦਨੀ ਚੌਂਕ ਦਾ ਥਾਣਾ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਣਨਾ। 'ਸਿਰੜ' ਤੋਂ ਬਿਨ੍ਹਾਂ ਚਮਕੌਰ ਅਤੇ ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਨਾਲ ਸਾਹਿਬ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜੁੜਨਾ ਅਤੇ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਤੋਂ ਬਿਨ੍ਹਾਂ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਨਵਾਂ ਅਤੇ ਨਿਵੇਕਲਾ ਇਤਿਹਾਸ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਿਰਜਣਾ।

ਸੁਪਨੇ ਅਤੇ ਆਦਰਸ਼ ਨੂੰ ਯਥਾਰਥ ਬਣਾਉਣਾ, ਦੁਚਿੱਤੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਰਾਹ ਲੱਭਣਾ ਅਤੇ ਮੰਜ਼ਿਲ ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਹੌਂਸਲਾ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣਾ ਅਨੋਖੇ ਬੰਦਿਆਂ ਦਾ ਕੰਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁੱਝ ਨਵਾਂ ਸੋਚਣ ਅਤੇ ਕੁਝ ਨਵਾਂ ਸਿਰਜਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਵਾਲੇ ਸੰਕਲਪ ਅਤੇ ਕਰਾਮਾਤਾਂ ਵਰਗੀਆਂ ਚਮਤਕਾਰੀ ਕਾਢਾਂ ਨਿਊਟਨ ਅਤੇ ਐਡੀਸਨ ਵਰਗੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਕੱਢੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਨਿਰੰਤਰ ਅਸਫਲ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਯਤਨ ਕਰਦੇ ਰਹੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਨਵਾਂ ਕਰ ਵਿਖਾਉਣ ਦਾ ਜੋਸ਼ ਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਸੀ।

ਹਰਲੀਨ ਕੌਰ
ਦਸਵੀਂ ਏ
6495

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਤੇਰੇ ਵਰਗਾ ਇਸ ਧਰਤੀ ਤੇ,
ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਾ ਆਇਆ।
ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਜ਼ਾਹਰ ਮੂਰਤ,
ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਅਖਵਾਇਆ।
ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਵੱਲ ਪਿਤਾ ਤੋਰ ਕੇ,
ਫੁੱਬਦਾ ਧਰਮ ਬਚਾਇਆ।
ਦੇ ਕੇ ਪਾਹੁਲ ਖੰਡੇਧਾਰ ਦੀ
ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਸਜਾਇਆ।
ਗਿੱਦੜਾਂ ਤੋਂ ਸ਼ੇਰ ਬਣਾਇਆ,
ਅਣਖ ਨਾਲ ਜੀਉਣਾ ਸਿਖਾਇਆ।
ਚਾਰ ਪੁੱਤਰ ਤੁਸੀਂ ਕੌਮ ਤੋਂ ਵਾਰੇ,
ਫੇਰ ਵੀ ਸ਼ੁਕਰ ਮਨਾਇਆ।
ਤਾਂਹੀ ਤਾਂ ਕਲਗੀਆਂ ਵਾਲਿਆ ਤੁਸਾਂ,
ਮਹਾਨ ਗੁਰੂ ਅਖਵਾਇਆ।
ਤੁਸਾਂ ਮਹਾਨ ਗੁਰੂ ਅਖਵਾਇਆ।

ਗੁਰਸੀਰਤ ਕੌਰ
ਛੇਵੀਂ ਬੀ
7481

ਬਾਣੀ ਅਤੇ ਬਾਣਾ : ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਵਿਲੱਖਣ ਪਹਿਚਾਣ

ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿੱਚ ‘ਬਾਣੀ’ ਅਤੇ ‘ਬਾਣਾ’ ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਹੱਤਵ ਹੈ। ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਮਾਨਸਿਕ ਸ਼ਾਂਤੀ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਸਫਲ ਜੀਵਨ ਜੀਉਣ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਵੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ‘ਬਾਣੀ’ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਆਤਮਿਕ ਉਚਾਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਉੱਥੇ ‘ਬਾਣਾ’ ਸਿੱਖ ਦੇ ਵਿਹਾਰਕ ਜੀਵਨ ਦੀ ਮਰਿਆਦਾ ਅਤੇ ਖਾਸ ਪਹਿਚਾਣ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ‘ਬਾਣੀ’ ਅਤੇ ‘ਬਾਣੇ’ ਨੂੰ ਖਾਲਸੇ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਮੂਲ ਥੰਮ੍ਹਾਂ ਵਜੋਂ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਪੂਰਕ ਹਨ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਜੀਵਨ ਦੀ ਪੂਰਨਤਾ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹਨ।

‘ਬਾਣੀ’ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ “ਗੁਰਬਾਣੀ” ਜਾਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰ ਸਿੱਖਿਆ, ਜੋ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਹੋਰ ਪਵਿੱਤਰ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਸੰਜੋਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਬਾਣੀ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਆਤਮਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਾ ਸ਼੍ਰੋਤ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਅੰਦਰੋਂ ਹੀ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਦੀ ਸੱਚਾਈ, ਆਤਮਿਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਅਤੇ ਰੱਬ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਦਾ ਰਸਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

‘ਬਾਣੇ’ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦਾ ਵਿਹਾਰਿਕ ਰੂਪ, ਜਿਸਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਸਿੱਖ ਦਾ ਪਹਿਰਾਵਾ ਹੈ, ਜੋ ਉਸਦੇ ਸਿੱਖੀ ਮਾਰਗ ਤੇ ਤੁਰਨ ਦੀ ਵਚਨਬੱਧਤਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਮਨੋਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸਰੀਰਿਕ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਵੀ ਖਾਲਸਾ ਬਣਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ।

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ “ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਰੂਹ ਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਪਰ ਉਸਦਾ ਸਰੀਰ ਬਾਣੇ ਵਿੱਚ ਹੈ।”

‘ਬਾਣੀ’ ਅਤੇ ‘ਬਾਣਾ’ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਅਧੂਰੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਰੂਹ ਬਿਨਾਂ ਸਰੀਰ ਅਰਥਹੀਣ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ‘ਬਾਣੀ’ ਸਿੱਖ ਦੇ ਮਨ ਨੂੰ ਰੱਬ ਨਾਲ ਜੋੜਦੀ ਹੈ, ਉੱਥੇ ‘ਬਾਣਾ’ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਧਾਰਮਿਕ ਮਰਿਆਦਾ ਦੇ ਰਾਹ ਤੇ ਚੱਲਣਾ ਸਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੋਂ - “ਰਹਿਤ ਪਿਆਰੀ ਮੁਝ ਕੋ, ਸਿੱਖ ਪਿਆਰਾ ਨਾਹਿ।”

ਇਸਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਦੀ ਸੱਚੀ ਮਰਿਆਦਾ ਪਿਆਰੀ ਹੈ, ਜੋ ‘ਬਾਣੀ’ ਅਤੇ ‘ਬਾਣੇ’ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

“ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰਿ ਨਾਮੁ ਨਿਧਾਨੁ ਹੈ, ਸੇ ਖਾਲਸੇ ਨਿਰੰਕਾਰ”

ਜਦੋਂ ਸਿੱਖ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜੀਵਨ ਬਿਤਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਣੇ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਸਜਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਤਦੋਂ ਉਹ ਸੱਚੇ ਮਾਇਨੇ ਵਿੱਚ ਖਾਲਸਾ ਬਣਦਾ ਹੈ।

ਸ਼ਮਿੰਦਰ ਕੌਰ
ਪੰਜਾਬੀ ਅਧਿਆਪਕਾ

ਸੱਜਣਤਾ: ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਗਹਿਣਾ

ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਹਿਣੇ ਸਰੀਰ ਦੀ ਬਾਹਰੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਨੂੰ ਵਧਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਅੰਦਰਲੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਲਈ ਉਸ ਕੋਲ ਸੱਜਣਤਾ ਦਾ ਇੱਕ ਜਨਮ ਦਾਤਾ ਗਹਿਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਉਹ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਝੂਠ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲਏ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਇਸ ਨੂੰ ਵਧਾ ਕੇ, ਨਿੱਤ ਨਵੇਂ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਵਰਤ ਕੇ ਇਸਨੂੰ ਬੇਅੰਤ ਵਧਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਕਾਰਨ ਉਹ ਹਰ ਕਿਸੇ ਦਾ ਚਹੇਤਾ ਬਣ ਸਕਦਾ। ਪਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਇਸ ਕੀਮਤੀ ਗਹਿਣੇ ਨੂੰ ਪਛਾਨਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰਥ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਉਹ ਇਸਨੂੰ ਪਛਾਣ ਵੀ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਨਿੱਕੇ-ਨਿੱਕੇ ਸਵਾਰਥ ਲਈ ਇਸਨੂੰ ਸੁੱਟਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਵਾਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੋਚਦਾ। ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਹ ਕਿਤੇ ਦਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਗਹਿਣੇ ਦਾ ਨਾਮ ਹਰ ਕੋਈ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਜੋ ਜਨਮ ਤੋਂ ਹੀ ਮੁਫਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਸੱਜਣਤਾ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ‘ਸੱਚਾ ਵਿਅਕਤੀ ਹੋਣਾ’। ਭਾਵ ਜੋ ਸੱਚਾ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਵਿਅਕਤੀ ਹੈ। ਉਹ ਸੱਜਣ ਹੈ। ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਉਪਰ ਸਮਝਣ ਵਾਲਾ ਹੀ ਸੱਜਣ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਉਦੋਂ ਹੀ ਸੱਜਣ ਅਖਵਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਸ ਵਿੱਚ ਸੱਜਣਤਾ ਹੋਵੇ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਹਿਣੇ ਅਤੇ ਚੰਗੇ ਕੱਪੜੇ ਪਹਿਨਣ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਸਰੀਰ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਵਧਦੀ ਹੈ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੰਗੇ ਗੁਣ ਅਤੇ ਵਿਹਾਰ ਮਨੁੱਖ ਵਿੱਚ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਵਧਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਉਸਨੂੰ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਅਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੰਦਨ ਤੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਸੱਪਾਂ ਦਾ ਚੰਦਨ ਤੇ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੰਗੇ ਬੰਦਿਆਂ ਦਾ ਮਾੜੀ ਸੰਗਤ ਵੀ ਕੁਝ ਵਿਗਾੜ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ। ਹਰ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਚੰਗੇ ਅਤੇ ਮਾਨਵਤਾ ਵਾਲੇ ਗੁਣਾਂ ਵਾਲੇ ਰਹਿਣਾ ਹੀ ਸੱਜਣਤਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਸੱਜਣ ਸਦਾ ਹੀ ਸਮੁੰਦਰ ਵਰਗਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਦਿਲ ਮੋਤੀਆਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਧਰਤੀ ਵਰਗਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਚੰਗਾ-ਮਾੜਾ ਸਭ ਕੁਝ ਸਹਿਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਚੰਗਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹਿਮਾਲਿਆ ਵਰਗਾ ਸ਼ਾਂਤ, ਸਥਿਰ ਅਤੇ ਉੱਚਾ-ਸੁੱਚਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਚੰਦਨ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਜ਼ਹਿਰ ਦੇ ਪ੍ਰਕੋਪ ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਾਂਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜ਼ਹਿਰਲੇ ਸੱਪ ਵਾਂਗ ਮਨੁੱਖਤਾ ਲਈ ਕਦੇ ਨੁਕਸਾਨਦਾਇਕ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਹਰ ਕਿਸੇ ਲਈ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੋਣਾ, ਨਿਮਰ ਹੋਣਾ, ਨਿਰਸਵਾਰਥ ਹੋਣਾ ਸੱਜਣਤਾ ਹੈ ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਜ਼ਖਮਾਂ ‘ਤੇ ਮਲੂਮ ਬਣਨਾ ਹੀ ਸੱਜਣਤਾ ਕਹਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਅਜਿਹੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਧਰਤੀ ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਜ਼ਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਦਾ ਜੀਵਤ ਹੋ ਕੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਸ਼ਿੰਗਾਰਦਾ ਰਹੇਗਾ।

ਗੁਨੀਤ ਜੌਹਲ
ਦਸਵੀਂ ਸੀ
6687

ਤਕਦੀਰ ਬਦਲਦੀ

ਮਿਹਨਤ ਹੀ ਤਕਦੀਰ ਬਦਲਦੀ,
ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਤਕਦੀਰ ਬਦਲਦੀ।
ਹਿੰਮਤ ਕਰਿਆ ਮੰਜ਼ਿਲ ਮਿਲਦੀ,
ਮੱਥੇ ਦੀ ਲਕੀਰ ਬਦਲਦੀ।
ਸੱਚੀ ਲਗਨ 'ਚ ਏਨੀ ਸ਼ਕਤੀ,
ਵਗਦੇ ਹੋਏ ਨੀਰ ਬਦਲਦੀ।

ਰੂਹ ਨੂੰ ਚੜ੍ਹੇ ਸਰੂਰ ਅਵੱਲਾ,
ਉੱਚੀ ਸੋਚ ਸਰੀਰ ਬਦਲਦੀ।
ਕੀ ਫਾਇਦਾ ਲੱਖ ਵੇਚ ਪੜ੍ਹੇ ਦਾ,
ਜੇਕਰ ਨਹੀਂ ਜ਼ਮੀਰ ਬਦਲਦੀ।
ਤੂੰ ਬਦਲਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਤਾਂ ਕਰ,
ਦੁਨੀਆਂ ਰੰਗ ਅਖੀਰ ਬਦਲਦੀ।

ਤਕਦੀਰ ਕੌਰ
ਛੇਵੀਂ ਡੀ
7475

ਕੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾਣਾ ਸੱਚਮੁੱਚ ਇੱਕ ਸਰਾਪ ਹੈ?

ਜਦੋਂ ਚੱਕ-2 ਟੰਗਦੇ ਸੀ ਪਿੰਡਾਂ 'ਚੋਂ, ਸਾਰੇ ਹੀ ਬੇਦੋਸ਼ੇ ਪੁੱਤਾ ਮਾਵਾਂ ਦੇ,
ਉਦੋਂ ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਹੀ ਬੁੱਕਲਾਂ 'ਚ ਸਾਂਭੇ ਸੀ, ਝੁੰਡ ਫਿਰਦੇ ਸੀ ਚੁੱਕਣ ਨੂੰ ਕਾਵਾਂ ਦੇ।

ਮੈਂ ਪੂਰੇ ਯਕੀਨ ਨਾਲ ਕਹਿ ਸਕਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਇਹ ਕਹਿ ਸਕੇ ਕਿ ਸਾਡੇ ਪਰਿਵਾਰ ਜਾਂ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਸਾਰੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾਣਾ ਇੱਕ ਸਰਾਪ ਹੈ ਪਰ ਅੰਦਰੋਂ-ਅੰਦਰੀ ਸਭ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾਣ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਠੀਕ ਹੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਨਾ ਆਸਾਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਆਪਣਿਆਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿ ਕੇ ਹੀ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਅਸਲੀ ਕੀਮਤ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੀਆਂ ਵੱਧ ਸਹੂਲਤਾਂ ਕਾਰਨ ਲੱਖਾਂ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਅੱਜ ਬਾਹਰਲੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵੱਲ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵਿੱਚ JEE ਤੇ NEET ਦੇ ਵੱਧ ਰਹੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕਾਰਨ ਬੱਚਿਆਂ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਹਾਲਤ 'ਤੇ ਵੀ ਬਹੁਤ ਅਸਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ ਕਈ ਵਾਰ ਉਹ ਗਲਤ ਕਦਮ ਵੀ ਚੁੱਕ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਜਦ ਕਿ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ JEE ਤੇ NEET ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਹੋਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਖੇਤਰਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਕਾਰਨ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਵਸ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਬੜੇ ਹੀ ਅਫਸੋਸ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਮਿਹਨਤ ਅਤੇ ਹੁਨਰ ਦੀ ਕਦਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਜਦ ਕਿ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਗਿਆਨ ਤੇ ਹੁਨਰ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਕਾਮਯਾਬੀ ਹਾਸਲ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸਦੀ ਇੱਕ ਉਦਾਹਰਨ ਸੰਗਰੂਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੀ ਇੱਕ ਪੰਜਾਬੀ ਧੀ ਤਸਵੀਰ ਕੌਰ ਹੈ ਜੋ ਬਰੈਂਪਟਨ ਵਿੱਚ ਜੇਲ੍ਹ ਸੁਪਰਟੈਂਡੈਂਟ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੂਰ ਨਾ ਜਾਂਦੇ ਹੋਏ ਆਪਾਂ ਆਪਣੇ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹੇ ਇੱਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਪਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਬੋਪਾਰਾਏ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਜੋ ਅੱਜ ਕਨੇਡਾ ਦੇ ਕੈਲਗਰੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਮੇਅਰ ਹਨ। ਤੁਸੀਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਇੱਕ ਗੱਲ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਜ਼ਰੂਰ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਤਰ ਵੱਡੀਆਂ-2 ਕੰਪਨੀਆਂ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਨਾਮ ਤੇ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ- ਅਡਾਨੀ, ਮਹਿੰਦਰਾ, ਓਬਰਾਏ, ਜਿੰਦਲ ਆਦਿ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ ਜੋ ਉੱਚ ਅਹੁਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਲੋਕ ਹੀ ਬੈਠਦੇ ਹਨ। ਜਦ ਕਿ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਤੁਸੀਂ ਸੁੰਦਰ ਪਿਚਾਈ ਨੂੰ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਜਾਣਦੇ ਹੀ ਹੋਵੋਗੇ- ਇਹ ਗੂਗਲ ਕੰਪਨੀ ਦੇ CEO ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਉਦਾਹਰਨ ਮੌਜੂਦ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕ ਬਾਹਰਲੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿੱਚ ਉੱਚ ਅਹੁਦੇ ਤੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਪਰਾਗ ਅਗਰਵਾਲ, ਟੱਵਿਟਰ ਦੇ CEO, ਇੰਦਰਾ ਨੂਈ, ਪੈਪਸੀ ਦੀ CEO। ਪਰ ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਅਜਿਹੀ ਉਦਾਹਰਨ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹੋ ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਬਾਹਰਲੇ ਮੁਲਕ ਦਾ ਵਿਅਕਤੀ ਭਾਰਤ ਦੀ ਕਿਸੇ ਕੰਪਨੀ ਦਾ CEO ਹੋਵੇ? ਇਸੇ ਭਾਈ-ਭਤੀਜਾਵਾਦ, ਆਰਥਿਕ ਸੋਸ਼ਣ, ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਆਦਿ ਕਈ ਕਾਰਨਾਂ ਕਾਰਨ ਲੋਕ ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਵਧੀਆਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜੀਅ ਰਹੇ ਹਨ।

ਕਾਹਦੀ ਏ ਅਜ਼ਾਦੀ ਅੱਜ ਵੀ ਗੁਲਾਮ ਆ, ਲੱਖ ਲਾਹਨਤਾਂ ਤੇਰੇ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰੇ। ਜੇ ਸਾਂਭਦਾ ਵਲੈਤ ਨਾ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ, ਕਿੱਥੇ ਬਣਨੇ ਸੀ ਰੰਗਲੇ ਚੁਬਾਰੇ।

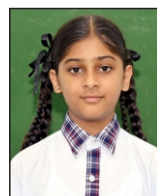
ਹਰਜਸਲੀਨ ਕੌਰ ਖੰਗੂੜਾ
ਦਸਵੀਂ-ਏ
6411

ਅਨੰਦਮਈ ਜ਼ਿੰਦਗੀ

ਜੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਸਫਰ ਦਾ ਪੂਰਾ ਅਨੰਦ ਮਾਣਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣਾ ਧਿਆਨ ਪਿੱਛੇ ਦੇਖਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਤੋਂ ਹਟਾਓ। ਜਿਵੇਂ ਅਸੀਂ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਕਾਰ ਦਾ ਪਿੱਛੇ ਦੇਖਣ ਵਾਲਾ ਸ਼ੀਸ਼ਾ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਵਰਤਦੇ ਹਾਂ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਕਦਮ ਇਹੀ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਚ ਜਿਹੜੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਸਾਨੂੰ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ 'ਚ ਸਿਰਫ ਦੁੱਖ ਤੇ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਦੇਣਗੀਆਂ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਆਮ ਹਿੱਸਾ ਸਮਝ ਕੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰੀਏ। ਇਹ ਮੰਨੋ ਕਿ ਇਹੋ ਘਾਟੇ-ਵਾਧੇ, ਖੁਸ਼ੀਆਂ, ਗਮੀਆਂ ਨੁਕਸਾਨ ਆਮ ਗੱਲ ਹਨ ਤੇ ਸਭ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਵਾਪਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਹਨ ਤਾਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਤਜ਼ਰਬਾ, ਪਰ ਆਪਣਾ ਸਾਰਾ ਧਿਆਨ ਇਹਨਾਂ ਤੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲਗਾਈ ਰੱਖਣਾ। ਬੀਤੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਗਲਤ ਆਦਤਾਂ, ਚੁੱਕੇ ਗਲਤ ਕਦਮ ਜਾਂ ਨਾਕਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸਧਾਰਨ ਵਰਤਾਰਾ ਸਮਝ ਕੇ ਅੱਗੇ ਚੱਲਣਾ ਆਪਣੇ ਟੀਚਿਆਂ ਅਤੇ ਕਾਮਯਾਬੀ ਦੇ ਨੇੜੇ ਪਹੁੰਚਣ ਵੱਲ ਵਧਾਇਆ ਗਿਆ ਪਹਿਲਾ ਕਦਮ ਹੈ। ਅੱਜ ਦੇ ਦਿਨ 'ਚ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਨੇੜਿਓਂ ਦੇਖੋ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਦਿਮਾਗ ਨੂੰ ਬੇਲੋੜੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦਾ ਵਾਧੂ ਭਾਰ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਸਫਰ 'ਚ ਅੜਿੱਕਾ ਪੈਦਾ ਕਰੇਗਾ। ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਅੱਜ ਖੜੇ ਹੋ ਉਸ ਵਾਸਤੇ ਖੁਦ ਨਾਲ ਕੋਈ ਗਿਲਾ ਨਾ ਕਰੋ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਅੱਖੇ ਦੌਰ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀਆਂ ਕਾਮਯਾਬੀਆਂ ਵੀ, ਤੁਸੀਂ ਹੀ ਸੰਭਵ ਬਣਾਈਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਆਸ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਕਦਮ ਵਧਾਓ ਕਿ ਜੇ ਉਹ ਦਿਨ ਨਹੀਂ ਰਹੇ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਗੇ।

ਮਨਸੀਰਤ ਕੌਰ
ਛੇਵੀਂ ਏ
7317

ਸੁਚੇਤ ਰਹਿਣ ਦੇ ਲਾਭ (Mindfulness)

ਅੱਜ ਦੇ ਤਕਨੀਕੀ ਯੁੱਗ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਰਫ਼ਤਾਰ ਤੇਜ਼ ਹੈ, ਲੋਕ ਅਕਸਰ ਤਣਾਅ, ਚਿੰਤਾ ਅਤੇ ਮਨ ਦੀ ਅਸ਼ਾਂਤੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਮਾਈਂਡਫੁੱਲਨੈੱਸ ਇੱਕ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਔਜ਼ਾਰ ਹੈ, ਜੋ ਸਾਡੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਂਤੀ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਲਿਆ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਇੱਕ ਐਸੀ ਕਲਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਮਨ ਨੂੰ ਵਰਤਮਾਨ ਪਲ ਵਿੱਚ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਦੀ ਕਾਬਲੀਅਤ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਮਾਈਂਡਫੁੱਲਨੈੱਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ 'ਸੁਚੇਤ ਰਹਿਣਾ' ਜਾਂ 'ਵਰਤਮਾਨ ਪਲ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣਾ'। ਇਸ ਦੀ ਮੌਲਿਕ ਜੜ੍ਹ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਬੁੱਧ ਧਰਮ ਵਿੱਚ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਹੁਣ ਇਹ ਪੂਰਬ ਤੋਂ ਪੱਛਮ ਤੱਕ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।

ਮਾਈਂਡਫੁੱਲਨੈੱਸ ਵਿੱਚ ਮਨ ਨੂੰ ਇੱਕ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਾਈਂਡਫੁੱਲਨੈੱਸ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਕੇ ਸਟ੍ਰੈੱਸ ਹਾਰਮੋਨ 'ਕੋਰਟੀਸੋਲ' ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਘੱਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਦਿਲ ਅਤੇ ਦਿਮਾਗ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਮਾਈਂਡਫੁੱਲਨੈੱਸ ਚਿੰਤਾ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਦਿਵਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਮਾਈਂਡਫੁੱਲਨੈੱਸ ਤਣਾਅ ਅਤੇ ਡਿਪ੍ਰੈਸ਼ਨ ਜਿਵੇਂ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਿਕ ਰੋਗਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਸਮੇਂ ਸਮੇਤ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਅਤੇ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮਾਈਂਡਫੁੱਲਨੈੱਸ ਦੇ ਅਭਿਆਸ ਨਾਲ ਮਨ ਦੀ ਧਿਆਨ ਸ਼ਕਤੀ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਵਿਅਕਤੀ ਵਧੇਰੇ ਚੁਸਤ ਅਤੇ ਇਕਾਗਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਿਖਲਾਈ ਅਤੇ ਕੰਮ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਵਿੱਚ ਵੀ ਵਾਧਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮਾਈਂਡਫੁੱਲਨੈੱਸ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਮਾਨਸਿਕ ਬਲਕਿ ਸਰੀਰਕ ਸਿਹਤ ਲਈ ਵੀ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੈ ਇਸ ਨਾਲ ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਕਾਬੂ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਦਿਲ ਦੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦਾ ਖਤਰਾ ਘੱਟਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਮਿਊਨ ਸਿਸਟਮ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਮਾਈਂਡਫੁੱਲਨੈੱਸ ਨਾਲ ਮਨ ਨੂੰ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਕਲਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ 'ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਚਿੰਤਾ' ਅਤੇ 'ਅਤੀਤ ਦੇ ਪਛਤਾਵੇ' ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਰੋਜ਼ਾਨਾ 10-15 ਮਿੰਟ ਧਿਆਨ ਦੀ ਪ੍ਰੈਕਟਿਸ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਆਪਣੇ ਸਾਹ ਤੇ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਮਾਈਂਡਫੁੱਲਨੈੱਸ ਪ੍ਰੈਕਟਿਸ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਭਾਗ ਹੈ। ਵਰਤਮਾਨ ਪਲ ਵਿੱਚ ਸਹਿਜ ਰੂਪ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਸਾਹ ਲੈਣ ਅਤੇ ਛੱਡਣ ਤੇ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਭ ਤੋਂ ਸੌਖੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਕਿਰਿਆ ਹੈ। ਮਾਈਂਡਫੁੱਲਨੈੱਸ ਮਨ ਅਤੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਇੱਕਠਾ ਜੋੜ ਕੇ ਜੀਵਨ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਸਧਾਰਨ ਪਰ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਕਲਾ ਹੈ। ਜੇ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਬਦਲਾਅ ਲਿਆ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਸਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਾਉਣਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਕਰਨ ਵਰਮਾ
ਦਸਵੀਂ ਬੀ
6385

ਸੱਚੀਆਂ ਗੱਲਾਂ

- * ਸ਼ਰਧਾ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਆਤਮ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਤੇ ਆਤਮ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਈਸ਼ਵਰ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ।

- ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ

- * ਬਰਤਨ 'ਚ ਰੱਖਿਆ ਪਾਣੀ ਚਮਕਦਾ ਹੈ, ਸਮੁੰਦਰ ਦਾ ਪਾਣੀ ਅਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਛੋਟੇ ਸੱਚ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਦੱਸੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਤੇ ਮਹਾਨ ਸੱਚ ਚੁੱਪ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ।

- ਰਵਿੰਦਰ ਨਾਥ ਟੈਗੋਰ

- * ਜੇਕਰ ਮਿਹਨਤ ਆਦਤ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਫਲਤਾ ਤੁਹਾਡੀ ਕਿਸਮਤ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

- ਸਵਾਮੀ ਵਿਵੇਕਾਨੰਦ

- * ਸਮਝਦਾਰੀ ਉਹ ਨਹੀਂ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਵੱਡੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਲੱਗ ਜਾਈਏ, ਸਮਝਦਾਰੀ ਤਾਂ ਉਹ ਹੈ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਛੋਟੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸਮਝਣ ਲੱਗ ਜਾਈਏ।

- ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ

- * ਤੁਸੀਂ ਉਹ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਜੋ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ, ਮੈਂ ਉਹ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ, ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਅਸੀਂ ਇੱਕਠੇ ਮਿਲ ਕੇ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

- ਮਦਰ ਟੇਰੇਸਾ

ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ
ਛੇਵੀਂ ਡੀ
7492

ਭੁੱਖੀ ਨੀਅਤ

ਜਦੋਂ ਵੀ ਛੋਟੀ ਭੈਣ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ਗੱਲ ਚੱਲਦੀ, ਮੇਰੀ ਤੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੀ ਇੱਕ ਗੱਲ ਤੇ ਬਹਿਸ ਹੋ ਜਾਂਦੀ। ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਘਰ ਵੱਡਾ ਲੱਭੀਏ ਇੱਕ ਵਾਰ ਕਰਜ਼ਾ ਚੁੱਕ ਲਵਾਂਗੇ, ਮੁੜਕੇ ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਰਾਜ ਕਰੂਗੀ ਸਾਡੀ ਭੈਣ। ਪਰ ਪਿਤਾ ਜੀ ਇੱਕੋ ਗੱਲ ਤੇ ਅੜ ਜਾਇਆ ਕਰਨ ਕਿ ਧੀ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਛੋਟੇ ਘਰ ਵਿਆਹੀ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਗਲੇ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਇੱਜ਼ਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਫਿਰ ਮੇਰੀ ਜਿੱਦ ਪੁੱਗ ਗਈ ਦੋ ਕਿੱਲੇ ਵੇਚੇ ਟਰਾਲੀਆਂ ਭਰ ਕੇ ਸਮਾਨ ਦੀਆਂ ਭੇਜੀਆਂ ਪਰ ਭੈਣ ਜਦੋਂ ਵੀ ਆਈ ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਹੰਝੂ ਲੈ ਕੇ ਆਈ। ਪਿਤਾ ਜੀ ਤਾਂ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਰਹੇ। ਪਰ ਅੱਜ ਦਸ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਵੱਜਦੀਆਂ ਨੇ- ਪੁੱਤ ਸੁੱਖ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਹੁੰਦਾ, ਭੁੱਖੇ ਢਿੱਡ ਨੂੰ ਤਾਂ ਬੰਦਾ ਰਜ਼ਾ ਲੈਂਦਾ ਪਰ ਭੁੱਖੀ ਨੀਅਤ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਰਜ਼ਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਗੁਰਸ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ
ਛੇਵੀਂ-ਏ, 8771

ਜਿਵੇਂ ਫੁੱਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਫੁੱਲ ਗੁਲਾਬ ਦਾ,
ਓਵੇਂ ਸੋਹਣਾ ਮੁੱਖ ਪੰਜਾਬ ਦਾ।
ਕੀ ਸਿਫਤ ਕਰਾਂ ਤੇਰੀ,
ਅੱਖਾਂ ਮੂਹਰੇ ਤਸਵੀਰ ਤੇਰੀ।
ਕਿੱਥੋਂ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰਾਂ,
ਤੇ ਕਿੱਥੋਂ ਖਤਮ ਕਰਾਂ।
ਕੀ ਲਿਖਾਂ,
ਤੇ ਕੀ ਨਾ ਲਿਖਾਂ।
ਤੇਰੇ ਝਰਨਿਆਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖਾਂ,
ਜਾਂ ਸਿਰ ਉੱਤੇ ਬੰਨ੍ਹੇ ਪਰਨਿਆਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖਾਂ।
ਤੇਰੇ ਬਾਗਾਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖਾਂ,
ਜਾਂ ਤੇਰੇ ਆਬਾਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖਾਂ।
ਅਭੋਲ ਬਚਪਨ ਦੀਆਂ ਬਾਤਾਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖਾਂ,
ਜਾਂ ਚੜ੍ਹਦੀ ਜਵਾਨੀ ਤੇ ਜਜ਼ਬਾਤਾਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖਾਂ।
ਤੇਰੇ ਖੂਹਾਂ ਦੇ ਪਾਣੀ ਬਾਰੇ ਲਿਖਾਂ,
ਜਾਂ ਖੇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਪੱਸਦੇ ਹਲਾਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖਾਂ।
ਤੇਰੀ ਸ਼ਹਿਦ ਤੋਂ ਵੀ ਮਿੱਠੀ ਬੋਲੀ ਦੀ,
ਸਿਫਤ ਕਰਦਿਆਂ ਮੇਰਾ ਜੀਅ ਨਾ ਰੱਜਦਾ।
ਤੇਰੀ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਕਿਣਕਾ ਵੀ,
ਸ਼ਾਹੀ ਮਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਪਿਆਰਾ ਹੈ।
ਦੁਨੀਆ ਸਾਰੀ ਸੋਹਣੀ ਹੈ,
ਪਰ ਹਰ ਰੰਗ ਨਿਆਰਾ ਹੈ।
ਏਸੇ ਲਈ ਤਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਅੱਗੇ,
ਮੇਰਾ ਪੰਜਾਬ ਪਿਆਰਾ ਹੈ।

ਜਸਲੀਨ ਕੌਰ
ਅੱਠਵੀਂ-ਬੀ
7049

ਮਾਪੇ

ਰੱਖਦੀ ਮਾਂ ਧਿਆਨ ਸਭ ਦਾ
ਤਾਂ ਹੀ ਰੱਬ ਦਾ ਰੂਪ ਕਹਾਵੇ।
ਮਾਂ ਜੋ ਹੈ ਰੂਪ ਰੱਬ ਦਾ,
ਪਿਤਾ ਵੀ ਤਾਂ ਸੰਸਾਰ ਕਹਾਵੇ।
ਮਾਂ ਦੱਸੇ ਜੀਵਨ ਜਾਂਚ ਸਾਨੂੰ,
ਪਿਤਾ ਨੈਤਿਕਤਾ ਦਾ ਪਾਠ ਪੜ੍ਹਾਵੇ।
ਮਾਂ ਸਿਖਾਵੇ ਨਿਮਰਤਾ ਨਾਲ ਰਹਿਣਾ,
ਪਿਤਾ ਹਰ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਾਲ ਲੜਨਾ ਸਿਖਾਵੇ।
ਲੰਬੀ ਉਮਰ ਰੱਬ ਦੇਵੇ ਮਾਪਿਆ ਨੂੰ,
ਉਹਨਾਂ ਬਿਨਾਂ ਜੀਵਨ ਅਧੂਰਾ ਰਹਿ ਜਾਵੇ।

ਮਨਜੋਤ ਕੌਰ
ਛੇਵੀਂ ਡੀ
7463

ਹੱਸਗੁੱਲੇ

ਡਾਕਟਰ: ਤੁਹਾਡੀ ਕਿਡਨੀ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।
ਪੱਪੂ: ਡਾਕਟਰ ਸਾਬੂ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਬਹੁਤ ਮਜ਼ਾਕ ਕਰਦੇ ਹੋ, ਮੇਰੀ ਕਿਡਨੀ ਤਾਂ ਕਦੇ
ਸਕੂਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਗਈ, ਫਿਰ ਫੇਲ੍ਹ ਕਿੱਦਾਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਟੀਚਰ: ਦੱਸੋ ਜੋੜਾਂ ਦਾ ਦਰਦ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?
ਮੈਂ: ਸਰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੇਵਲ ਜੋੜੇ ਹੀ ਜਾਣਦੇ ਹਨ, ਕੁਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੁਝ
ਨਹੀਂ ਪਤਾ।

ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਬੱਚੇ ਡਿੱਗਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਮਾਂ ਜਖਮ ਧੋ ਕੇ ਦਵਾਈ ਲਗਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ
ਅਸੀਂ ਡਿੱਗਦੇ ਸੀ ਤਾਂ ਮਾਂ ਕੀੜੀ ਮਰ ਗਈ ਕਹਿ ਕੇ ਕੇਸ ਰਫ਼ਾ-ਦਫ਼ਾ ਕਰ ਦਿੰਦੀ
ਸੀ।

ਅਧਿਆਪਕ: "ਤੂੰ ਦੇਰ ਨਾਲ ਕਿਉਂ ਆਇਆ ਹੈਂ?"
ਪੱਪੂ: ਸੜਕ ਉੱਤੇ ਲੱਗੇ ਬੋਰਡ ਕਾਰਨ।
ਅਧਿਆਪਕ: ਕਿਸ ਬੋਰਡ ਕਾਰਨ?
ਪੱਪੂ: ਉਸ ਬੋਰਡ ਕਾਰਨ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਲਿਖਿਆ ਸੀ। ਅੱਗੇ
ਸਕੂਲ ਹੈ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਹੌਲੀ ਚੱਲੋ।"

ਸੁਖਰਾਜ ਸਿੰਘ
ਅੱਠਵੀਂ ਸੀ 7024

ਮਾਂ-ਬੋਲੀ 'ਪੰਜਾਬੀ'

ਮਾੜੀ ਮੋਟੀ ਜਿਹਨੂੰ ਵੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਆਉਂਦੀ।
ਉਹਨੂੰ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਜੀ-ਜੀ ਆਖ ਬਲਾਉਂਦੀ।
ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਰੱਖਦੇ ਲੋਕੀ ਦੂਰ 'ਪੰਜਾਬੀ' ਤੋਂ,
ਐਨੀ ਵੀ ਕੀ ਗਲਤੀ ਹੋ ਗਈ 'ਮਾਂ ਬੋਲੀ' ਸਾਡੀ ਤੋਂ,
ਪੜ੍ਹਿਓ ਕਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਪੰਜਾਬੀਓ ਤੁਸੀਂ 'ਅਜ਼ਾਦੀ ਦਾ'
ਬੋਲੂ ਪੰਜਾਬੀ ਤੁਸੀਂ ਵਧਾਇਓ ਮਾਣ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ,
ਅੱਜ ਮਿਲੇ ਤਰੱਕੀ ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਰੋਲਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ।
ਮੰਜ਼ਿਲ ਕਦੇ ਨਾ ਨਸੀਬ ਹੁੰਦੀ ਡੋਲਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ
ਦੇਣ ਧਮਕੀਆਂ ਸੱਚ ਦੇ ਪਰਦੇ ਖੋਲਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ,
ਦੇਸੀ ਕਹਿਣ ਲੋਕ "ਪੰਜਾਬੀ" ਬੋਲਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ।

ਅਬੀਜੋਤ ਸਿੰਘ
ਅੱਠਵੀਂ ਸੀ
8045

ਗੁਰਬਾਣੀ

ਸਕੂਨ ਦਿੰਦੀ ਏ ਬਾਣੀ ਤੇਰੀ
ਜਿਉਂ ਰੁੱਖਾਂ ਦਾ ਠੰਢਾ ਪਰਛਾਵਾਂ,
ਕਣ-ਕਣ ਤੇਥੋਂ ਸਿੱਖਿਆ ਮਾਲਕਾ,
ਫਿਰ ਕਿਉਂ ਨਾ ਤੇਰੇ ਦਰ ਮੈਂ ਆਵਾਂ।
ਤੇਰੇ ਇਸ਼ਕ 'ਚ ਰੱਬਾ ਖੋ ਕੇ ਮੈਂ
ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਸਾਹ ਇਉਂ ਹੰਢਾਵਾਂ,
ਤੇਰੇ ਵੱਸ ਕਰਤੀ ਜਾਨ ਦਾਤਿਆਂ
ਫਿਰ ਕਿਉਂ ਨਾ ਤੇਰੇ ਦਰ ਮੈਂ ਆਵਾਂ।

ਗੁਰਲੀਨ ਕੌਰ
ਅੱਠਵੀਂ ਡੀ
7079

ਜੀਵਨੀ: ਬਾਬਾ ਹਨੂਮਾਨ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਬਾਬਾ ਹਨੂਮਾਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਮਹਾਨ ਸੰਤ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸਮਰਪਿਤ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਨਮ 19ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇੱਕ ਧਾਰਮਿਕ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ। ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਧਰਮ ਪ੍ਰਤੀ ਗਹਿਰੀ ਸ਼ਰਧਾ ਅਤੇ ਸਮਰਪਣ ਸੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਬਚਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਮੂਲ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ ਗਰੀਬਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ, ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਧਾਰ ਵਿੱਚ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨਾਲ ਬੇਅੰਤ ਪਿਆਰ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਅਤੇ ਲੰਗਰ ਪ੍ਰਥਾ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਉਚਾਈਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਇਆ।

ਬਾਬਾ ਹਨੂਮਾਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਜੀਵਨ ਸੱਚਾਈ, ਸੇਵਾ ਅਤੇ ਨਿਮਰਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਸੀ। ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਦੂਜਿਆਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਲਈ ਤਤਪਰ ਰਹੇ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਮੂਲ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਧਾਰਮਿਕ ਸਮਾਗਮਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵਚਨਾਂ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਕੀਤਾ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਅਨੁਯਾਈਆਂ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਣਾਦਾਇਕ ਸਨ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਸੀ ਸਿੱਖੀ ਪ੍ਰਤੀ ਨਿਸ਼ਠਾ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਦੇ ਕਾਰਨ ਉਹ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੇ ਇੱਕ ਮਹਾਨ ਨੇਤਾ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਪ੍ਰੇਰਕ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਅੱਜ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਰਾਹ ਤੇ ਚੱਲਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

ਏਕਮਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਝੱਜ
ਅੱਠਵੀਂ ਏ
7075

ਰੁੱਖ

ਇੱਕ ਰੁੱਖ ਲਾਓ ਬਾਬੇ ਬੋਹੜ ਦਾ,
ਇੱਕ ਰੁੱਖ ਲਾਓ ਪਿੱਪਲ ਦਾ।
ਗਰਮ ਰੁੱਤ ਵਿੱਚ ਵੇਖਿਓ ਫਿਰ,
ਸੂਰਜ ਠੰਡਾ-ਠੰਡਾ ਨਿਕਲਦਾ।
ਲਾਇਓ ਇੱਕ ਨਿੱਮ ਦਾ ਬੂਟਾ,
ਇੱਕ ਰੁੱਖ ਲਾਇਓ ਅੰਬੀ ਦਾ।
ਫੇਰ ਹਨੇਰਾ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਊ,
ਕਿਸੇ ਉਦਾਸੀ ਲੰਬੀ ਦਾ।
ਬੂਟਾ ਇੱਕ ਸ਼ਹਿਤੂਤ ਦਾ ਲਾਇਓ,
ਇੱਕ ਰੁੱਖ ਲਾਇਓ ਕਿੱਕਰ ਦਾ।
ਗੰਦਾ ਮੌਸਮ ਸਾਫ਼ ਹੋ ਜਾਊ,
ਹਰ ਦਿਨ ਵੇਖਿਓ ਨਿੱਖਰਦਾ।"

ਤੇਜਕਿਰਨ ਕੌਰ
ਅੱਠਵੀਂ ਡੀ
7014

ਮੈਂ ਮਿਲਿਆ...

ਅੱਜ ਮੈਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਮਿਲਿਆ,
ਲੰਬੀਆਂ ਬਾਤਾਂ ਚੱਲੀਆ ਨੇ।
ਕੁਝ ਕੁ ਪੁਰਾਣੇ ਵਸਤੂ ਦੀਆਂ,
ਅਸਾਂ ਯਾਦਾਂ ਠੱਲੀਆਂ ਨੇ।
ਬੇਫਿਕਰਾ ਜਿਹਾ ਬਚਪਨ,
ਕਿੱਥੇ ਉਡਾਰੀ ਮਾਰ ਗਿਆ।
ਬਚਪਨ ਦੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਦਾ,
ਹੁਣ ਘਟ ਪ੍ਰਚਾਰ ਗਿਆ।
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਯਾਰਾਂ ਨਾਲ ਫਿਰਦੇ ਸੀ,
ਕੰਮਾਂ-ਕਾਰਾਂ 'ਚ ਰੁੱਝ ਗਏ ਨੇ।
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਚਿਹਰਿਆਂ ਤੇ ਹਾਸੇ ਸੀ,
ਅੱਜ ਉਹ ਚਿਹਰੇ ਬੁਝ ਗਏ ਨੇ।
ਬਚਪਨ ਸਾਥੋਂ ਖੁੰਝ ਗਿਆ,
ਜ਼ਿੰਮੇਦਾਰੀਆਂ ਆ ਰਲੀਆਂ ਨੇ।
ਅੱਜ ਮੈਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਮਿਲਿਆ,
ਲੰਬੀਆਂ ਬਾਤਾਂ ਚੱਲੀਆਂ ਨੇ।

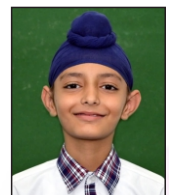
ਰੁਪਿੰਦਰ ਕੌਰ
ਅੱਠਵੀਂ ਡੀ
7158

ਕੀ ਤਸੀਹੇ ਜਾਣਦੇ ਹੋ?

- 1) ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਟੈਲੀਫੋਨ ਦਾ ਆਰੰਭ 26 ਜਨਵਰੀ 1888 ਈ: ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ।
- 2) ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਡੈਨਮਾਰਕ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਦੇਸ਼ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਵੀ ਇਸਤਰੀ ਜਾਂ ਪੁਰਸ਼ ਅਨਪੜ੍ਹ ਨਹੀਂ।
- 3) ਸਪੇਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਅਖਬਾਰ ਹੈ ਜੋ ਕੱਪੜੇ ਤੇ ਛਪਦਾ ਹੈ।
- 4) ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਦੇਸ਼ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਨਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।
- 5) ਮਾਊਂਟ ਐਵਰੈਸਟ ਨੂੰ ਜਿੱਤਣ ਵਾਲੀ ਪਹਿਲੀ ਭਾਰਤੀ ਔਰਤ ਬਚਿੰਦਰੀ ਪਾਲ ਸੀ।
- 6) ਭਾਰਤ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਔਰਤ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਸੀ।
- 7) ਆਖਰੀ ਮੁਗਲ ਸਮਰਾਟ ਬਹਾਦਰ ਸ਼ਾਹ ਜਫ਼ਰ ਸੀ।
- 8) ਜਾਰਜ ਪਹਿਲਾ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਣਦਾ।
- 9) ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਲੰਬਾ ਹਸਪਤਾਲ ਡਿਸਟ੍ਰਿਕਟ ਮੈਡੀਕਲ ਸੈਂਟਰ ਹੈ ਜੋ ਯੂ.ਐਸ.ਏ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਹੈ।

ਨਵਕਰਨ ਸਿੰਘ
ਛੇਵੀਂ ਏ
7336

ਮਾਂ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਾਂ

ਮਾਂ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਾਂ ,
ਅੱਖੀਆਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਨੀਰ ਭਰਾਂ।
ਜਦ ਵੀ ਰਾਤੀ ਚਮਕਣ ਤਾਰੇ,
ਯਾਦ ਆਉਂਦੇ ਬੋਲ ਪਿਆਰੇ ,
ਕੰਨ ਤਰਸਗੇ ਤੇਰੀ ਮਿੱਠੀ ਬੋਲੀ,
ਜਿਹੜੀ ਸਾਡੀ ਰੂਹ ਵਿੱਚ ਘੋਲੀ,
ਮਿੱਠਾ ਰਸ ਮੈਂ ਕਿੱਥੋਂ ਭਰਾਂ ।
ਮਾਂ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਾਂ ,
ਅੱਖੀਆਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਨੀਰ ਭਰਾਂ।

ਤੇਰੀ ਹਲੀਮੀ ਅਤੇ ਨਿਮਰਤਾ ,
ਸਬਰ ਸੰਤੋਖ ਅਤੇ ਮਿਹਨਤਾਂ ,
ਤੇਰੇ ਦੱਸੇ ਕਦਮਾਂ ਤੇ ਮੈਂ ਤੁਰਾਂ।
ਮਾਂ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਾਂ,
ਅੱਖੀਆਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਨੀਰ ਭਰਾਂ।

ਸਦਾ ਹੀ ਸਭ ਦਾ ਭਲਾ ਚਾਹੁਣਾ,
ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦੇਖ ਨਾ ਮੱਥੇ ਵੱਟ ਪਾਉਣਾ,
ਸਭ ਦੇ ਆਉਣ ਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਮਨਾਉਣਾ ,
ਇਹ ਗੁਣ ਧਾਰਨ ਦੀ ਸਦਾ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਾਂ ।
ਮਾਂ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਾਂ,
ਅੱਖੀਆਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਨੀਰ ਭਰਾਂ।

ਵੱਡਿਆਂ ਦਾ ਸਦਾ ਆਦਰ ਕਰਦੀ,
ਨਿੱਕਿਆਂ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦੀ,
ਸਿਫਤ ਹੁੰਦੀ ਤੇਰੀ ਨੇਕੀ ਦੀ ਸਾਰੇ ਗਰਾਂ,
ਤੇਰੇ ਵਾਂਗੂੰ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨਿਭਾਉਣ ਦੀ
ਮੈਂ ਵੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਾਂ ।
ਮਾਂ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਾਂ,
ਅੱਖੀਆਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਨੀਰ ਭਰਾਂ।

ਨੇਕ ਇਨਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਭ ਯਾਦ ਕਰਦੇ ਨੇ,
ਤੇਰੇ ਮੋਹ ਦੀਆਂ ਤੰਦਾਂ ਵਿੱਚ
ਬੱਝੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਹਉਂਕੇ ਭਰਦੇ ਨੇ ,
ਇੰਜ ਤੈਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਕੇ
ਮੈਂ ਵੀ ਹਉਂਕੇ ਭਰਾਂ ।
ਮਾਂ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਾਂ,
ਅੱਖੀਆਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਨੀਰ ਭਰਾਂ।

ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ
ਪੰਜਾਬੀ ਅਧਿਆਪਕਾ

ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਨਕਲ, ਬਹਾਨੇ, ਅਪਮਾਨ

ਮੈਂ ਆਪਣੇ 20 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜੀਵਨ ਅਤੇ 10 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਇਹਨਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਆਉ, ਮਿਲ ਕੇ ਇਹਨਾ ਦੇ ਉੱਪਰ ਚਾਨਣ ਪਾਈਏ।

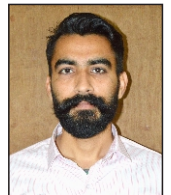
1) ਨਕਲ: ਨਕਲ ਮਾਰਨਾ ਸਾਡੇ ਨਲਾਇਕ ਹੋ ਕੇ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਦਿਸਣ ਦਾ ਚਲਿੱਤਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਨਕਲ ਮਾਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਇਸ ਕਰਕੇ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਤਿਆਰੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਪੇਪਰ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸਾਡੀ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਹੀ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਹੈ ਕਿ ਨਕਲ ਮਾਰਨ ਦੀ ਲੋੜ, ਆਦਤ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਵਿੱਦਿਆ ਦੇ ਨਾਲ ਮੋਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਸਭ ਪੜ੍ਹਨ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਅਤੇ ਲਿਖਣ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਗਾਰ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਅਤੇ ਸ਼ੌਂਕ ਦੂਰ-ਦੂਰ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ। ਸਾਡਾ ਸਿਲੇਬਸ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦਿਹਾਤੀ ਅਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਹੋਰ ਜਿਆਦਾ ਕਮਜ਼ੋਰ ਸਮਝਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਕਿੰਨੀ ਅਜੀਬ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਸਾਇੰਸ ਨੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਸਭ ਕੁਝ ਯਾਦ ਰੱਖਣ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਤੋਂ ਦੂਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਡਾ ਵਿਦਿਆ ਪ੍ਰਬੰਧ ਅੱਜ ਵੀ ਸਭ ਕੁਝ ਯਾਦ ਰੱਖਣ ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੂਜਿਆਂ ਦੀ ਨਕਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਗਰੀਬ ਅਮੀਰ ਦੀ, ਅਮੀਰ ਦੌਲਤਮੰਦ ਦੀ, ਦੌਲਤਮੰਦ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਦੀ। ਹਰ ਇੱਕ ਜਗ੍ਹਾ ਨਕਲ ਚਲਦੀ ਹੈ। ਮਨ ਪ੍ਰਚਾਵੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਨਕਲ ਹੈ। ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਸਾਊਥ ਦੀ ਨਕਲ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਸਾਊਥ ਹਾਲੀਵੁੱਡ ਦੀ ਨਕਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ ਵਿੱਚ ਹਰ ਦੇਸ਼ ਅਮਰੀਕਾ, ਜਪਾਨ, ਚੀਨ ਅਤੇ ਜਰਮਨੀ ਦੀ ਨਕਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਨਕਲ ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਤੇ ਨਾਜ਼ਾਇਜ਼ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਨਕਲ ਕਰਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਸਦੀਵੀਂ ਬੇਚੈਨੀ ਅੱਗੇ ਚੱਲ ਕੇ ਗੰਦੀ ਲਾਲਸਾ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਇੱਥੋਂ ਹੀ ਸਮਾਜ ਦਾ ਘਾਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਿੰਸਾ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧ ਵਧਦੇ ਹਨ। ਨਕਲ ਦੀ ਆਦਤ ਨਾਲ ਸਾਡੀ ਬੁੱਧੀ-ਵਿਵੇਕ ਦਾ ਸੱਤਿਆਨਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਨਕਲ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਾਡੇ ਖੂਨ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਹਾਂ, ਪਰ ਇਹ ਘਟ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਡਿਗਰੀਆਂ ਦੇ ਲਿਫਾਫਿਆਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤੀ ਮਿਲੇਗੀ। ਸੌਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਨਕਲ ਮਾਰਨ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਉਦੋਂ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗੀ ਜਦੋਂ ਨੌਕਰੀ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਅਧਾਰ ਉੱਤੇ ਮਿਲੇਗੀ, ਨੰਬਰਾਂ ਅਤੇ ਡਿਗਰੀ ਦੇ ਅਧਾਰ ਉੱਤੇ ਨਹੀਂ। ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਖੁਦ ਕਰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਰਾਹ ਆਪ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਨਕਲ ਮਾਰਨ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

2) ਬਹਾਨੇ: ਬੂਠ ਦੀ ਲੈਮੀਨੇਸ਼ਨ ਕਰਨ ਨੂੰ ਬਹਾਨਾ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਸੁਭਾਅ ਵਿੱਚ ਹੀ ਬਹਾਨੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਤੋਂ ਸਿਖਣੇ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੇ। ਬਹਾਨੇ ਆਪਣੀ ਅਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਲੁਕਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪੁਰਾਣੇ ਸੱਮਿਆ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਰੱਬ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਪਰ ਅੱਜ ਸਭ ਕੁਝ ਵਿਗਿਆਨਕ ਹੈ ਇਸ ਕਰਕੇ ਬਹਾਨੇ ਲਗਾਕੇ ਦੋਸ਼ ਦੂਜੇ ਉੱਤੇ ਲਗਾਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਵਹਿਮ ਭਰਮ ਵੀ ਸਭ ਕੰਮ ਤੋਂ ਟਲਣ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਮਨੁੱਖ ਲਈ ਜੋ ਵੀ ਦਿਲਚਸਪ ਹੈ ਉਸਦੇ ਵਾਸਤੇ ਕਦੇ ਵੀ ਕੋਈ ਬਹਾਨਾ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ। ਸਾਡੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜੋ ਕੁਝ ਲਿਖਣਾ ਪੈ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਬਹਾਨੇ ਲਗਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਲੇਖਣੀ ਰਾਹੀਂ ਸਾਡੀ ਨਲਾਇਕੀ ਦੀ ਨੁਮਾਇਸ਼ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਬਹਾਨੇਬਾਜ਼ਾਂ ਦਾ ਰੱਬ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਾਥ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੋਮਵਾਰ ਤੋਂ ਪੜ੍ਹਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਾਂਗੇ। 1 ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਮਿੱਠਾ ਖਾਣਾ ਬੰਦ, ਅਗਲੇ ਸੋਮਵਾਰ ਤੋਂ ਸ਼ੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਬੰਦ, ਅੱਜ ਠੰਢ ਬਹੁਤ ਹੈ ਕੱਲ ਨੂੰ ਪੱਕਾ ਆਦਿ। ਜੋ ਸਵੇਰੇ ਜਲਦੀ ਉੱਠਦੇ ਹਨ ਉਹ ਬਹਾਨੇ ਨਹੀਂ ਲਗਾਉਂਦੇ ਅਤੇ ਜੋ ਸਵੇਰੇ ਸਮੇਂ ਤੇ ਤਿਆਰ ਨਾ ਹੋ ਸਕੇ ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਬਹਾਨੇ ਇੱਕ ਨੰਬਰ ਤੇ ਲਗਾਵੇਗਾ। ਸਮੂਹ ਬਹਾਨਿਆਂ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਸਾਡੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਲਾਪਰਵਾਹ ਹੋਣਾ ਹੀ ਤਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਕੰਮ ਨਿਬੜਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਨਵੇਂ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤਰੱਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਪੈਸਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਰਸੂਖ ਬਣਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਫਿਰ ਨਿਰੋਲ ਬਹਾਨੇ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਬਹਾਨੇ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਦੇਖੋ ਤੁਹਾਡਾ ਕੱਦ ਕਾਠ ਵੱਡਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ, ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਸੁਧਰ ਜਾਉਗੀ, ਰਿਸ਼ਤੇ ਸੁਧਰ ਜਾਣਗੇ, ਆਪਣੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਚੋ ਉੱਪਰ ਉੱਠ ਜਾਵੇਗੇ, ਲੋਕ ਤੁਹਾਡੀ ਹੀ ਨਕਲ ਕਰਨ ਲੱਗ ਜਾਣਗੇ।

3) ਅਪਮਾਨ: "ਸਾਡੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਅਟੁੱਟ ਹਿੱਸਾ।"

ਕਿਸੇ ਦੀ ਬੁਠੀ ਤਾਰੀਫ਼ ਕਰਨੀ, ਅਤੇ ਸੱਚਾ ਅਪਮਾਨ ਕਰਨਾ ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ ਦਾ ਨਿਰੋਲ ਸੱਚ ਹੈ। ਹਰ ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਵਧਾ ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ ਦੱਸਕੇ ਦੂਜਿਆਂ ਦਾ ਅਪਮਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਇਹ ਸਾਡੇ ਸਭ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ, ਕੁਦਰਤੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸੁਸਤ ਹੋ ਕੇ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਪਰ ਖਾਸ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਅਪਮਾਨ ਕਦੇ ਵੀ ਸੁਸਤ ਹੋਕੇ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਸਾਡੇ ਆਸ ਪਾਸ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਿਸਦਾ ਕਦੇ ਅਪਮਾਨ ਨਾ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ ਪਰ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸਨੇ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਦਾ ਅਪਮਾਨ ਨਾ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ। 100 ਵਿੱਚੋਂ 95 ਅਪਮਾਨ, ਆਪਣੇ ਅਪਮਾਨ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪਿੱਠ ਪਿੱਛੇ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅਪਮਾਨ ਦੋ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਸਿੱਧਾ ਅਤੇ ਅਸਿੱਧਾ; ਸਿੱਧਾ ਅਰਥਾਤ ਗਾਲਾਂ ਕੱਢਣੀਆਂ, ਆਗਿਆ ਦਾ ਪਾਲਣ ਨਾ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਹੱਥ ਚੁੱਕਣਾ। ਅਸਿੱਧ ਤਰੀਕਾ ਹੈ ਨਕਲ ਉਤਾਰਨੀ, ਗੈਰ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਮੰਦਾ ਬੋਲਣਾ, ਜਿੰਦ ਕਰਨੀ ਆਦਿ। ਕਿਸੇ ਦੀ ਗੱਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਨਾ ਦੇਣਾ, ਦੇਖਕੇ ਅਣਦੇਖਾ ਕਰਨਾ, ਮੂੰਹ ਘੁੰਮਾ ਲੈਣਾ, ਸਲਾਮ ਦਾ ਜਵਾਬ ਨਾ ਦੇਣਾ, ਬੈਠਣ ਲਈ ਨਾ ਕਹਿਣਾ, ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਬੰਦ ਕਰਨਾ, ਦੇਖਕੇ ਉਬਾਸੀ ਲੈਣੀ ਆਦਿ ਸਭ ਅਪਮਾਨ ਦੇ ਬਦਲਵੇਂ ਰੂਪ ਹਨ। ਅਪਮਾਨ ਦਾ ਸਰੀਰਕ ਅਸਰ ਘੱਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰੰਤੂ ਮਾਨਸਿਕ ਅਸਰ ਬਹੁਤ ਵੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਅਪਮਾਨ ਹੋ ਸਕੇ ਤਾਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਅਤੇ ਸਰਲ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸਦੇ ਨਤੀਜੇ ਬਹੁਤ ਭੈੜੇ ਨਿਕਲ ਸਕਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਅੱਜ ਦੇ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਅਵਸਰ ਬਹੁਤ ਘੱਟ, ਮੁਕਾਬਲਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ, ਸਬਰ ਘੱਟ, ਦੌੜ-ਭੱਜ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਸਾਡੀ ਭਾਵ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਜਿੰਨੀ ਦੁਰਗਤੀ ਅੱਜ-ਕਲ੍ਹ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਉਨੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਹਰ ਕਿਸੇ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਅਪਮਾਨ ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ ਦਾ ਸ਼ੀਸ਼ਾ ਹੈ। ਜਿਉਂਦੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ ਵਧਾਉਣੀ ਪਵੇਗੀ, ਸਮਝੋਤੇ ਕਰਨੇ ਪੈਣਗੇ ਕਿਉਂਕਿ ਨਾ ਹੀ ਸਦੀਵੀਂ ਸਨਮਾਨ ਸੰਭਵ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਦੀਵੀ ਅਪਮਾਨ ਸੰਭਵ ਹੈ।

ਸੋ ਦੋਸਤੋ ਨਾ ਸਨਮਾਨ 'ਤੇ ਹਵਾ ਵਿੱਚ ਉੱਡੋ ਨਾ ਅਪਮਾਨ 'ਤੇ ਮੂਧੇ ਮੂੰਹ ਡਿੱਗੋ। ਅਪਮਾਨ ਸਹਿਣਾ ਸਿੱਖੇ ਜੀਵਨ ਬਹੁਤ ਸੌਖਾ ਰਹੇਗਾ। ਉਮੀਦ ਹੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕੁਝ ਚੰਗਾ ਲੱਗਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਅੱਜਕਲ੍ਹ ਲੰਬੇ ਲੇਖ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਅਤੇ ਇਸ ਲੇਖ ਨੂੰ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਲੋਕ ਹੀ ਪੜ੍ਹਨਗੇ। ਆਪ ਸਭ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਮਨੁੱਖੀ ਸੁਭਾਅ ਹੈ ਠੀਕ ਨੂੰ ਠੀਕ ਅਤੇ ਗਲਤ ਨੂੰ ਗਲਤ ਨਾ ਕਹਿਣਾ ਅਤੇ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਰਲਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਨਾ। ਆਪ ਸਭ ਦੇ ਆਦਰ ਸਤਿਕਾਰ ਵਿੱਚ।

ਕਮਲਦੀਪ ਸਿੰਘ
ਏ.ਟੀ.ਐਲ. ਅਧਿਆਪਕ

ਆਪਣੇ ਆਪ ਦੀ ਕਦਰ ਤੇ ਦੂਜਿਆਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ

ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰੱਖਣ ਲਈ ਸਵੈਮਾਣ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਕਈ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋ। ਹਰ ਕੋਈ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੂਸਰੇ ਉਸ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਨ, ਸਨਮਾਨ ਕਰਨ ਪਰ ਮਾਣ - ਸਨਮਾਨ ਉਹ ਸ਼ੈਲੀ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ ਇਹ ਇੱਜ਼ਤ ਮਾਣ ਸਾਨੂੰ ਸਾਡੇ ਵਿਵਹਾਰ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਕੀਤੇ ਕੰਮਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

ਉਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇੱਜ਼ਤ ਮਾਣ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇਮਾਨਦਾਰ ਹਨ, ਸੱਚਾਈ ਦੇ ਰਾਹ ਤੇ ਚਲਦੇ ਹੋਏ ਚੰਗੇ ਕਰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਦੂਜਿਆਂ ਦਾ ਆਦਰ ਕਰਨਾ ਜਾਣਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਦੂਜਿਆਂ ਤੋਂ ਇੱਜ਼ਤ ਮਾਣ ਹਾਸਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਨੀ ਸਿੱਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਤੁਹਾਡੀ ਚੰਗਿਆਈ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮਾਣ -ਸਨਮਾਨ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਤੁਹਾਡੀ ਮਦਦ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਕਾਜ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਨਿਮਰ ਭਾਵ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਆਉ, ਹਮੇਸ਼ਾ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮੱਦਦ ਕਰੋ। ਜਿੰਨਾ ਜਿਆਦਾ ਤੁਸੀਂ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਸਤਿਕਾਰ ਦਿਉਗੇ ਉਨਾ ਹੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਸਨਮਾਨ ਮਿਲੇਗਾ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਕਿ ਲੋਕ ਤੁਹਾਡੀ ਕਦਰ ਕਰਨ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਨਾ ਸਿੱਖੋ ਇਸ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਵਹਾਰ ਕਰਨਗੇ ਜਿਵੇਂ ਤੁਸੀਂ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਕਰਦੇ ਹੋ। ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਦੂਜਿਆਂ 'ਤੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਗੁੱਸੇ ਹੁੰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਉਹ ਤੁਹਾਡੇ ਤੋਂ ਦੂਰੀ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਖੁਸ਼ ਰਹੋ ਤੇ ਦੂਜਿਆਂ ਤੇ ਗੁੱਸੇ ਹੋਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰੋ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਤੁਹਾਡੀ ਇੱਜ਼ਤ ਕਰਨ। ਦੂਜਿਆਂ ਤੇ ਆਪਣਾ ਖੋਫ਼ ਬਣਾ ਕੇ ਕਦੇ ਵੀ ਇੱਜ਼ਤ ਮਾਣ ਹਾਸਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਜਿੱਥੇ ਖੋਫ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉੱਥੇ ਇੱਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਅਤੇ ਜਿੱਥੇ ਇੱਜ਼ਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉੱਥੇ ਖੋਫ਼ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਅਜੋਕਾ ਸਮਾਂ ਅਜਿਹਾ ਸਮਾਂ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ ਉਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਸਬੰਧ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਹੀ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕੁਝ ਕੰਮ ਆ ਸਕਦੇ ਹੋਣ। ਅੱਜ ਦੀ ਦੌੜ-ਭੱਜ ਦੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿੱਚ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲ ਕਿਸੇ ਲਈ ਕੋਈ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਬਸ ਮਤਲਬ ਵੇਲੇ ਇਹ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕੋਈ ਤੁਹਾਡੀ ਚੰਗਿਆਈ ਦਾ ਗਲਤ ਫਾਇਦਾ ਉਠਾ ਜਾਵੇ। ਦੂਜਿਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰੋ, ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਸਾਥ ਜਰੂਰ ਦਿਉ ਪਰ ਆਪਣੀ ਕਦਰ ਗੁਆ ਕੇ ਨਹੀਂ। ਦੂਜੇ ਤੁਹਾਡੇ ਬਾਰੇ ਕੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਇਸਦੀ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਚਿੰਤਾ ਨਾ ਕਰੋ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਸੋਚੋ ਕਿ ਦੂਜੇ ਤੁਹਾਡੇ ਬਾਰੇ ਕੀ ਸੋਚਦੇ ਹੋਣਗੇ। ਬਸ ਆਪਣੇ ਵੱਲੋਂ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਜੀਵਨ ਜੀਉ। ਕਦੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੰਕਾਰ ਨਾ ਕਰੋ, ਹਮੇਸ਼ਾ ਜ਼ਮੀਨ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਰਹੋ। ਸਾਦੀ ਰਹਿਣੀ-ਬਹਿਣੀ ਅਤੇ ਉੱਚੀ ਸੋਚ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲੋਕ ਬਹੁਤ ਸਤਿਕਾਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਹਰ ਕੋਈ ਸਤਿਕਾਰ ਦਾ ਹੰਕਦਾਰ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਤੁਹਾਡੇ ਤੋਂ ਛੋਟਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਵੱਡਾ। ਇਸ ਲਈ ਹਰ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਆਦਰ ਨਾਲ ਗੱਲ-ਬਾਤ ਕਰੋ ਤਾਂ ਜੋ ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਮਾਣ ਸਤਿਕਾਰ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇ।

ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ
ਕੰਪਿਊਟਰ ਆਪ੍ਰੇਟਰ

अनुक्रम

क्रमांक	अनुक्रम	लेखक	कक्षा	पृष्ठ नं.
1.	घर की बातें घर में रहने दो	सुखमन सिंह	दसवीं ई	57
2.	जीवन यात्रा	सवरीत कौर	नौवीं बी	57
3.	सबके हिस्से में नहीं आता	गुरमन कौर	आठवीं बी	57
4.	प्रकृति	सिमरन कौर	आठवीं सी	57
5.	लालच	हरनूर कौर	छठी	57
3.	इंसान जाने कहाँ खो गए हैं....	गुरनूर कौर	आठवीं सी	58
4.	हर हाल में खुश रहो	प्रभजोत कौर	छठी ए	58
5.	हल जरूर निकलता है	जसप्रीत कौर	छठी डी	58
6.	हिंदी भाषा के स्तम्भ	प्रीतहुनर कौर	आठवीं ए	58
7.	आदतों की जड़	हरकोमल कौर	नौवीं सी	59
8.	पक्षी	सुखहर्ष सिंह	दसवीं ई	59
9.	कौन हूँ मैं:	सुखमनजीत कौर	आठवीं बी	59
10.	अच्छे शब्द.....	हरलीन कौर	आठवीं ए	60
11.	सपनों की अनोखी उड़ान	गुरशान सिंह	आठवीं ए	60
12.	प्रिय कहानी— 'दी गई जिंदगी'	प्रभदीप कौर	आठवीं बी	60
13.	यह शिक्षक कहलाते हैं	गुरलीन कौर	आठवीं सी	61
14.	समझदारी	ईमान अली	ग्यारवीं बी	61
15.	साहिबजादों की कुर्बानी	दिवगन सिंह	तीसरी ए	61
16.	नानी की कहानी	जसलीन कौर	चौथी बी	61
17.	कुहरे में सोए है पेड़	रवनीत कौर	आठवीं बी	61
18.	माँ	सवरीन कौर	पांचवीं डी	61
19.	वक्त नहीं	सहिज कौर	चौथी सी	62
20.	बचपन	प्रभलीन कौर	सातवीं बी	62
21.	समय	गुरलीन कौर	पांचवीं बी	62
22.	क्या समाज बदला	गुरनूर कौर	पाचवीं ए	62
23.	सपना	जसनीत कौर	आठवीं ए	62
24.	गुदगुदी	गुरसीमन कौर	तीसरी बी	62
25.	गणित	जपमन कौर	तीसरी ए	63
26.	अधूरा	प्रदीप सिंह	दसवीं ई	63
27.	जिंदगी	अशमनरीत कौर	नौवीं सी	63
28.	तुम चलो तो सही....	किरनजोत कौर	आठवीं ए	63
29.	भारत का अन्नदाता	मनवीर कौर	आठवीं ए	63
30.	प्रसिद्ध तबला वादक—जाकिर हुसैन	हरलीन कौर	नौवीं बी	64
31.	खोया हुआ खज़ाना	एकमप्रीत सिंह	आठवीं ए	64
32.	आर्यभट्ट	दिक्षप्रीत कौर	नौवीं बी	64
33.	अलैकजेंडर ग्राहमबेल	गुरमनत कौर	आठवीं डी	65
34.	नकाब	जसनप्रीत कौर	बारवीं बी	65
35.	नास्त्रेदमस	गुरनूर कौर	आठवीं ए	65
36.	अगर मैं एक पक्षी होती	हरसीरत कौर	पांचवीं सी	65
37.	रानी चेन्नम्मा	रूपिंदर कौर	आठवीं डी	66
38.	विश्व में राष्ट्रगान का इतिहास	गुरलीन कौर	नौवीं बी	66
39.	जरा याद करो कुर्बानी को	मुसकानप्रीत कौर	छठी ए	66
40.	डा. ए.पी.जे. अब्दुल कलाम	गुरजोत कौर	आठवीं ए	67
41.	डॉ. मनमोहन सिंह	जीनत संधीर	बारवीं ए	67
42.	बाबा बन्दा सिंह बहादुर	गुरसिमरन कौर	नौवीं सी	68
43.	मेरी प्यारी चित्रकारी	अशपन कौर	आठवीं ए	68
44.	कुछ भी निश्चित नहीं है, लेकिन अनिश्चित है	अनुजा शर्मा	अध्यापिका	69
45.	संत नामदेव	रिंपी गैद	अध्यापिका	69

घर की बातें घर में रहने दो

जो इंसान अपने घर की बातों को
दुसरो की थाली में परोसता है,
गली में खड़ा होकर अपनों को ही कोसता है,
वो इंसान सब पूछो तो
अपने लिए ही गड्डा खोदता है।
क्योंकि दूसरा उसको प्रसाद बनाकर,
घर-घर में बाँटता है।
अपने हिसाब से,
उसकी लम्बाई और ऊँचाई मापता है।
इसलिए कभी भी अपनी व अपनों की बातों को,
घर की चार दीवारी से बाहर ना फेंका करो,
हर बात दिल पर लगाना ठीक नहीं,
कुछ को तो अनदेखा करो।

सुखमन सिंह
दसवीं ई
6460

जीवन यात्रा

पूछा जो मैंने एक दिन खुदा से,
अंदर मेरे ये कैसा शोर है,
हँसा मुझ पर फिर बोला,
चाहतें तेरी कुछ और थी,
पर तेरा रास्ता कुछ और है,
रुह को संभालना था तुझे,
पर सूरत सँवारने पर तेरा जोर है,
खुला आसमान, चाँद, तारे चाहत है तेरी,
पर बन्द दीवारों को सजाने पर तेरा जोर है,
सपने देखता है खुली फिजाओं के,
पर बड़े शहरों में बसने की कोशिश पुर जोर है.....

सवरीत कौर टिवाणा
नौवीं बी
6920

सबके हिस्से में नहीं आता

ये ज़मी, ये आसमान
ये खुशी, ये मुस्कान
रोटी, कपड़ा और मकान
सबसे हिस्से में नहीं आता।
ये ऐतबार, ये प्यार
ये आँसू, ये इंतजार
सुकून भरा एक इतवार
सबसे हिस्से में नहीं आता।
ये मंजिल, ये रास्ता, ये सफर
ये रात, ये शाम, ये शहर
हाथ पकड़ के चले, वो हम सफर
सबके हिस्से में नहीं आता।
बेशक ये किसी कहानी
किसी किस्से में नहीं आता,
के जिंदगी मिलती है, मगर जीना
सबसे हिस्से में नहीं आता।

गुरमन कौर
आठवीं बी
8772

लालच

सुनलो बच्चों मेरी बात,
है ये सबसे बड़ी सीख।
बिना माँगे तो कुछ भी मिल जाए,
माँगकर मिले न भीख।
चाहे हो पैसा, दौलत, शैहरत,
है तो लालच के ही प्रतीक।
बिना माँगे तो कुछ भी मिल जाए,
माँगकर मिले न भीख।
कहते हैं कि लालच है बुरी बला,
जो करता है वो सब कुछ खोए।
लालच जो करता है,
वो हमेशा रोए।
गलत मत समझना मेरी बात को,
है ये बिलकुल ठीक।
बिना माँगे तो कुछ भी मिल जाए,
माँगकर मिले न भीख।
मैंने कभी लालच नहीं किया,
अगर करती तो जाना था डूब।
शुक्र है मैंने लालच नहीं किया।
वरना रोती मैं खूब।
काम तुम्हारे आएगी,
है ये सबसे बड़ी सीख।
बिना माँगे तो कुछ भी मिल जाए,
माँगकर मिले न भीख।

हरनूर कौर गिल
छठीं
7755

प्रकृति

प्रकृति की सुंदरता है अद्भुत, अपूर्व,
हवा की सरसराहट, वो सुनहरी झूर्वा।
पर्वतों की ऊँचाई, आकाश में झलने,
सूरज की किरणें धरती पर झलके।
नदियाँ बहती हैं, जैसे गीत गातीं,
फूलों में रंग, जैसे वे हर्ष लातीं।
पत्ते झरते हैं, झूमते हैं बहार में,
प्यारी सी तन्हाई मिलती है हर बहार में।
चाँदनी रातें, आकाश की कहानी,
चमकते तारे जैसे रत्नों की जवानी।
प्रकृति में हर एक पल है अनमोल,
हम सबको सिखाती है, जीवन का गोल।

सिमरन कौर गिल
आठवीं सी
8493

इंसान जाने कहाँ खो गए हैं....

जाने क्यों, अब शर्म से, चेहरे गुलाब नहीं होते।
जाने क्यों, अब मस्त मौला, मिजाज नहीं होते।
पहले बता, दिया करते थे, दिल की बातें।
जाने क्यों, अब चेहरे, खुली किताब नहीं होते।
सुना है, बिन कहे, दिल की बात, समझ लेते थे।
गले लगते ही, दोस्त हालात, समझ लेते थे।
तब ना फेस बुक था, न स्मार्ट फोन, ना ट्विटर अकाउंट
एक चिट्ठी से ही, दिलों के जज्बात, समझ लेते थे।
सोचती हूँ, हम कहाँ से कहाँ आ गए,
व्यावहारिकता सोचते सोचते, भावनाओं को खो गए।
अब भाई से, समस्या का समाधान, कहाँ पूछता है,
अब बेटा बाप से, उलझनों का निदान, कहाँ पूछता है।
बेटी नहीं पूछती, माँ से गृहस्थी के सलीके,
अब कौन गुरु के, चरणों में बैठकर,
ज्ञान की परिभाषा सीखता है।
परियों की बातें, अब किसे आती है,
अपनों की यादें, अब किसे रुलाती है।
अब कौन, गरीब को सखा बताता है,
अब कहाँ, कृष्ण सुदामा को गले लगाता है।
जिंदगी में, हम केवल व्यवहारिक हो गए हैं,
मशीन बन गए हैं हम सब,
इंसान जाने कहाँ खो गए हैं।

गुरनूर कौर सोमल
आठवीं सी

7128

हर हाल में खुश रहो

छोटी सी जिंदगी है
हर बात में खुश रहो,
जो चेहरा पास न हो,
उसकी आवाज़ में खुश रहो,
कोई रुठा हो तुमसे,
उनके इस अंदाज में भी खुश रहो,
जो लौट के नहीं आने वाला,
उन लम्हों की याद में भी खुश रहो,
कल किसने देखा है,
अपने आज में खुश रहो,
खुशियों का इंतजार किस लिए
दूसरों की मुस्कान में खुश रहो,
क्यों तड़फते हो हर पल,
किसी के साथ को
कभी तो अपने आप में खुश रहो,
छोटी सी तो जिंदगी है
हर हाल में खुश रहो।

प्रभजोत कौर
छठी ए

7261

हल जरूर निकलता है

जो इंसान अपनों की ही बुराई करने को,
सड़कों पर उतर आते हैं।
सारे दोस्तों और रिश्तेदारों के यहाँ,
फोन पर फोन खड़काते हैं।
ऐसे इंसान समझदार नहीं,
बेवकूफ कहलाते हैं।
जो सच में मिलाकर झूठ बताते हैं।
ऐसे लोगों से एक गुजारिश है मेरी
हर समस्या का हल नाचकर नहीं,
पास बैठकर निकलता है।
थोड़ा सब्र रखो,
आज नहीं तो कल निकलता है।
उस कल का इंतजार किया करो,
जिस खुदा ने हमें बनाया है?
उस पर भी कुछ ऐतबार किया करो।

जसप्रीत कौर
छठी डी

7492

हिंदी भाषा के स्तम्भ

वर्णमाला हिंदी की, वैज्ञानिक, मनभावन,
13 स्वर, 39 व्यंजन, 'अक्षर' इसमें बावन।
कोई भी हो नाम अगर तो, संज्ञा वह कहलाता,
संज्ञा के बदले जो आता, सर्वनाम बन जाता।
कोई भी हो काम अगर तो, क्रिया उसे हम कहते,
जिनका रूप कभी न बदले, अव्यय शब्द कहलाते।
पुरुष जाति का बोध कराते, शब्द कहाते पुल्लिंग,
स्त्री जाति का बोध कराते, शब्द कहलाते स्त्रीलिंग।
संख्या में हो एक अकेला, होता एकवचन,
अगर एक से ज्यादा हो तो, बनता बहुवचन।
तीन पुरुष हिन्दी में होते, उत्तम, मध्यम, अन्य,
उत्तम मैं हूँ मध्यम तुम हो, तीसरा होता अन्य।
जिन शब्दों का अर्थ एक सा, पर्यायवाची शब्द,
एक दूसरे से जो उल्टे होते, विलोम शब्द।

प्रीतहुनर कौर
आठवीं ए

8003

आदतों की जड़

एक वयोवृद्ध विद्वान अपनी समझ-बूझ और विद्वता के लिए बहुत प्रसिद्ध थे। एक दिन धनी व्यक्ति अपने पुत्र को लेकर उस विद्वान के पास आए और निवेदन करते हुए बोले कि किसी भी तरह मेरे इस बालक की बुरी आदतों को छुड़वा दीजिए। धनी व्यक्ति ने उनके आगे अपने बालक की बुरी आदतों का बखान कर दिया।

विद्वान बालक को एक बगीचे में घुमाने के लिए ले गए। एक स्थान पर रुके और नन्हें से पौधे की ओर संकेत करते हुए बोले, 'बेटा इस पौधे को उखाड़ दो।' बालक ने पौधे को सहज ही उखाड़ दिया। पौधा बहुत ही छोटा था, इसलिए उसे उखाड़ते में ज्यादा ताकत नहीं लगानी पड़ी। फिर विद्वान ने उसे ज़रा बड़ा सा पौधा उखाड़ने को कहा। बालक ने ज़रा ज़ोर लगाया और उसे भी जड़ के साथ उखाड़ दिया। अब विद्वान ने एक झाड़ी की तरफ संकेत किया और कहा, 'अब उसे उखाड़ो।' बालक ने अपनी सारी ताकत लगाकर उस झाड़ी को भी उखाड़ दिया।

अंत में विद्वान ने उसे एक अमरुद का पेड़ उखाड़ने के लिए कहा। बालक ने पेड़ के तने को पकड़कर अपनी सार ताकत लगा दी, परंतु पेड़ टस से मस नहीं हुआ। उसकी सांस फूल गई। तब उसने अपने हाथ खड़े कर दिए और कहा 'श्रीमान जी, इस पेड़ को उखाड़ना असंभव है।' तब विद्वान ने उस बालक को समझाते हुए कहा— 'बेटा बुरी आदतों की यही दशा होती है।' शुरु में उनको उखाड़ फेंकना आसान होता है परंतु जब उनकी जड़ें फैल जाती हैं तो फिर उन्हें पूरी ताकत से उखाड़ने की कोशिश करने पर भी नहीं उखाड़ा जा सकता। इसलिए तुम अभी से अपनी बुरी आदतों को छोड़ दो।'

बालक के मन में विद्वान की बात बैठ गई उसने अपनी बुरी आदतों को उसी दिन से सुधारना आरंभ कर दिया।

जिससे उसकी बुरी आदतें धीरे-2 जाती रही। श्रेष्ठ जन उसी तरह अपनी कुशाग्र बुद्धि और अनूठे ढंग से हमारी बुरी आदतें दूर करते हैं।

शिक्षा: हमें सदैव स्वयं में सुधार करने हेतु प्रयत्नशील होना चाहिए।

हरकोमल कौर
नौवीं सी
6702

पक्षी

करते जो सुबह चहल-पहल हैं,
अपने बच्चों के लिए बनाते तीलियों का महल हैं?
जो आप रहकर भूखे अपने बच्चों का भरते पेट हैं?
कईयों को लगता हैं अच्छा,
कई इनकी किच-2 से करते हेत हैं?
ये भी करते हैं प्यार जैसे करते हैं शख्स ही,
हमारे देश का है मोर राष्ट्रीय पक्षी,
जब ये जाते हैं सुबह खाने की तालाश में,
आ जाते हैं वापस शाम को उसी अंदाज में,
ये मन ही मन कर लेते हैं एक-दूसरे से बात,
बड़े ही अच्छे लगते हैं, जब ये उड़ते हैं एक-दूसरे के साथ,
अब आ गया है नैटवर्क 5जी,
पंछी हो रहे हैं धीरे-2 गायब जी,
मनुष्य ढूँढते हैं आस-पास सुख चैन ही,
पंक्षियों को खाता है साई कल चैन ही तरह मैंन ही,
मनुष्य को लगता है बुरा, जब उसे कोई करता है बाईट जी,
पंछी फँसकर मरते हैं उसमें, जो होती है डोर कार्ट की,
ये अपने बच्चों को संभालने में कोई करते न देर है,
पंक्षियों की विशेषता के बारे में बता रहा पंघेर है?

सुखहर्ष सिंह
दसवीं ई
7179

कौन हूँ मैं:

कभी लगता है शोर हूँ मैं
कभी लगता है मौन हूँ मैं
ये समझ नहीं आ रहा आखिर
कौन हूँ मैं.....

कभी लगता है, मुस्कुराहट हूँ मैं
कभी लगता है घबराहट हूँ मैं
खुद को रोज तलाशू आखिर
कौन हूँ मैं.....

कभी लगता है मंजिल को पाने की राह हूँ मैं
कभी लगता है आसमान को छूने की चाह हूँ मैं
जिंदगी के सफर में ये नहीं समझ आ रहा
आखिर कौन हूँ मैं....

सुखमनजीत कौर
आठवीं बी
8822

अच्छे शब्द.....

खुद को इतना भी मत बचाया कर,
बारिश हो तो भीग जाया कर
चाँद लाकर कोई नहीं देगा,
अपने चेहरे से जगमगाया कर
दर्द हीरा है, दर्द मोती है,
दर्द आँखों से मत बहाया कर।
काम ले कुछ हसीन होंठों से,
बातों-बातों में मुस्कुराया कर
धूप मायूस लौट जाती है,
छत पे किसी बहाने आया कर
छोड़ इस दुनिया को,
कभी-कभी खुद भी मुस्कुराया कर
अगर कभी गलती न हो,
तो भी झुक जाया कर,
लेकिन अपनों का दिल दुखाकर,
कभी सुख न पाया कर
अगर कभी किसी बात का बुरा लगे,
तो उसे दिल पर मत लगाया कर,
बस खुलकर मुस्कुराया कर।

हरलीन कौर
आठवी ए
9008

आसमान में उड़ने की ख्वाहिश थी दिल में,
पर पंख नहीं थे, फिर भी था साहस हिल में।
धरती ने कहा, 'तुम उड़ नहीं सकते',
लेकिन सपनों ने कहा, 'कुछ भी हो सकता है।'
सूरज की किरणों छूने की थी तमन्ना,
चाँद के पास जाने की थी हसरत गहरी।
आंधी से लड़ा, तूफान से भिड़ा,
हर ठोकर में सीखा, हर गिरावट में उभरा।
नदियों के रास्ते में सागर को खोजा,
घना जंगल हो या बर्फीला पर्वत,
मन में आस्था, और दिल में विश्वास,
जो भी पाया, वह था खुद का परिश्रम और प्रयास।
नहीं देखे किसी ने, न सुने किसी ने,
पर अपने ही रास्तों पर सच्चाई को जीते।
न एक डोर से बंधा, न एक ढाँचे में जकड़ा,
सपनों का रंग ही था, जो उस दिन उसने पिघलाया।
आसमां में उड़ा, खुद को उड़ते पाया,
अब किसी भी दूरी से नहीं घबाराया।
सपनों की इस उड़ान को, कोई नहीं रोक सकता,
क्योंकि यह उस विश्वास का परिणाम था,
जिसे कोई नहीं तोड़ सकता।

कविता का संदेश: सपनों की ताकत अपार होती है
और जब हम खुद पर विश्वास रखते हैं, तो कोई भी
मुश्किल हमें हमारे लक्ष्य से दूर नहीं कर सकती।

सपनों की अनोखी उड़ान

गुरशान सिंह
आठवी ए
6984

प्रिय कहानी- 'दी गई जिंदगी'

जिंदगी की राहों में हम अक्सर कई उतार-चढ़ाव का सामना करते हैं। कभी-2 हमें लगता है कि जिंदगी हमारे हाथों में नहीं है, लेकिन यही वो पल होते हैं जब हमें अपने जीवन के मकसद को पहचानने की जरूरत होती है। यह कहानी एक ऐसी ही जिंदगी की कहानी है, जो आपको सोचने पर मजबूर कर देगी।

कहानी शुरू होती है एक छोटे से गाँव में, जहाँ एक लड़का रहता था। जिसका नाम रोहन था। रोहन की जिंदगी बिल्कुल सामान्य थी, लेकिन एक दिन उसकी जिंदगी में एक ऐसी घटना घटी जिसने उसकी जिंदगी को पूरी तरह से बदल दिया। रोहन को पता चला कि उसे एक गंभीर बीमारी है, जिसका इलाज संभव नहीं है।

इस खबर को सुनकर रोहन की जिंदगी पूरी तरह से बदल गई। उसने अपने जीवन के मकसद को पहचानने की कोशिश की, लेकिन उसे समझ नहीं आया कि वह अपनी जिंदगी को कैसे जी सकता है। एक दिन रोहन ने एक बुजुर्ग से मुलाकात की, जिन्होंने उसे जिंदगी के मकसद को पहचानने की सलाह दी।

बुजुर्ग ने रोहन से कहा, 'जिंदगी का मकसद यह नहीं है कि हम अपने जीवन को कैसे जीते हैं। हमें अपने जीवन को पूरी तरह से जीने की कोशिश करनी चाहिए, न कि बस इसके गुजरने का इंतजार करना चाहिए।'

रोहन ने बुजुर्ग की बातों को ध्यान से सुना और उसने अपने जीवन को पूरी तरह से जीने की कोशिश की। उसने अपने जीवन के हर पल को आनंद लेने की कोशिश की और उसने अपने जीवन को एक नए दृष्टिकोण से देखना शुरू किया।

इस कहानी से हमें यह सीखने को मिलता है कि जिंदगी का मकसद यह नहीं है कि हम कितने समय तक जीते हैं, बल्कि यह है कि हम अपने जीवन कैसे जीते हैं। हमें अपने जीवन को पूरी तरह से जीने की कोशिश करनी चाहिए, न कि बस इसके गुजरने का इंतजार करना चाहिए।

प्रभदीप कौर
आठवी बी
8752

यह शिक्षक कहलाते हैं

रोज सुबह मिलते हैं इनसे,
क्या हमको करना है ये बतलाते हैं।
ले के तरवीरे इन्सानों की,
सही गलत का भेद हमें ये बतलाते हैं।
कभी डांट तो कभी प्यार से,
कितना कुछ हमको ये समझाते हैं।
है भविष्य ये बनाते हैं।
है रंग कई इस जीवन में,
रंगों की दुनिया से पहचान, ये करवाते हैं।
खो ना जाये भीड़ में कही हम।
हम को हमसे ही ये मिलवाते हैं।
हार हार के फिर लड़ना ही जीत है सच्ची।
ऐसा एहसास ये हमको करवाते हैं।
कोशिश करते रहना हर पल,
जीवन का अर्थ हमें यह बतलाते हैं।
देते हैं नेक मंजिल भी हमें,
राह भी बेहतर हमें ये दिखलाते हैं।
देते हैं ज्ञान जीवन का,
काम यही सब है इनका,
ये शिक्षक कहलाते हैं, ये शिक्षक कहलाते हैं।

गुरलीन कौर
आठवीं सी
7098

समझदारी

एक बार एक राजा ने एक नगर पर चढ़ाई की। नगर में प्रवेश करने से पूर्व ही उसने कहलवाया कि वह स्त्रियों पर आक्रमण नहीं करेगा। उसने कहा कि प्रत्येक स्त्री अपने साथ अपनी सबसे प्रिय वस्तु लेकर आक्रमण से पूर्व नगर से बाहर चली जाए। दूसरे दिन राजा ने देखा कि नगर की सभी स्त्रियाँ अपने-अपने पति को अपनी पीठ पर लादकर नगर से बाहर जा रही थीं। उसके आश्चर्य का ठिकाना न रहा। उसने स्त्रियों को बुलाकर इसका कारण पूछा। स्त्रियों ने कहा कि महाराज स्त्री की सबसे प्रिय वस्तु उसका पति होता है। इस लिए हम सभी अपने पति के साथ नगर छोड़ रही हैं। सभी स्त्रियाँ पति के साथ नगर में वापस चली गईं।

ईमान अली
ग्यारवीं बी
6125

साहिबजादों की कुर्बानी

बुर्ज से गुजरती, हवा कहती है हे माता।
मैं अपनी शीत कम कर लूँ मैं भी थोड़ी सेवा
कर लूँ इस पर माता गुजरी कहती है,
“जब इन ‘छोटे मासूम बालकों’ को अपना धर्म
त्यागना स्वीकार नहीं, तो तू अपना धर्म क्यों त्यागती है।”
तेरा तो धर्म ही है निरंतर शीतलता से बहना....।
तू अपना धर्म निभा.... हम अपने धर्म पर हैं....।

दिवगन सिंह
तीसरी ए
7919

नानी की कहानी

बोली नानी सुनो कहानी,
ना कोई राजा ना कोई रानी।
तुमको मैं देती संदेश,
कभी न भूलो अपना देश।
कड़वे बोल कभी न बोलो,
जब भी बोलो, मीठा बोलो
पढ़ने में तुम ध्यान लगाओ,
कभी काम से न घबराओ,
जो करना है अब कर डालो,
कल पर उनको कभी न टालो।

जसलीन कौर
चौथी बी
7895

कुहरे में सोए है पेड़

कुहरे में सोए है पेड़
पत्ता-पत्ता नम है
ये सबूत क्या कम है।
लगता है
लिपटकर टहनियों से
बहुत-बहुत
रोए है पेड़।
जंगल का घर छूटा
कुछ-कुछ भीतर टूटा
शहरो में
बेघर होकर जीते
सपनों में खोए है पेड़।

रवनीत कौर
आठवीं बी
9038

माँ

तुम्हारी गोद सा सकून कहाँ
बेशक ढूँढा मैंने यहाँ-वहाँ
वहाँ खिड़की, न झरोखा था
था फिर भी चैन का घराना
वहाँ तुम्हारी छाँव का झोका था
प्यार, ममता जानने का मौका था।
अब प्रत्येक दिशा खुली दिखती हैं
फिर भी दमघोंट औषधि दिखती हैं।

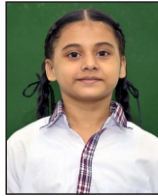
सवनीत कौर
पांचवीं डी
7704

वक्त नहीं

हर खुशी है दामन में,
पर एक हँसी के लिए वक्त नहीं।
दिन रात दौड़ती इस दुनियाँ में,
जिन्दगी के लिए कोई वक्त नहीं।
आँखों में नींद बड़ी पर,
सोने के लिए वक्त नहीं।
माँ की लोरी का अहसास तो है पर,
माँ को माँ कहने के लिए वक्त नहीं।
हम लोग पैसे की दौड़ में ऐसे दौड़े,
कि रिश्तों के अहसास के लिए वक्त नहीं।
पराय अहसासों की क्या कदर करें?
जब अपने सपनों के लिए वक्त नहीं।
कहा घड़ी ने काम बहुत है लंकिन बस,
वक्त के लिए वक्त नहीं।

सहिज कौर
चौथी सी
7916

बचपन

एक बचपन का जमाना था,
जिसमें खुशियों का खजाना था।
चाहत चाँद को पाने की थी,
दिल तितली का दीवाना था।
खबर ना थी कुछ सुबह की
ना शाम का ठिकाना था।
थक कर आना स्कूल से,
परंतु खेलने भी तो जाना था।
माँ की कहानी थी
परियों का फसाना था।
एक कागज की नाव थी,
मोसम बारिश का सुहाना था
एक बचपन का जमाना था।

प्रभलीन कौर
सातवीं बी
7519

समय

समय का जो रखता ध्यान,
जग मे होता उसका मान
समय को जो खोता है,
बाद में रोता रहता है।
समय कभी नहीं रुकता है,
चलता है, बस चलता है।
सफल वही यहाँ रहता है।
समय के साथ जो चलता है।

गुरलीन कौर
पांचवीं बी
7722

क्या समाज बदला

आप सभी से मेरा प्रश्न है कि क्या समाज बदला आज भी। आज भी दुनिया लड़कियों को दहेज की बली चढ़ा रही है। नहीं तो उन्हें आज भी 40% पेट में ही मार दिया जाता है। क्यों कि न तो कोई लड़की की तकलीफ समझ सका न ही दुःख। अगर किसी लड़की को जीवनसाथी अच्छा मिल जाता है। तो उसे सास-ससुर बेकार मिल जाते हैं। मैं आप सभी को बताना चाहती हूँ कि यहाँ सिर्फ लोगों की सोच ही रह गई है कि आपकी बेटी हमारी क्या लगती है? हम सब को तो नहीं बदल सकते लेकिन अपने आप को और अपनों को बदलने की कोशिश तो कर सकते हैं। क्योंकि अगर हम किसी की बेटी के साथ अच्छा करें तो ही हमारी बेटी के साथ अच्छा होगा। इस दुनिया ने बस लड़की को तमाशा बना कर रखा हुआ है पहले माँ-बाप का कहना माने फिर सास-ससुर और पति का बाद में, जो जिंदगी बची अपने बच्चों का। मुझे इससे आगे कोई बात करने की कोई इच्छा नहीं। शायद आप सभी मेरी बात को समझ गए होंगे। आप मेरी इस छोटी सी सोच को समझें।

धन्यवाद

गुरनूर कौर
पाचवीं ए
7754

सपना

मैंने भी देखा है एक सपना,
दुनिया में बनाऊँ नाम अपना।
चाहत है मेरी मंजिल को छू लूँ,
जिंदगी को जी भर के जी लूँ,
क्यों न छू लूँ आसमाँ, मुट्ठी में भर लूँ तारे।
मिलें हैं पंख मुझे भी उड़ने को,
क्यों न पूरे कर लूँ सपने सारे
मुश्किलें तो आती जाती हैं, हिम्मत नहीं हम हारेगे,
अब दूर नहीं वह वक्त यहाँ जब बाजी हम भी मारेंगे।
पहुँच गई उस राह पे जहाँ टिकी थी मेरी जिगीषा,
होगे पूरे मेरे सपने भी साथ है मेरे जब मेरी वागीषा।

जसनीत कौर
आठवीं ए
6786

गुदगुदी

एक टीचर ने बच्चे से कहा कि 1 से 10 तक गिनती सुनाओ।
टीचर: सात कहाँ है खा गया क्या?
बच्चा: नहीं टीचर कल खबर देखी थी
Car Accident में हुई सात की मौत हो गई।

टीचर: दिल्ली में कुतुब मीनार है।
पप्पू कलास में सो रहा था।
टीचर पप्पू से : अभी मैंने क्या पढ़ाया।
बच्चा: दिल्ली में कुत्ता बीमार है।

गुरसीमन कौर
तीसरी बी
7879

गणित

दो में दो जोड़े हो जाएगा चार,
जीवन में सबका करना सत्कार,
चार में चार जोड़े हो जाएगा आठ
असफलता ही पढ़ाता है जीवन का पाठ,
आठ में जोड़े दो हो जाएगा दस,
समय पर नहीं चलता किसी का बस,
पढ़ लो, डॉक्टर बनकर पाओगे ज्यादा।
फीस बीस में जोड़े तीस तो आ जाएगे
पचास, यहीं पर यह कविता हो जाएगी
खल्लास।

जपमन कौर
तीसरी ए
7931

अधूरा

गुरु के बिना है शिष्य अधूरा,
माता—पिता के बिना है संसार अधूरा,
अनुशासन के बिना है विद्यार्थी अधूरा,
वृक्षों के बिना है पर्यावरण अधूरा,
परिश्रम के बिना है आशीर्वाद अधूरा,
दुख के बिना है सुख अधूरा,
अगर ये अधूरापन हो जाए पूरा,
तो जीने का हो जाए मकसद पूरा।

प्रदीप सिंह
दसवीं ई
8538

जिंदगी

सोचता हूँ मैं अक्सर क्या जिंदगी यही है।
सब कुछ तो है पास पर कुछ भी नहीं है।
कहने को तो सारी दुनिया ही अपनी है।
पर इस दुनिया में कोई भी अपना नहीं है।
रिश्ते रह गए हैं बस नाम के दुनिया में
अपना पन अब कहीं बचा ही नहीं है।
जीवन में उलझन ही उलझन है,
क्या इनका कोई हल ही नहीं है।
यहाँ झूठ फरेब का जोर है हर सु
क्या इंसान कुछ समझता नहीं है।

अशमनरीत कौर
नौवीं सी
6813

तुम चलो तो सही....

राह में मुश्किलें होगी हाज़ार, तुम चलो तो सही
हर सपना होगा साकार, एक कदम बढ़ाओ तो सही
राह इतना भी नहीं होगा दूर कि तुम पहुँच न पाओ
बस थोड़े कदम तो बढ़ाओ,
तुम चलो तो सही, तुम चलो तो सही।
काँटे तो तुम्हारी राह में बहुत आएँगे,
पर तुम्हें रुकना नहीं है बढ़ते जाना है
बस थोड़े कदमों की तो बात है,
तुम्हें चलते जाना है।
एक दिन ऐसा भी आएगा की,
जो सपना है तुम्हारा वो तुम्हारे कदमों में आएगा।
बस तुम चलो तो सही, बस तुम चलो तो सही।
एक दिन तुम्हारा भी नाम होगा,
एक दिन तुम्हारा भी सत्कार होगा,
बस मेहनत की तो बात है,
मेहनत करो तो सही,
कदम बढ़ाओ तो सही,
तुम चलो तो सही, तुम चलो तो सही।
रुकना तुम्हारा काम नहीं,
चलो! अभी विश्राम नहीं,
बढ़ते जाओ चाहे मंजिल दूर सही,
तुम चलो तो सही, तुम चलो तो सही।

किरनजोत कौर
आठवीं ए
6847

भारत का अन्नदाता

जो बंजर भूमि को,
उपजाऊ बनाता।
वही हमारे देश का,
किसान कहलाता।
दिन रात खेतों में,
करके काम,
तब जाकर लगता उसकी,
फसल का दाम।
अगर यह न उगाए,
फसल का एक भी दाना,
तो बंद हो जाएगा,
पूरी दुनिया का खाना।
कभी जी कर देखो जिंदगी,
किसान की,
कैसे वो सजा देता थालियाँ,
हिंदुस्तान की।

जब मेहनत का फल हाथ से,
छूट जाता,
तब किसान का मन
टूट जाता।
किसानों का सम्मान करो,
ये देश की पुकार है,
यह हमारी अपील,
सरकार को बार—बार है।

मनवीर कौर
आठवीं ए
9161

प्रसिद्ध तबला वादक – जाकिर हुसैन

दिल न जाने कब तक उदास रहने वाला है आवाज़ न जाने कब तक खामोश रहने वाली है। अलविदा मेरे दोस्त। इस दुनिया से गए हो। यादों में सदियों तक रहने वाले हो। तुम भी तुम्हारा हुनर भी.....। और तुम्हारी दिन की गहराइयों तक छू जाने वाली बच्चों जैसी मुस्कुराहट भी। भारत के वह प्रमुख स्वतन्त्रता सेनानी और देश के तीसरे राष्ट्रपति कह लाए नाम उनका जाकिर हुसैन। वह प्रमुख शिक्षाविद की उपाधि पाए। 8 फरवरी सन 1889 को हैदराबाद में पठान परिवार में जन्म लिया आपने अपने असाधारण व्यक्तित्व से शिक्षा को ऊँचाइयों पर पहुँचाया आपने। स्वाधीनता संग्राम में अपने कार्यों से लगातार सहयोग किया आपने भारत के उपराष्ट्रपति होने का गौरव भी प्राप्त किया आपने। पदम विभूषण से हुए सम्मानित देश के विकास में अपना योगदान दिया। जीवन भर रहे अनुशासित और भारत रत्न भी प्राप्त किया। अंतः 73 साल की उम्र में उनका निधन हो गया। अमेरिका के सैन फ्रांसिस्को के अस्पताल में उन्होंने अंतिम साँस ली।

हरलीन कौर
नौवीं बी
6807

खोया हुआ खज़ाना

सुदर्शनपुर गाँव का रोहन साहसी और जिज्ञासु लड़का था। एक दिन, उसे दादा जी के पुराने संदूक में एक रहस्यमयी नक्शा मिला। नक्शे में एक खज़ाने की ओर इशारा था, जिसके नीचे लिखा था, 'हिम्मत और खलाकी से ही खज़ाना मिलेगा।'

रोहन ने अपने दोस्त अर्पन को यह बात बताई और दोनों ने अगले दिन इस खज़ाने की खोज शुरू की। नक्शा उन्हें गाँव के पास की नदी तक ले गया, जहाँ एक पुराना खंडहरनुमा पुल था। पुल के नीचे उन्होंने गुप्त दरवाजा खोजा, जो एक लंबी सुरंग में खुलता था।

सुरंग अंधेरी और खतरों से भरी थी। साँप, पानी की तेज धाराएँ और पहेलियाँ— हर बाधा को दोनों ने अपनी हिम्मत और चालाकी से पार किया। आखिरकार, वे एक गुफों तक पहुँचे, जहाँ एक चमचमाता संदूक रखा था।

संदूक में सोने के सिक्के, हीरे और पुरानी किताबें थी। तभी गुफा में एक आवाज़ गूँजी, 'यह खज़ाना केवल अच्छाई के लिए है।' दोनों ने वादा किया कि वे इसे गाँव के विकास और जरूरतमंदों की मदद के लिए इस्तेमाल करेंगे।

गाँव लौटकर उन्होंने स्कूल, अस्पताल और कई सुविधाएँ बनाई। सुदर्शनपुर जल्द ही खुशहाली का प्रतीक बन गया।

सीख: सच्ची हिम्मत और नेक नीयत से हर मंजिल हासिल की जा सकती है।

एकमप्रीत सिंह झज्ज
आठवीं ए
7075

आर्यभट्ट

आर्यभट्ट का जन्म 476 ई. में पाटलीपुत्र में हुआ था। जो आज पटना (बिहार) में है। वह चंद्र ग्रहण और सूर्य ग्रहण, पृथ्वी के अपनी धूरी पर घूमने, चंद्रमा से प्रकाश का परावर्तन, पीआई के 7 दशमलव स्थानों तक सही मान, पृथ्वी की परिधि 99.8 प्रतिशत सटीकता और त्रिकोणमिति का विवेचन में योगदान के लिए प्रसिद्ध है। उनकी रचनाओं में प्रसिद्ध आर्यभटीय शामिल है उन्होंने यह जब लिखा था तब वह सिर्फ 23 साल के थे। उन्होंने भविष्य के अन्य गणितज्ञों और विचारकों जैसे लल्ला, भास्कर प्रथम, ब्रह्मगुप्त, वराहमिहिर को प्रभावित किया। उन्होंने नौ ग्रहों की स्थिति की खोज की और कहा कि यह ग्रह सूरज के चारों ओर घूमते हैं। उन्होंने चंद्र और सूर्य ग्रहण के बारे में बताया। आर्यभट्ट ने एक साल में दिनों की सही संख्या 365 बताई। गणित और खगोल विज्ञान पर आर्यभट्ट का बहुत बड़ा प्रभाव था। उनके कई कामों ने अरब को अधिक विशेष रूप से प्रेरित किया। उनकी खगोलीय गणना ने जलाली कैलेंडर बनाने में मदद की। उन्हें कई मायनों में सम्मानित किया गया। उनकी इन्हीं सफलताओं के कारण पहला भारतीय उपग्रह आर्यभट्ट के रूप में ही शामिल किया गया। साथ ही साथ भारत में अनुसंधान केंद्र को 'Aryabhatta Research Institute of Observational Sciences' कहा जाता है।

दिक्षप्रीत कौर
नौवीं बी
6726

अलैकजेंडर ग्राहमबेल

‘दूरभाष’ विज्ञान की एक देन है, जिसके दवारा लोग हज़ारों किलोमीटर की दूरी पर बैठे हुए अपने संबंधियों व मित्रों से बात कर सकते हैं। टेलीफोन के अनुसंधान का श्रेय अलैकजेंडर ग्राहमबेल को जाती है। उन्होंने अनेक प्रयोग कर इस यंत्र का निर्माण किया। 2 जून 1875 को जब ग्राहमबेल अपने सहायक थॉमस वाक्सन के साथ टेलीग्राफी पर कुछ प्रयोग कर रहे थे, तो उनके मस्तिष्क में तार द्वारा ध्वनि भेजने की बात आई। एक दिन वे टेलीग्राफ के रिसीवर पर कुछ काम कर सुनने का प्रयास कर रहे थे। तारों की थिरकन की समाप्ति पर वाटसन ने उँगनी के माध्यम से कुछ आवाज़ पैदा की। आवाज़ जब बेल को सुनाई दी, तो उन्होंने वाटसन को बताया कि उन्होंने उनकी आवाज़ सुनी है। इसके पश्चात अनेक प्रयोगों के बाद उनको सफलता मिली। अनेक प्रयासों के बाद उन्होंने 1876 में टेलीफोन कंपनी की नींव रखी। उन्होंने बोस्टन में गूँगे-बहरों की शिक्षा के लिए एक स्कूल खोला विनम्र स्वभाव के बेल की 75 वर्ष की आयु में सन 1922 में मृत्यु हो गई।

गुरमनत कौर
आठवीं डी
7023

मैंने,
बदलते वक्त के साथ,
बदलते चहरों को भी देखा है।
हँसते थे तो सब के साथ,
मैंने अकेले में रोते उन गैरों को भी देखा है।
बनते थे तो वक्त के परिंदे,
उनके झलते कहरों को देखा है।
कैसे कह दे हसीन वक्त ही थे,
मैंने बुझादिन पहरों को भी देखा है।
उछली थी जो बन अपने में
मैंने उन खाली होती लहरों को भी देखा है।
कहतीं थी जो हमसे ऊँचा ना कोई,
उन शांत होती लहरों को भी देखा है।
उठते थे तो मारने के लिए किसी का
उन्हें कभी माँगते खैरों को भी देखा है।
कभी नाचते थे बन झूमर
आज सोग में चलते उन पैरों को भी देखा है।
यूँ कहूँ उम्र इतनी सी पर
सच कहूँ मैंने शायद दुनियाँ की
असलियत को देखा है।

जसनप्रीत कौर
बारवीं बी
7416

नास्ट्रेदमस

नास्ट्रेदमस एक फ्रांसीसी भविष्यवक्ता, चिकित्सक और लेखक थे, जिनका पूरा नाम माइकल डीनास्ट्रेदम था। उनका जन्म 14 दिसंबर 1503 को हुआ था। वह अपनी भविष्यवाणियों के लिए प्रसिद्ध हैं। जिन्हें उन्हें चार पंक्तियों वाली कविताओं के रूप में लिखा और इन्हें 1555 में लेस प्रॉफेसीसी नामक पुस्तक में प्रकाशित किया।

उनकी भविष्यवाणियाँ रहस्यमयी और प्रतीकात्मक भाषा में लिखी गई हैं, जिन्हें अलग-अलग लोग अलग-अलग तरीकों से समझते हैं।

उनकी प्रसिद्ध भविष्यवाणियाँ:

1. 9/11 का हमला:

आसमान में आग और बड़े धुएँ के साथ,
दो बड़े भाई गिरेगे।
महान नेता घबरा जाएगा,
और युद्ध के मैदान में खून बहेगा।

2. हिटलर:

पश्चिमी यूरोप में एक बालक जन्म लेगा,
गरीब परिवार से,
वह अपनी जुबान से बड़े सैन्य दल को आकर्षित करेगा,
उसकी प्रसिद्धी पूर्व की भूमि तक पहुँचेगी।

3. महामारी:

एक महमारी भूमि पर फैलेगी और बहुत से लोग निराशा में होंगे।

यह कहना मुश्किल है कि नास्ट्रेदमस ने भविष्य को देखा या नहीं उनकी भविष्यवाणियों की सटीकता ज्यादातर व्याख्या पर आधारित है। नास्ट्रेदमस को यह विश्वास थी कि वह गहरे ध्यान की अवस्था में भविष्य को देख सकते थे। यह भी कहा जाता है कि उन्हें खुद आत्माओं से संदेश मिलते थे पर इसका कोई स्पष्ट उत्तर नास्ट्रेदमस ने नहीं दिया

गुरनूर कौर
आठवीं ए
7897

अगर मैं एक पक्षी होती

अगर मैं एक पक्षी होती, तो मैं सूर्यास्त तक चमकीले आसमान में ऊँची उड़ान भरना पसंद करती और सूरज को समुद्र में डूबते हुए देखना पसंद करती। मैं जिज्ञासु आँखों से छिपना और विभिन्न पेड़ों से फल खाना पसंद करती। मैं अपने झुंड के साथ उड़ना और पेड़ों में झपकी लेना पसंद करती। मैं पेड़ों पर बैठकर गाती और अपने साथी पक्षियों के साथ खेलती।

हरसीरत कौर
पांचवीं सी
7761

रानी चेन्नम्मा

उत्तर भारत में जो स्थान झाँसी की रानी लक्ष्मीबाई का है, कर्नाटक में वही स्थान कित्तूर की रानी चेन्नम्मा का है। रानी चेन्नम्मा रानी लक्ष्मीबाई से पहले ही अंग्रेजों को चुनौती दे चुकी थी। बचपन से ही चेन्नम्मा घुड़सवारी, अस्त्र-शस्त्र और युद्ध-विद्या में प्रवीण थी। चेन्नम्मा का विवाह कित्तूर के राजा मल्लसर्ज के साथ हुआ था। पति व पुत्र की अकाल मृत्यु के बाद राज्य की सारी जिम्मेदारी रानी चेन्नम्मा पर आ गई। कित्तूर पर अंग्रेजों की कृदृष्टि काफी समय से थी। क्योंकि यहाँ हीरे जवाहरात के बाज़ार लगा करते थे। अवसर मिले ही थारवाड़ के कलक्टर ने पाँच सौ सिपाहियों के साथ कित्तूर का किला घेर लिया। रानी ने समस्त प्रजा को आश्वस्त किया कि वह अंतिम सांस तक अंग्रेजों से लड़ेगी। रानी का हौसला देख प्रजा आश्वस्त हो गई। 23 सितंबर 1824 का दिन था। किले के फाटक बंद थे। कलक्टर थैकरे

ने रानी की आत्मसमर्पण की चेतावनी दी। इतने में ही अचानक किले के फाटक खुले और दो हजार देशभक्तों की अपनी सेना लेकर रानी मर्दाने देश में अंग्रेजों की सेना पर टूट पड़ी। थैकरे भाग गया। 3 दिसंबर, 1924 को अंग्रेजों ने एक बार फिर सिर उठाया, लेकिन इस बार भी उन्हें मुँह की खानी पड़ी। दो दिन बाद वे फिर दुगुनी शक्ति के साथ किले पर टूट पड़े। राज्य छोटा था और बहुत सारे देश भक्त पहले ही वीरगति को प्राप्त हो चुके थे। रानी चेन्नम्मा कोबंदी बना लिया गया। रानी चेन्नम्मा के अपूर्ण शौर्य और देश प्रेम के कारण व केवल कर्नाटक वरन् देशभर में विशेष सम्मान हासिल है।

रुपिंदर कौर
आठवीं डी
7158

विश्व में राष्ट्रगान का इतिहास

सबसे पुराना राष्ट्रगान ग्रेट ब्रिटेन का प्रसिद्ध 'गॉड सेव द कवीन' है। जिसे 1825 में राष्ट्रगान के रूप में वर्णित किया गया था, हालांकि 18वीं सदी के मध्य से ही यह देशप्रेम के गीत के रूप में लोकप्रिय रहा तथा राजसी समारोहों में गंगा जाता था।

राष्ट्रगानों की भावनाएँ अलग होती हैं, इनमें शासकों के लिए प्रार्थना से लेकर राष्ट्रीय महत्व के युद्धों या बगावतों के संकेत से लेकर राष्ट्रभक्ति की भावना की अभिव्यक्ति होती है। संगीतात्मक गुणों की दृष्टि से राष्ट्रगान में अत्यधिक भिन्नता होती है, यह आवश्यक नहीं है कि संगीत की तरह ही पाठ या पद्य उसी राष्ट्र या देश के नागरिक द्वारा लिखा गया है। राजनीतिक अथवा अंतर्राष्ट्रीय संबंधों में परिवर्तन के कारण अक्सर पाठ परिवर्तित किया जाता है या नए राष्ट्रगान को अपना लिया जाता है। उदाहरणार्थ, पूर्व सोवियत संघ ने 19वीं सदी के अंत में दो फ्रांसीसी मजदूरों द्वारा रचित एवं संगीतबद्ध कम्युनिस्ट सोयुन, का राष्ट्रगान के रूप में अपनाया।

अन्य राष्ट्रों के राष्ट्रगान कुछ ही विख्यात कवियों या रचयिताओं द्वारा लिखे गए हैं। प्रथम ऑस्ट्रियाई राष्ट्रगान गॉड एरहाल्ते फ़ैल डेन कैसर, इसका विशिष्ट अपवाद है। इसकी रचना 1797 में जोसेफ हेडन ने की थी तथा बाद में ; 1929 पाठ को बदलकर सेई गेसनेट ओन एन्डे, गाया गया। हेडन की धुन का जर्मन राष्ट्रगान डयुश्लैड, डयुश्लैड ऊबर ऐले, में भी उपयोग किया गया था। जिसे 1922 में अंगीकार किया गया था।

इसके तीसरे छंद ईनिकी अंड रेश अंड फ्रीही, से आरंभ करके इसका नाम बदलकर डयूश्लैडलेड के नाम से जर्मनी के राष्ट्रगान हील डिर इम सीगक्रांज था। यह गॉड सेव द कवीन की धुन पर गाया जाता था।

गुरलीन कौर
नौवीं बी
6861

जरा याद करो कुर्बानी को

जरा याद करो कुर्बानी को,
दशमेश पिता परम महाबलिदानी को
देश भूला बैठा हैं जिन्हें,
ऐसे चार पुत्रों के महादानी को।
देश धर्म के लिए जिसने
अपना सब कुछ वार दिया
आह! तक न की जिसने
खुशी-खुशी सब न्यौछार दिया।
धर्म देश की खातिर
दो छोटे पुत्र ईंटों की नींवों में शहीद हुए?
बड़े दोनों सूत
चमकौर के युद्ध में वीरगति को प्राप्त हुए
चारों सपूत धर्म ईमान से
न डिगे मुगलों के अत्याचारों से,
रच गये जो इतिहास बाल उम्र में
साहिबज़ादे अपने स्वाभिमानी विचारों से,
कौन करेगा मुकाबला इन अमर बलिदानों का,
इतिहास रचने वाले इक परिवार के महानों का।
दशमेश कितनी सहजता से उचार गए
इन पुत्रन के सीस पर वार दिये सुत चार
चार मुए तो क्या हुआ जीवित कई हजार।

मुसकानप्रीत कौर
छठी ए
7258

डॉ. ए.पी.जे. अब्दुल कलाम

डॉ. अब्दुल कलाम का जन्म 15 अक्टूबर 1931 ई. को भारत के तामिलनाडु राज्य में रामेश्वर में हुआ था। इनका पूरा नाम डा. अबुल पकीर जैनुलाबदीन अब्दुल कलाम है। इनके पिता श्री जैनुलागदीन मध्यमवर्गीय परिवार के थे। कलाम ने अपने पिता से ईमानदारी, आत्मानुशासन की विरासत पाई और माता से ईश्वर विश्वास तथ करुणा का उपहार लिया।

कलाम ने 1950 में तिरुचिरापल्ली के सेंट जोसेफ कॉलेज से बी.एस.सी. की परीक्षा उत्तीर्ण की। उन्होंने मद्रास इंस्टीट्यूट ऑफ टेक्नोलॉजी से एरोनोटिकल इंजीनियरिंग में उपाधि प्राप्त की। 1958 ई. में कलाम डी.टी.डी.एंड पी. में तकनीकी केंद्र में वरिष्ठ वैज्ञानिक सहायक के पद पर नियुक्त हुए। 1963 से 1982 ई. तक कलाम ने अन्तरिक्ष अनुसंधान समिति में विभिन्न पदों पर।

सन 1981 में गणतंत्र दिवस के शुभ अवसर पर डा कलाम को 'पद्म भूषण' से सम्मानित किया गया। भारत सरकार द्वारा 1990 ई. में इन्हें 'पद्म विभूषण' और 1997 ई. में भारत के सर्वोच्च नागरिक सम्मान 'भारत रत्न' से सम्मानित किया गया। 25 जुलाई 2002 को डा. कलाम ने भारत के राष्ट्रपति के रूप में शपथ ली। 27 जुलाई 2015 में डा. कलाम इस दुनिया को छोड़ कर चले गए। परंतु आज भी यह विश्व में 'मिसाइल मैन' के नाम से जाने जाते हैं।

गुरजोत कौर
आठवीं ए
9012

डॉ. मनमोहन सिंह

डॉ. मनमोहन सिंह भारत देश के 13वें प्रधानमंत्री थे। वह देश के प्रथम सिख एवं दूसरे ऐसे प्रधानमंत्री हैं जिन्होंने लगातार 10 वर्ष शासन किया है। इनका जन्म 26 सितंबर 1932 के दिन गाह गांव में हुआ था जो आज पाकिस्तान में है। बचपन में ही इन्होंने अपनी मां को खे दिया और इनका लालन-पालन इनकी दादी ने किया। 1947 के बाद यह परिवार सहित अमृतसर आ गए। इन्होंने पंजाब यूनिवर्सिटी से अर्थशास्त्र में मास्टर की डिग्री प्राप्त की। बाद में इंग्लैंड की ऑक्सफर्ड यूनिवर्सिटी से पढ़ाई पूरी की। यह पंजाब यूनिवर्सिटी में लैक्चर भी रहे। बाद में यह UNCTAD में काम करने चले गए। यह वित्त मंत्री ललित नारायण मिशरा के सलाहकार भी रह चुके हैं। 1982 में तब के वित्त मंत्री प्रणम मुखर्जी ने इन्हें भारतीय रिजर्व बैंक का गवर्नर चुना। यह प्रधान मंत्री चंद्रशेखर के वित्त सलाहकार भी रहे हैं। 1991 में मनमोहन सिंह जी को बिना चुनाव के उस समय नये बने प्रधानमंत्री पी.वी. नरसिंमा राव ने अपना वित्त मंत्री चुना। उस समय भारत के पास 15 दिन का धन बचा था। तब मनमोहन सिंह जी ने अपनी नीतियों की सहायता से मात्र 15 दिन के पैसे से न सिर्फ देश को डूबने से बचाया बल्कि उस 15 दिन के पैसे में बढ़ावा भी किया। आज भारत देश में जो उत्तम अर्थव्यवस्था है उसका श्रेय हम केवल डॉ मनमोहन सिंह जी को देते हैं। यह 1991 मनमोहन लिब्रलाईजेसन पॉलिसी, मनमाहेन सिंह का नाम खर्णाक्षरों में लिखा जाता है। फिर सन् 2004 में कांग्रेस अध्यक्ष सोनिया गांधी ने पूर्व प्रधानमंत्री श्री अटल बिहारी बाजपाई के विरुद्ध लोक सभा चुनाव जीता। तब सोनिया गांधी ने खुद प्रधानमंत्री बनने के स्थान पर डॉ मनमोहन सिंह प्रधानमंत्री बना दिया। उन्होंने राष्ट्रपति डॉ. ए.पी.जे. अब्दुल कलाम की हाजरी में प्रधानमंत्री की शपथ ली। उन्होंने मगनरेगा राइट टू एडजुकेशन और अर्थव्यवस्था संबंधी कई नीतियां प्रस्तुत की। परंतु 2002 के मुंबई आतंकवादी हमले मनमोहन सरकार की पराजय थी। इसके इलावा मनमोहन सरकार के समय में कई आतंकवादी हमले हुए। फिर भी 2009 में जनता ने मनमोहन सिंह की दूसरी बार प्रधानमंत्री चुना। 2009 से 2014 तक दूसरी बार की मनमोहन सरकार कुर्सी नरेंद्र मोदी को सौंप दी। आज भले ही प्रधानमंत्री डॉ. मनमाहेन सिंह को कुछ असफलताओं के कारण विवादों में रखा जाता है पर यह नकारा नहीं जा सकता कि मनमोहन सिंह न होते तो हम निर्धनता की गहिरी गुफाओं में फंसकर रह जाते। डॉ. मनमोहन सिंह जिन्हें सिंह इज़ किंग कहा जाता है, देश के लिए वरदान हैं, इन्हें भूलना असंभव है। 26 दिसंबर 2024 को डॉ. मनमोहन सिंह जी का 92 वर्ष की आयु में दहांत हो गया। उनके योगदान को पूरा भारत कभी भुला नहीं सकेगा।

जीनत संधीर
बारवी ए
5779

बाबा बन्दा सिंह बहादुर

बाबा बन्दा सिंह बहादुर 18वीं सदी के सबसे महान व्यक्तियों में से एक हैं। वह एक शूरवीर थे। उनके जन्म से लेकर उनकी शहीदी तक उनके जीवन में बहुत परिवर्तन आए। उनका 27 अक्टूबर 1670 सदी में राजौरी गाँव में हुआ। बाबा बन्दा सिंह का बचपन का नाम लक्ष्मण देव था। उनके पिता रामदेव एक गरीब किसान थे। वह अपने पिता के साथ खेतों में काम करते थे। वह बचपन से ही बहुत दलेर थे। जब वह 15 साल के थे, तो उसके जीवन में ऐसी घटना घटी जिसने उनका जीवन बदल दिया। वह नदी के किनारे शिकार खेल रहे जोर से धनुष चलाया। वह हिरणी बुरी तरह जख्मी हो गई और उनकी आँखों के सामने तड़प-2 कर मर गई। उसके पेट में मौजूद दो बच्चे भी बाहर आ गए और वो भी उसके सामने मर गए। इस घटना का लक्ष्मण देव के मन ऊपर बहुत असर हुआ। उन्होंने फैसला कर लिया। आगे से वह किसी भी जीव को नहीं मारेंगे। इस घटना के बाद वह उदास रहने लग गए। उनका किसी भी काम में मन नहीं लगता। फिर वह एक बैरागी साधू बन गए और उन्होंने अपना नाम माधो दास रख

लिया और वह दक्षिण भारत में प्रसिद्ध हो गए। यहाँ पर ही वह मन् 1707 में वह श्री गुरु गोबिन्द सिंह जी से मिले। माधो दास गुरु जी से बहुत प्रभावित हुए। उनको गुरु जी से उनके पिता, माता और साहिबजादियों की शहीदी का पता चला। इसे सुनकर उसका खून खौल उठा। उन्होंने गुरु जी से कहा कि वह उनका बन्दा है और गुरु जी की आज्ञा अनुसार हर कुरबानी देने के लिए हमेशा तैयार रहेगा। यह बात सुनकर गुरु जी बहुत प्रसन्न हुए और उन्हें अमृत पान कराया और उसका नाम बन्दा सिंह रख दिया। गुरु जी ने अपनी तरकश से पांच तीर निकालकर दिए और क्रूर शासकों को सबक सिखाने दिल्ली भेज दिया। गुरु जी ने उनके माध्यम से पंजाब में रहने वाले सिखों को उपदेश भेजे। जब वह पंजाब की ओर गए तो उनके पाँच सिंह भी उनके साथ थे। जैसे ही पंजाब में गुरु जी के भक्तों को बाबा बन्दा सिंह के बारे में जानकारी मिली, वे उनके साथ संगठित होने लगे। उनके अलावा शासकों द्वारा पीड़ित कई अन्य लोग भी बन्दा सिंह के साथ शामिल हो गए। जल्द ही बन्दा सिंह के पास एक मज़बूत सेना थी। इसमें हज़ारों घुड़स्वार और पैदल सैनिक थे। बाबा बन्दा सिंह ने शासकों पर आक्रमण किए और उनकी सबसे बड़ी जीत सरहिंद में थी। सरहिंद के सूबेदार वज़ीर खान को बन्दा सिंह बहादुर के उत्थान के बारे में पता चला। तो वह भी पूरी तरह से तैयार था, बड़ा बहादुर भी अपना सारा गुस्सा इस ज़ालिम पर निकालना चाहते थे। इसलिए दोनों सेनाओं के बीच युद्ध हुआ। 12 मई 1710 को इस युद्ध में वज़ीर खान मारा गया। इसके बाद इस प्रसिद्ध शहर और सूबे की राजधानी में बाबा बन्दा सिंह बहादुर का राज हो गया। बन्दा सिंह बहादुर ने 1708 से 1716 तक आठ साल पंजाब में मुगलों के पैर न रखने दिया। उन्होंने गुरु गोबिंद सिंह जी के नाम पर सिक्के भी जारी किए। मुगल सरकार के लिए इसे सहन करना आसान नहीं थी। राजा करुखसियर के शासनकाल के दौरान बाबा बन्दा सिंह मुगल सेना सौ साथियों सहित गिरफ्तार कर लिया गया। उन्हें पहले लाहौर और फिर दिल्ली ले जाया गया। उन पर तरह-तरह के अत्याचार किए गए और उनके साथी मारे गए। 9 जून 1716 को बन्दा सिंह बहादुर को शहीद कर दिया गया।

गुरसिमरन कौर
नौवीं सी
6414

मेरी प्यारी चिक्कारी

ईश्वर ने बनाया इस संसार को,
पेड़ों को, पक्षियों को, नदियों को, मानव को।
इस संसार की ऐसी है सुंदरता,
महसूस करवाती है हमें भगवान की चतुरता।
चाहती हूँ कि बनाऊँ ऐसा चित्र मैं,
जिसमें समा जाए यह दुनिया सारी।
भगवान दे शक्ति मुझे,
बना पाऊँ मैं इससे सुंदर रचना को,
जिसमें स्वयं भगवान समाए हो।
दे शक्ति मुझे ईश्वर, रचा पाऊँ मैं,
एक सुंदर सी दुनिया को।
पर यह क्या, जिस चित्र का सपना मैंने सजाया था,
उसके रंग, बेरंग हो गए।
जिस दुनिया को भगवान ने बनाया था,
वह उथल-पुथल हो गई सारी।
जो नदियाँ नीली साफ थी,
उनमें आज अशुद्धता है।
जिन पेड़ों ने हमें जिंदगी दी,
क्यूँ काट दिए हैं हमने उन्हें।
क्यूँ छीन लिए हैं हमने उन
पक्षियों के घरों को
जो हमारे खुद अपने हैं।
जिस सुन्दर चित्र का सपना मैंने सजाया था,
आज वह खुद एक सपना बन गया।
जिस सुंदर रचना को भगवान ने बनाया था,
आज उसे भंग कर दिया है
शायद कभी जगा सूकूँ मैं मेरे अंदर के उस प्यार को।
शायद कभी जगा सकूँ मेरे अंदर के उस चित्रकार को।
और रखा सकूँ भगवान की अद्भुत लीला को।
बना सकूँ मेरी प्यारी पेंटिंग को।

अशपन कौर
आठवीं ए

6846

कुछ भी निश्चित नहीं है, लेकिन अनिश्चित है

जब भी आप अपने भविष्य के बारे में चिंतित हो तो यह विचार जरूर करे कि आपकी भविष्य के बारे में सो कर उत्साहित नहीं होना चाहिए। बस याद रखे के सब कुछ अस्थायी है। चाहे कुछ भी हो जीवन चलता रहेगा। यही आप के वर्तमान का अधिकतम लाभ उठाने में मदद करेगा।

एक शक्तिशाली इन्सान बनने के लिए आप को इस सच्चाई को अपनाना होगा। तभी आप अपने जीवन को हीरे की तरह चमका सकते हैं। एक शक्तिशाली इंसान बनने के लिए व्यक्ति को कठिनाइयों का अनुभव करना चाहिए।

यह मायने नहीं रखता कि आप क्या सहते हैं, बल्कि यह मायने रखता है आप उसे कैसे सहते हैं। एक व्यक्ति के लिए कोई परिस्थिति सीखने और आगे बढ़ने का मौका हो सकती है, तो दूसरे के लिए यह दुनिया के अंत की तरह लग सकता है। जीवन की सच्चाई यह है कि आप जीवन में चाहें जिस भी स्थिति से गुजरें, आप उसका सामना कैसे करते हैं, इससे ही सारा फर्क पड़ता है। अंतमें यही कहना चाहती हूँ।

‘जीवन का आनंद ले, मरने के लिए बहुत समय है।’

यह कभी न भूलें कि एक संतुष्ट और खुशहाल जीवन जीने के लिए बहुत कम चीजों की जरूरत होती है।

‘सफलता अंत नहीं होती और
असफलता घातक नहीं होती।
जीवन में आगे बढ़ते रहने की
हिम्मत ही मायने रखती है।’

अनुजा शर्मा
अध्यापिका

संत नामदेव

भारतीय भक्ति परंपरा के इतिहास में संत नामदेव जी का नाम अत्यंत सम्मानित और श्रद्धेय माना जाता है। तेरहवीं शताब्दी में महाराष्ट्र में जन्मे संत नाम देव ने अपने उपदेशों और विचारों के माध्यम से समाज में भक्ति, समरमता और एकता का संदेश दिया। वे जाति, धर्म और वर्ग के भेदभाव को मिटाकर मानव मात्र के प्रति प्रेम, सम्मान और सेवा का प्रचार-प्रसार करने वाले महान संत माने जाते हैं। उनका योगदान न केवल मराठा समाज में बल्कि सम्पूर्ण भारत में देखने को मिलता है, विशेषकर पंजाब में जहाँ वे निर्गुण भक्ति परंपरा के आदिपुरुष कहे जाते हैं।

संत नाम देव जी का जन्म कार्तिक शुक्ल एकादशी, विक्रम संवत् 1327 (1270 ई.) में महाराष्ट्र के नरसी बामनी गाँव में हुआ। उनके पिता का नाम दयाशेठ और माता का नाम गोणाई था। वे एक दर्जी परिवार से संबंध रखते थे, लेकिन इन्हें व्यवसाय से अधिक भगवान की भक्ति में रुचि थी। संत ज्ञानेश्वर से उनकी भेंट बीस वर्ष की आयु में हुई और इसके बाद उन्होंने उनके साथ पूरे भारत की यात्रा की। संत नाम देव के पद श्री गुरुग्रंथ साहिब में शामिल हैं, जो उनके व्यापक दृष्टिकोण और सभी प्राणियों में एक ही परमात्मा को देखने की भावना को दर्शाते हैं।

‘एकल माटी कुंजर चींटी, भाजन हैं बहुनाना रै’

इस पंक्ति द्वारा यह संदेश मिलता है कि ईश्वर सभी प्राणियों में एक समान है।

संत नामदेव जी ने समाज में व्याप्त भेदभाव को समाप्त करने का आह्वान किया। उनका मानना था कि हर व्यक्ति को परमात्मा की शक्ति करनी चाहिए और जातिगत भेदभाव से ऊपर उठकर एक समान समाज को निर्माण करना चाहिए। श्री गुरु ग्रंथ साहिब में उनका एक पद है, ‘कहा करउ जाती कहा करउ पाति, राम को नाम जपत नि राति’।

संत नामदेव के लिए प्रभु ही जीवन का आधार था और जाति-पाति से ऊपर उठकर सभी को प्रभु के नाम का स्मरण करने का संदेश देते थे।

संत नामदेव का आध्यात्मिक दृष्टिकोण सगुण और निर्गुण दोनों भक्ति धाराओं का अद्भुत समन्वय था। उन्होंने सगुण भक्ति के साथ-2 निर्गुण ईश्वर की उपासना को भी उतनी ही महत्ता दी।

‘त्रिवेणी पिराग करौ मन मंजन, सेवौ राजा राम निरंजन।’

संत नामदेव जी ने श्री गुरु नानक देव जी से दो सौ वर्ष पूर्व पंजाब में आकर निर्गुण ईश्वर की उपासना का प्रचार किया। आज पंजाब में उनके लाखों अनुयायी हैं। उनका जीवन और शिक्षा समाज में व्याप्त कुरीतियों और जातिगत भेदभाव को समाप्त करने का संदेश देते हैं। वे कहते हैं,

‘हमारे करता राम सनेही, काहे रे नर गरब करत हो।

बिनस जायगी देही। हिर नाम हीरा, हरि नाम हीरा,

हरि नाम लेत मिटें सब पीरा।’

रिम्पी गेंद
हिन्दी अध्यापिका

Annual Sportsmeet (Pre-Primery) Little Champions in Action

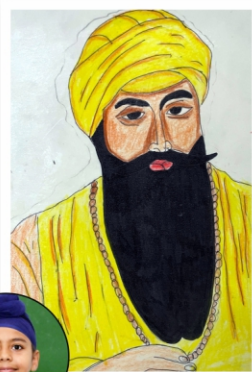

PAINT EXHIBITION

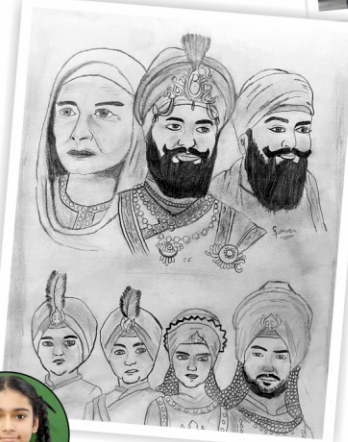
Where creativity meets canvas

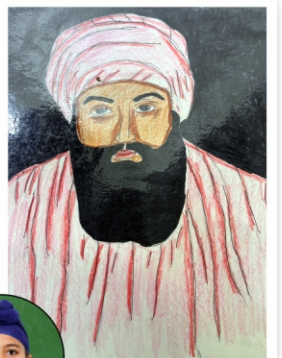
Ravneet Kaur (VIII-B, 9038)

Avnashjot Singh (VI-C, 7841)

Gurman Kaur Gill (VIII-B, 8772)

Avinashjot Singh Boparai (VI-C, 7841)

Karman Singh (VI-C, 7555)

Tanveer Singh (VI-A, 7401)

Pritpal Singh Jhaji (VI-B, 7742)

Dilpreet Kaur (VI-A, 9182)

Gurshine Kaur (VI-B, 8938)

Balraj Singh (V-B, 8385)

Navneet Kaur (VI-B, 7502)

